SERIA DE AUTOR

ERIC-EMMANUEL SCHMITT

Félix și izvorul invizibil

roman

book
HUMANITAS fiction

ERIC-EMMANUEL
SCHMITT

Félix și izvorul invizibil

Traducere din franceză de
DORU MAREȘ

Serie coordonată de DENISA COMĂNESCU

ERIC-EMMANUEL SCHMITT
FÉLIX ET LA SOURCE INVISIBLE
© Editions Albin Michel-Paris 2019
All rights reserved.

Acest e-book este protejat de legea drepturilor de autor. Reproducerea sa integrală sau parțială, multiplicarea sa prin orice mijloace și sub orice formă, punerea sa la dispoziție publică pe internet sau în rețele de calculatoare, stocarea sa temporară sau permanentă pe diverse dispozitive sau în sisteme care permit recuperarea informației, gratuit sau în scop comercial, precum și alte fapte similare, fără permisiunea scrisă a editurii reprezintă o încălcare a legislației privind protecția dreptului de autor și se pedepsesc conform legilor în vigoare.

© HUMANITAS FICTION, 2020, pentru prezenta versiune românească (ediția digitală)

ISBN: 978-606-779-704-6 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Cel care priveşte bine sfârşeşte prin a vedea.
Proverb african

1

— Tu nu vezi că maică-ta e moartă?

Unchiul meu mi-a arătat-o pe Mami în faţa chiuvetei, înaltă, dreaptă, prea palidă. Tocmai termina de şters vasele, punând o farfurie în vârful grămezii.

— Moartă? am murmurat.

— Moartă!

Cu vocea lui cavernoasă, unchiul a repetat cuvântul cu atâta violenţă, încât acesta, mai greu decât un corb, a umplut bucătăria, s-a lovit de mobile, a sărit în pereţi, s-a izbit de tavan, după care a fugit pe fereastră pentru a-i ataca pe vecini; gutural, strident, răguşit, sunetul s-a spart în cioburi de ecou în curte.

Liniştea s-a refăcut sub pâlpâitul becului.

Croncănitul nu a atins-o pe Mami, care, absorbită, se apucase de acum să îşi numere farfuriile. Mi-am muşcat buzele la gândul că suferea o nouă criză de *calculită* – în ultima vreme, de fiecare dată când făcea inventarul, o ţinea aşa ore în şir.

— Moartă, băiete, moartă. Maică-ta nu mai reacţionează la nimic.

— Dar mişcă!

— Te laşi păcălit de un detaliu. Mă pricep bine la stârvuri, zeci am observat pe la noi.

— Pe la noi?

— În sat la noi.

— La tine-acasă, vrei să zici! Pentru Mami şi pentru mine, acasă e aici!

— La Naşpaville?

— Ba la Mişţoville! Locuim în Mişţoville![1]

1. În original, Mocheville („Oraşul urât“) şi Belleville („Oraşul frumos“), termenul din urmă fiind şi numele unui cartier al Parisului. (N. tr.)

Țipasem. Nu suportam ca unchiul să disprețuiască ceea ce mie-mi umfla orgoliul, Parisul, caracatița căreia îi eram o tentaculă, Parisul, capitala Franței, Parisul, cu bulevardele lui, cu inelele de centură, cu dioxidul de carbon, cu ambuteiajele, manifestațiile, polițiștii, grevele lui, cu Palatul Élysée, cu şcolile, liceele, şoferii lui care lătrau unii la alții, cu câinii care nu mai lătrau deloc, cu bicicletele perfide, cu arterele centrale, cu acoperişurile cenuşii sub care se ascund porumbei gri, pavajul sclipitor, asfaltul moale, magazinele zornăitoare, băcăniile nocturne, gurile de metrou, damfurile furioase ale canalelor, atmosfera de mercur de după ploaie, crepusculele trandafirii de atâta poluare, felinarele portocalii, chefliii, pofticioşii, golanii, bețivii lui. Cât despre Turnul Eiffel, uriaşul nostru paşnic, dădaca de oțel care veghea asupra noastră, oricine nu-l onora cum se cuvine comitea un delict, după părerea mea.

Unchiul a ridicat din umeri şi a continuat:

— Maică-ta nu aici e născută, ci a văzut lumina zilei la țară. Ah, ce-mi place expresia asta, „a vedea lumina zilei“, absolut potrivită pentru Fatou, care a alunecat din pântecul mamei ei într-o duminică, pe caniculă. Mi-aduc aminte, eram asudat ca un porc. Tu la ce oră te-ai născut?

— La douăsprezece şi jumătate noaptea.

— Exact aşa mă gândeam şi eu: nu lumina zilei ai văzut-o, ci pe a nopții.

Şi-a scărpinat bărbia.

— Unde?

— La spital.

— La spital! La spital, de parcă maică-ta ar fi fost în pericol… La spital, de parcă sarcina ar ține de boală… Infirmiere şi doftori, asta ai văzut tu mai întâi, ce păcat! Félix, bietul de tine, stau şi mă-ntreb ce-ai putea tu înțelege din ce-nseamnă maică-ta.

Fără să le dau voie, lacrimile mi s-au strecurat printre gene, lucru care m-a exasperat. Destul! Gata cu slăbiciunea! Şi aşa îmi venea greu să fiu un puşti de doisprezece ani, nu era nevoie ca situația să fie înrăutățită devenind un căcăcios care se smiorcăie… Furia mi-a oprit lacrimile şi mi-a permis să răspund:

— O ador pe Mami.

Unchiul şi-a lăsat palma pe creştetul meu; mi s-a părut că o să-mi facă

zob creierul, până când, transpirând parcă din palme şi din articulaţiile lui noduroase, liniştea a pus din nou stăpânire pe mine.

— Nu mă-ndoiesc, flăcăule. Dar a iubi nu înseamnă şi a înţelege. Nu-ţi dai seama că maică-ta e pe buza prăpastiei?

— Ba da! De-asta ţi-am şi scris şi te-am rugat să te întorci din Senegal.

— Foarte bine. Să vorbim ca de la bărbat la bărbat.

S-a uitat scrutător la mine, aşezându-mi-se-n faţă, călare pe scaun.

— Doctorul ce-a spus?

— Că suferă de depresie.

Unchiul Bamba a făcut ochii mari, exclamând:

— Ce mai e şi aia? De-asta în Africa n-avem.

— E o boală a amărăciunii. Doctorii folosesc termenul „depresie“ când cineva e dintr-odată copleşit de tristeţe, de pe o zi pe alta, fără ca nimic să fie deosebit în afară; lehamitea apasă, inundă şi blochează totul.

— Şi cu ce se tratează?

— Cu antidepresive.

— Şi funcţionează?

— Uite şi tu rezultatul.

Am privit-o pe Mami, care tocmai se aşezase pe taburet – sau mai degrabă se lăsase să cadă –, ca o marionetă abandonată de păpuşar, cu trunchiul moale, umerii căzuţi, şoldurile relaxate, picioarele întinse, ceafa ca retezată. Nici un fel de energie nu o mai ţinea laolaltă pe Mami.

Unchiul Bamba a continuat, în şoaptă:

— Diagnosticul e greşit. Eu garantez că Fatou e moartă. Locuieşti împreună cu un zombi al mamei tale.

— Hai, gata!

— Vrei să-ţi dovedesc? Cum recunoaştem un mort? În primul rând, nu mai aude.

Unchiul a bătut cu pumnul în masă. Mami nu a schiţat nici un gest.

— Maică-ta e surdă ca un lemn.

— Poate că are vreo problemă cu urechile…

— În al doilea rând, morţii nu văd nimic, chiar şi cu ochii deschişi. În al treilea, privirea îi e goală.

Trebuia să recunosc că ochii lui Mami, la fel de sticloşi ca ai unui peşte

din galantar, nu spuneau mai multe decât ai unui macrou pe patul de gheaţă.

— În al patrulea rând, morţii îşi schimbă culoarea.

Arătând spre sora lui mai mică, unchiul se referea la tenul ei cândva de culoarea caramelului, care acum era întunecat – cenuşiu-verzui. Unchiul a oftat.

— În al cincilea rând, morţii nu le dau atenţie celorlalţi. Nu există nimic mai egoist decât morţii, nişte antipatici de nu se poate. Pe tine te-ngrijeşte?

M-am albit şi am protestat:

— Găteşte, face curat în apartament…

— Din reflex, din obişnuinţă, ca o găină care continuă să alerge cu capul tăiat.

Cu fruntea-n pământ, eram de acord cu argumentaţia lui. Şi-a continuat enumerarea, ridicând degetul mare de la mâna stângă:

— În al şaselea rând, mortul nu vorbeşte. Când ai stat de vorbă cu maică-ta?

Din nou mi s-au rostogolit lacrimile pe vârfurile genelor. Deşi nu-şi încheiase lista, unchiul a renunţat, observându-mi supărarea. Mi-a pus o mână pe genunchi.

— Félix, maică-ta doar pare vie, dar, în realitate, e moartă.

Lacrimile s-au pornit şi mai tare, şi de data aceasta le-am lăsat să mă doboare. Adio, onoare! Cu-atât mai rău… Mi-era ciudă că cedam, dar asta mă şi liniştea: cineva, în sfârşit, împărtăşea îngrijorarea care mă apăsa de luni de zile, cineva simţea că-l priveşte şi pe el, acum nu mai aveam să fiu cuprins de spaimă de unul singur! Fratele lui Mami folosea cuvinte îngrozitoare, dar ele erau mai puţin chinuitoare rostite cu voce tare decât captive în sufletul meu. Da, unchiul avea dreptate: o pierdusem pe Mami, mă părăsise, locuiam cu o străină. Pe unde umbla cea care mă abandonase pe nepusă masă? Îmi era dor de ea… O mai puteam găsi pe undeva? Între două hohote de plâns, am bolborosit:

— Nu putem s-o tratăm?

— Viii se tratează, nu răposaţii.

— Păi şi-atunci?

— Atunci, ce?

— Ce e de făcut?

— Mmm…

— Nimic?

— O înviem!

Unchiul s-a ridicat zvelt, drept, cu pielea lui de smoală şi părul de funingine. S-a întins, s-a apropiat de fereastră, a scuipat bucata de tutun de mestecat pe care o molfăise de la desert – numai de n-ar spăla portăreasa pubelele în curte! – şi a adulmecat noaptea frecându-şi ceafa. Îmi aminteam că, din zisele lui Mami, la ei în sat acest bărbat înalt şi uscat era considerat un luptător de neînvins, un cutezător, un înverşunat, soluția-minune în orice nenorocire. Trebuia să am încredere! Şi, mai ales, să nu mă las păcălit de aparențe, de alura lui de băiat jovial, după hainele de dandy african, mai ales în seara aceea, în care, pe lângă pantofii carmin cu bot ascuțit din piele de crocodil, arbora un costum cu vestă galben-canar.

S-a întors liniştit spre mine.

— Cunoşti pe cineva care învie morții?

— Nu.

— Ok, mi-a-ntors-o flegmatic, mă duc să caut unul. Unde-ai pus anuarul?

— Anu… ce?

— Anuarul. Cartea aia mare în care sunt trecute numerele de telefon. Cartea galbenă, în care oamenii sunt trecuți după profesiuni.

— Păi… păi… aşa ceva nu mai există!

— Zău?

— Acum ne folosim de internet.

— Ok, nici o problemă, adu-mi, te rog, computerul tău.

Nonşalanța lui m-a scos din fire. Am zbierat:

— Nene, dă-o-n mă-sa! Pe cine să cauți? Un „resuscitator“?

În loc de răspuns, mi-a surâs.

*

Ani şi ani, Mami manifestase exact contrariul melancoliei care o adusese acum în stare de imbecilizare. Energică, sclipitoare, curioasă, radioasă, expansivă, ciripea cu voce mătăsoasă, cărnoasă, profundă, care-i îndulcea accentul tropical, se mira, se revolta, se interesa de tot şi de toate, râdea de mai toate lucrurile, mă acoperea cu săruturi din zori – când mă trezea, mă

masa pe spate – până seara, când îmi povestea pe un ton lacom întâmplările zilei, întrucât, îmi amintea, „trebuie întotdeauna să le povesteşti înainte să se răcească“.

Mami ţinea cafeneaua din strada Ramponneau, de la Belleville, o încăpere strâmtă, cu pereţii de culoarea şofranului, în care se îngrămădeau cei care locuiau prin preajmă. Avusese grijă să îşi numească localul *La Muncă*; astfel, atunci când un obişnuit al stabilimentului, sprijinit în coate, la tejghea, cu telefonul în mână, stătea de vorbă cu o soţie, un soţ, un colaborator, un patron care îl întreba unde se găsea, răspundea absolut cinstit: „La muncă!“

— Şi uite-aşa rămân şi fac consumaţie la mine. Nimeni nu îndrăzneşte să-i bată la cap sau să îi reclame, fiindcă sunt *La Muncă*.

Mama ştia să denumească obiectele, animalele, oamenii. Mulţumită acestui har, dezamorsa capcanele existenţei. Imediat ce-i fusese deschis bistroul, smulsese plăcuţa cu „*WC*“ de pe uşa respectivă şi lipise un mic afiş pe care scria „*Singur în linişte*“. Pe pisica băcanului din vecinătate, un motan roşu, flocos, ghemuit lângă casa de marcat, care deranja clienţii strănutând de patru ori pe minut, o supranumise „*Hapciu*“, poreclă adoptată la fel de rapid de clienţi. De acum, aceştia i-o strigau în faţă motanului printre hohote de râs, în loc să se enerveze, ca mai înainte, bucurându-se că Hapciu strănuta conform vocaţiei sale patronimice.

Tot aşa, le salvase pe lesbienele din strada Bisson, două femei voinice, morocănoase, de vreo treizeci de ani, a căror legătură afişată declanşa comentariile jignitoare ale unor bădărani care se dovedeau a fi tare numeroşi chiar şi în cartierul nostru. Fără ştirea lor, Mami le rebotezase Popa şi Dama de atu, expresie care s-a răspândit iute, provocând zâmbetul spontan al celor care le întâlneau, zâmbet pe care, cu timpul, cele două au ajuns să-l întoarcă. Cine şi-ar mai fi închipuit, de acum, strada Ramponneau fără Popă şi Dama de atu? S-ar fi ajuns să se facă plângeri la Primărie, legate de dispariţia lor. Printr-un simplu artificiu, Mami le făcuse cuplul pe cât de legitim, pe atât de amuzant.

Ca o zână bună, Mami înfrumuseţa viaţa. Cu darul ei pentru cuvinte, o vindecase de izolare pe una dintre abonatele barului nostru, fragila domnişoară Tran, eurasiatica fermecătoare, cu irişi acaju, mult prea

rezervată pentru a intra în relație cu indiferent cine, care venea zi de zi să savureze un deget de sake. Într-o sâmbătă, când domnişoara Tran se strecurase lângă tejghea împreună cu un cățeluş zburdalnic, pe care tocmai şi-l cumpărase, Mami îi sugerase să îl poreclească „Domnul“.

— Domnul?

— Domnul! Ascultă-mi sfatul.

Domnişoara Tran îl ascultase fără a pricepe ceva şi, de atunci, bărbații se îngrămădeau în jurul ei. Pe străzile pe care îşi plimba canişul, lăsat fără lesă, îl striga cu glas ascuțit: „Domnu’! Domnu’!“ Concluzia? Crezându-se chemați de seducătoarea tânără, bărbații din împrejurimi i se alăturau *presto*, descopereau confuzia, izbucneau în râs, roşeau şi mângâiau patrupedul, neputând-o mângâia pe domnişoara Tran, apoi legau o conversație. Din acel moment, domnişoara s-a bucurat de un spectaculos alai de pretendenți, dintre care, într-o bună zi, se înțelege de la sine, avea să îşi aleagă un soț.

— Dar capodopera mea eşti tu, Félix! mă tot bătea Mami la cap.

Mă botezase Félix, convinsă că acest prenume – în latină *felix* înseamnă *„fericit“* – îmi va dăltui un destin minunat.

Avea dreptate, nu aveai cum s-o contrazici… Chiar eram fericiți amândoi, în apartamentul nostru mansardat, de la etajul şase al imobilului în care se afla bistroul.

Mami mă crescuse singură, fiindcă mă concepuse cu Sfântul Duh.

Mie îmi convenea că mă concepuse cu Sfântul Duh. Nu mai era nevoie de tată între ea şi mine. Se întâmpla să mai dispară două sau trei ceasuri pe la vreun prieten, dar nu-mi impunea nici un bărbat în casă. De când mă ştiam, am înțeles mereu că pentru ea reprezentam totul; încă de sugar am sesizat care era treaba: îi ofeream o iubire fără nici o reținere.

La Belleville, toată lumea ştia că mă concepuse cu Sfântul Duh, fiindcă le-o repeta vecinilor, clientelei, învățătoarelor, părinților elevilor, colegii mei. Odată trecută uimirea, aceştia mă invidiau pentru o asemenea ascendență; unii, ca să glumească, mă numeau uneori Isus, lucru pe care-l acceptam ca un bun jucător ce eram, întrucât consideram normal, în fața unui asemenea caz excepțional, să fie evocate rarele precedente.

Nu era nici un dubiu că Mami mă concepuse cu Sfântul Duh, din moment

ce deținea dovada oficială: Sfântul Duh mă recunoscuse în certificatul de naştere. Chiar aşa! Se deplasase personal la Primărie. Ulterior, nu a mai fost văzut.

Félicien Saint-Esprit, tatăl meu, antilez, căpitan de navă comercială, rămăsese o săptămână la Paris, acum treisprezece ani, timp suficient pentru a mă face cu Mami, apoi se întorsese peste nouă luni şi mă declarase la Starea Civilă. După care, Mami îi ascunsese noua noastră adresă. „Gata! Nu mai este nevoie de reproducător. Nu e cazul să se ataşeze…“ Îndrepta asupra bărbaților privirea cu care un selecționer de fotbal îşi cântăreşte jucătorii, alegându-i în funcție de aptitudinile față de sarcina solicitată. Ceea ce nu împiedica, în acest cadru restrâns, manifestarea unui real entuziasm. „Unul mai frumos decât Sfântul Duh nici c-am întâlnit, zicea deseori mama, frumos pe toate părțile. Oricum, o să-ți dai tu seama în curând, când o să ajungi la fel de frumos ca el.“

Prezența tatălui meu nu-mi lipsea, fiindcă, într-o bună zi, ca adult, aveam să-l văd pe săturate în oglindă şi, mai ales, fiindcă Mami constituia pentru mine şi Polul Nord, şi Polul Sud, şi Ecuatorul, şi Tropicele…

Familia? Clienții lui Mami, care nu lăsau să treacă o singură zi fără a se proțăpi la bistrou, mă întâmpinau la întoarcerea de la şcoală ca o bunică, un frate, o mătuşă; stăteau la palavre cu mine, unii mai pe scurt, alții mai pe larg, se informau cum o mai duceam cu sănătatea şi cu învățătura. Mulțumită meseriei lui Mami, beneficiam de o mare familie.

Cel mai important stâlp al cafenelei era doamna Simone. Era uşor s-o descrii: părea *uzată*. Pielea, diafană, fleşcăită, veştejită, pârâia sub fisurile ridurilor, în timp ce anii îi îngălbeniseră dinții şi corneea. Câți să fi avut? „Nu chiar aşa de mulți!“, le răspundea Mami de fiecare dată celor care o întrebau. Doamna Simone părea la fel de *uzată* şi din cauza unei duşmance feroce, greutatea; cărnurile trupului ei îi surpau silueta gârbovită, părul i se lipea de cap, pleoapele i se îngreunau, gura îi cădea, guşa o lua razna, pielea fălcilor îi flutura. În sfârşit, părea *uzată* de necazuri, fiindcă de acestea avusese parte cu carul.

Trebuie spus că doamna Simone era curvă şi bărbat. Sau, mai degrabă, pentru a respecta ordinea evenimentelor, bărbat şi curvă.

Să fiu mai precis. În copilărie, doamna Simone se numea Jules. Acest

Jules se considera victima unei erori fundamentale: moştenise un corp de băiat, dar, în suflet, se simţea fată. În ciuda gusturilor şi gesturilor lui feminine în mod spontan, Jules fusese înşelat, i se interzisese să poarte fuste, i se tăiase părul, pe care dorea să-l împletească-n codiţe, fusese obligat să îşi îngroaşe vocea, să vorbească despre el la genul masculin, apoi, întrucât rezista, fusese pedepsit, batjocorit, insultat, pe scurt, îi fuseseră contrazise convingerile viscerale. Deşi fată ca aspiraţii, Jules nu cunoscuse decât starea de război, mai puţin lângă mătuşa lui Simona, o excentrică renegată de familie, care-i satisfăcea toate capriciile de câte ori se ducea pe la ea. După douăzeci de ani de luptă cu părinţii, vecinii şi profesorii, Jules părăsise oraşul Luchon. La Paris, schimbându-l pe Jules cu Simone, se îmbrăcase, se pieptănase, se machiase după pofta inimii şi nu se mai văzuse niciodată cu nimeni din trecutul lui.

Ar fi putut exista speranţa că drama se va opri acolo, cu acel deznodământ favorabil. Nici vorbă însă. Tragedia abia de-ncepea… Doamna Simone luase înfăţişarea unei femei, dar nu era cine ştie ce drăguţă. Bărbat ori femeie, tot nasoală rămânea. Chipul cu trăsături îngroşate era lipsit de simetrie, părul rar atârna în bernă, în timp ce o barbă deasă îi învineţea obrajii la jumătatea zilei, obligând-o să se radă de două ori în douăzeci şi patru de ore. Cât despre corp, acesta arăta a geamantan. Numai gleznele dovedeau fineţe, graţie; or, după cum spunea Mami cu părere de rău, nu avea decât două.

În afară de faptul că doamna Simone nu risca să atragă vreun iubit, nici nu deţinea suma de bani care i-ar fi permis corectarea naturii prin chirurgie. Cu atât mai mult cu cât i se refuzau mijloacele de a-şi câştiga traiul. Atunci când un patron care ar fi putut-o angaja descoperea că, la starea civilă, virtuala secretară se chema Jules, se încrunta, o privea mai atent pe solicitantă, observa firele de păr care răsăreau pe la ora 15 de sub stratul gros de fond de ten şi, îngrijorat atât în privinţa propriei linişti, cât şi a posibilelor reacţii în cadrul personalului, îşi îndrepta atenţia asupra altei candidate. La fel s-a întâmplat şi când a fost vorba despre postul de casieră. La fel pentru cel de administrator. La fel pentru toate şi peste tot. Doamna Simone trezea spaima!

La început, nu luase în seamă obstacolul şi, după cum îşi amintea Mami,

„halise vaca turbată“, o expresie pe care, copil fiind, o pricepeam la un prim nivel, imaginându-mi-o pe doamna Simone, înarmată cu un lasou, prinzând vacile nebune, pe care le tăia-n bucăți cu un cuțit, după care le devora aşa, crude. De fapt, Mami voia să dea de înțeles că doamna Simone preferase, hrănindu-se cu te miri ce, să îşi ia o diplomă în contabilitate, a doua ei ambiție după aceea a feminității. Dar, vai, chiar dacă îşi obținuse cu brio diploma, nimeni nu o angajase ulterior, din aceleaşi motive ca la început.

Derutată, doamna Simone se hotărâse să devină la fel ca toți transsexualii respinşi de societate: curvă.

Cred că exact această fatalitate o uzase în asemenea hal. Faptul că se făcuse curvă, deşi detesta sexul. Faptul că se făcuse curvă, pentru că era unicul lucru care îi era admis. Faptul că se făcuse curvă, deşi se visa expert contabil.

Morocănoasă, cu privire bănuitoare, cu fruntea-n pământ, trecea în fiecare seară pe *La Muncă* înainte de a o şterge la activitatea ei. Opera noaptea, în Bois de Boulogne. Obişnuiții barului, care aflaseră ce era cu meseria ei, se întrebau cum de-şi putea ademeni clienții cu o asemenea mutră, îmbrăcată atât de ciudat în rochii jalnice, cu imprimeuri întunecate, care fluturau ca un sac. Fiindcă nu vedeau decât o fată bătrână şi neglijentă, care se ducea să cumpere praz de la piață.

— Întunericul nu ascunde totul! Fatou, câți ani are Simone?

— Nu chiar atât de mulți!

— Ar trebui să se aranjeze şi ea mai sexy.

— Din coadă de câine nu faci sită de mătase.

— Totuşi… Mai că-ți vine să crezi că nu vrea…!

Serviabilă, atentă la fericirea celuilalt, Mami intervenise într-o dimineață în care doamna Simone se plângea că nu agață decât doi clienți pe noapte, în timp ce travestiții brazilieni îmbârligau şi câteva zeci; îi sugerase să se îmbrace într-un fel care să o pună în valoare.

— Fatou, îi răspunsese doamna Simone, îți mulțumesc că îți faci griji pentru mine. Spre deosebire de tine, eu nu pot concura cu fetele frumoase, fie ele false ori autentice. Personal, n-am reperat decât un singur segment de piață pe care pot reuşi: genul menajeră la menopauză. Or tocmai pentru că sunt şleampătă, ştearsă şi îmbrăcată fără gust mă aleg gagiii. În măsura în

care semăn cu mătuşa, soţia sau bona lor, mă plătesc să le fac ceea ce mătuşa, soţia sau bona nu le-ar face vreodată.

— Am spus-o-ntotdeauna, a conchis Mami, liniştită: când concurenţa se intensifică, trebuie să te specializezi!

Şi-au ciocnit un pahar.

Îmi plăcea mult doamna Simone. Sau, mai degrabă, mă bucura mult să-i mai smulg câte-un zâmbet. Găsisem şmecheria pentru a reuşi: îi propuneam să mă ajute la teme. Elevă bună pe vremuri, triumfa asupra conjugărilor, mergea fluierând printre capcanele ortografiei – mai ales problemele legate de genuri – şi strălucea la matematică. Când vedea o adunare, o înmulţire ori o scădere, ochii i se aprindeau; dacă îi aduceam o ecuaţie, jubila; mărturisesc că mă prefăceam tufă pentru ca, pasionată, contabila refulată să-mi explice iar şi iar subtilităţile calculului. Mulţumită acestui joc al nostru, aproape fără să vreau, ajunsesem să excelez la şcoală şi, când Mami îi arăta ce note luasem, doamna Simone roşea de parcă ea ar fi obţinut acele rezultate.

— Ce vrei să te faci când o să fii mare, Félix dragule? s-a arătat interesată într-o sâmbătă, când ea şi Mami reciteau cu încântare carnetul meu de note.

— Ezit între gangster şi avocat.

— Vaaai! au exclamat amândouă speriate.

— Da, încă mai ezit.

— Două opţiuni foarte diferite, a exclamat doamna Simone cu aer doct.

— Nu chiar. În ambele cazuri, dreptul este ceea ce mă interesează. Dreptul comercial şi dreptul penal.

— Totuşi, a continuat doamna Simone, ezitarea ta mă surprinde…

— Ştiu! Logica impune să mă rezum la meseria de gangster, fiindcă este mai bine plătită. Cu toate acestea, din timp în timp, îmi spun că nu numai banii contează în viaţă.

— Zău, îţi spui şi-aşa ceva? a zis Mami râzând.

— Nu prea des, dar mi se mai întâmplă.

Doamna Simone s-a uitat cu mândrie la Mami şi a murmurat:

— Ştie ce vrea Félix al nostru. Noroc să aibă…

Printre obişnuiţii bistroului, care ajunseseră pentru mine unchi şi mătuşi,

trona domnul Sophronidès, filozoful. Scund, gras, chel, cu burtă rotundă, nu se mai mişca de pe taburetul de la bar, odată ce se cocoţa acolo, şi, de la acea tribună, comenta du-te-vino-ul clienţilor, transformările cartierului, actualitatea politică, economică, socială. Dacă stăteai să-l asculţi, omenirea nu îndeplinea decât acţiuni idioate – vota legi inepte, alegea maimuţoi corupţi şi jefuia planeta; umanitatea se înşela cu bună ştiinţă, uitând ce e bine pentru ea, deşi ar fi putut prospera dacă l-ar fi ascultat pe el. În copilărie, îl veneram pe domnul Sophronidès până acolo încât mă întrebam de ce preşedinţii Franţei ori Statelor Unite, cancelarul Germaniei, regele Belgiei, ţarul Rusiei nu se repezeau până la bistroul din strada Ramponneau pentru a-i cere zilnic sfatul acelui înţelept între înţelepţi. Cu timpul, am ajuns să bănuiesc că izbucnirile lui izvorau dintr-o indignare sistematică, iar autoritatea îi provenea nu atât din superioritatea intelectuală, cât dintr-o poză denigratoare. Graţie lui îi fac acum acest portret, întrucât mi-a insuflat simţul său critic.

Domnişoara Tran, despre care am mai vorbit, juca rolul unei surori mai mari, taciturne, fermecătoare, cu zâmbet permanent, care-şi rotunjea cu regularitate gura şi ochii, emiţând un sunet răguşit – Rrrho – pentru a aprecia un stilou nou, un pulover nou sau ultima pereche de pantofi. Admiraţia ei se adresa fără moderaţie obiectelor, mai ales când acestea erau la modă. Din partea acelei experte în arta consumului îmi plăcea să obţin aprobarea pentru hainele, brăţările, ghiozdanele, penarele sau caietele mele.

În sfârşit, mai era şi Robert Larousse.

— Nici că există fiinţă mai timidă, afirma Mami. Poate printre fluturi…

Robert Larousse părea în stare să se evapore în fiece clipă. Totul îl mişca profund. Degeaba l-ai fi abordat în şoaptă, tot tresărea. Dacă îi dădeai bună ziua, se îmbujora. Dacă îi aduceai un pahar, se bâlbâia, manifestându-şi recunoştinţa. Dacă trăgeai apa dincolo de uşa toaletei, i se părea că aude cascada Niagara şi era gata s-o rupă la fugă. Pentru el, sunetul unei bătăi din aripi echivala cu o erupţie a Vezuviului. Drept care încercam cu toţii să îl perturbăm cât mai puţin cu putinţă, sarcină dificilă într-o cafenea atât de frecventată.

Înainte şi după serviciu – repara aspiratoare –, intra cu paşi de şoricel în bistrou, se instala în fundul localului, lângă „*Singur în linişte*“, deschidea

un dicţionar gros cât pieptul lui plăpând şi memora. Acesta era obiectivul pe care şi-l fixase: să înveţe pe de rost dicţionarul.

Lucru pentru care îl admiram. Să fim cinstiţi, nu recurgem la dicţionar decât pentru a ne lămuri cuvinte obscure. Pe când el se hotărâse ca, la un moment dat, să nu-i mai scape înţelesul nici unei vocabule. Asimila câte o jumătate de pagină pe zi, timp de şase zile pe săptămână, iar duminica şi-o aloca pentru recapitulare, la el acasă.

Doamna Simone nu s-a putut opri să nu calculeze:

— Dicţionarul lui are 2 722 de pagini. Lucrează câte o jumătate de pagină pe zi, de şase ori pe săptămână, şi are nevoie de 5 444 de şedinţe. Întrucât realizează 313 şedinţe pe an, plus 52 de recapitulări, va avea nevoie de şaptesprezece ani şi jumătate pentru a afla ce înseamnă *zut* sau *zizi*[2].

2. Desigur, nici *zut* – interjecţie pentru enervare, pierderea răbdării, dispreţ, nemulţumire, echivalent al lui „La naiba! Ce dracu’! Rahat!“ –, nici *zizi* – „puţulică“, „păsărică“, „nimica toată“ – nu încheie dicţionarul limbii franceze, dar hazul alegerii lor e limpede. (N. tr.)

Începuse de opt ani.

Ne uluiau în egală măsură şi proiectul, şi încăpăţânarea lui. Când îl zăream absorbit de coloanele de definiţii, nu vedeam în el un şoarece famelic, cu nasul ascuţit, cu mustaţa decolorată, cu ochii ofiliţi, ţinuţi în cercul strâmt al ochelarilor, ci un erou care forţa frontierele imposibilului.

Nu-i cunoşteam adevărata identitate, întrucât, cândva, Mami îl strigase:

— Ce mai face domnul Larousse?

Iar numitul începuse să tremure.

— Vai, nu merit, nu merit…

— Ba sigur că da! Dumneavoastră şi Larousse-ul dumneavoastră sunteţi una şi-aceeaşi persoană.

Distrus, şi-a încovoiat ceafa, frângându-şi degetele.

— E un Robert…

Mami a izbucnit în râs:

— Atunci vă voi numi Robert Larousse!

Bărbatul a ridicat fruntea, cu lacrimi în ochi.

— Nu merit, nu merit…

După acel schimb de cuvinte, personajul fusese de acord cu porecla, pe care o adora şi care, de fiecare dată, îl umplea de fiori. Şi-o asumase, dar îşi

justifica lipsa de modestie murmurând:

— Într-o bună zi… într-o bună zi…

Şi îşi lăsa fraza în aer, prea tulburat de perspectiva posibilei împliniri.

Pentru a se destinde, participa în anumite momente, în felul lui, la conversaţii. Astfel, într-o dimineaţă, pe când filozoful nostru, domnul Sophronidès, susţinea în faţa mamei mele că nimeni nu reuşise un atentat împotriva lui Hitler şi că dictatorul se sinucisese în blockhausul subteran din Berlin, vocea firavă a lui Robert Larousse pronunţase, de la masa lui retrasă:

— „*Blockhaus*, substantiv masculin, finalul secolului al XVII-lea, germană, de la *Block*, «grindă», şi *Haus*, «casă». Mică lucrare militară defensivă susţinută de grinzi, trunchiuri de copac, sau întărită cu beton. Sinonime: buncăr, cazematã, fort.“

O spusese din reflex. Întrerupt, domnul Sophronidès, temându-se să nu-i fie pusă sub semnul întrebării competenţa universală, îl măsurase din cap până-n picioare de pe taburetul lui.

— Poftim?

Tresărind, Robert Larousse a reuşit să articuleze:

— Presupun că, în cazul de faţă, este mai bine să fie utilizat cuvântul „buncăr“.

— A, da?

— „Cazemată foarte bine apărată. Din germană. Poate subterană.“

— Nu contează, Hitler s-a sinucis, nu-i aşa? a ţipat domnul Sophronidès.

— Eu… eu… nu ştiu. Nu învăţ dicţionarul de nume proprii.

— Atunci, ne mai vedem la următorul dicţionar.

Domnul Sophronidès exultase, iar Robert Larousse, livid, descompus, şi-a ascuns ruşinea scufundându-se la loc în carte.

Ne imaginăm vreodată de unde ar putea apărea pericolul?

Putem concepe ce ne va răscoli existenţa?

Nimic nu ghicisem. Mi se părea că viaţa noastră avea să se desfăşoare astfel, veselă, hazlie, tandră, până în ziua în care – cât mai târziu cu putinţă – urma să părăsesc apartamentul pentru a mă muta cu soţia mea, o femeie pe care nu o cunoşteam încă, dar care, deja născută, se plimba pe undeva, deocamdată puştoaică. Şi eu voi fi acela care o va întrista pe Mami

părăsind-o; nu aş fi bănuit nici o clipă că voi plânge peste puţin timp fiindcă Mami urma să mă părăsească. Să se retragă undeva, rămânând totuşi alături de mine.

Cum de s-a întâmplat una ca asta?

Presupun că totul a început de la *Paradisul smochinei*, băcănia lipită de *La Muncă*. Lentul şi meticulosul domn Tchombé, de treizeci de ani proprietar al magazinului, un colos în bluză albastră, cu pielea mai neagră decât negrul, începuse să tuşească tot atât cât motanul lui, Hapciu. Mami, care îl aprecia, alarmată de un al şaselea simţ, detector de boli, i-a făcut imediat o programare la doctor şi l-a obligat să se prezinte la cabinetul acestuia. Sesizase corect: domnul Tchombé suferea de cancer pulmonar, cauzat de ţigara brună, fără filtru, lipită dintotdeauna de buza de jos. Singuraticul nu i-a comunicat decât lui Mami nenorocirea: conform doctorului, îi mai rămăseseră una sau două luni de trăit.

Graţie unui specialist ale cărui coordonate le avea – Mami îşi nota toate informaţiile pe care le culegea din cafenea –, domnul Tchombé a beneficiat de un tratament inedit, care ar fi trebuit să-i amâne deznodământul fatal şi să-i permită să îşi ţină deschisă băcănia – mândria lui, dacă nu cumva chiar raţiunea de a fi, consistând în a-şi primi clienţii „şapte zile din şapte, trei sute şaizeci şi cinci de zile pe an“. Şi-ntr-adevăr a supravieţuit. În fiecare dimineaţă, tot mai zdrobit, mai slăbit, mai cenuşiu, dar supravieţuia… Seara, Mami afla cu discreţie veşti, ducându-i din felurile pe care le pregătise cu mare grijă pentru noi.

Pe măsură ce răgazul pe această lume i se prelungea, domnul Tchombé devenea tot mai alb la faţă, astfel încât, prin cartier, nişte tâmpiţi făceau mişto de el, insinuând că ar fi luat *michaeljacksonită*, adică mania de a-ţi albi pielea. Domnul Tchombé nu riposta, şi nici Mami. Numai eu ştiam adevărul.

De un an de zile înfrunta boala.

Într-o sâmbătă, pe la ora 22, a bătut la uşa apartamentului nostru. Aşa, extenuat, semăna cu negativul propriului portret fotografic. Refuzând să se plângă şi dorindu-şi încă mai puţin să fie deplâns, a dat vizitei o turnură comercială: i-a propus lui Mami să-i cedeze *Paradisul smochinei*.

— Fie o exploatezi tot ca băcănie, Fatou, fie o foloseşti pentru a-ţi

extinde cafeneaua. Ți-ai putea deschide un restaurant. Am calculat că ai putea pune cincizeci de tacâmuri unind cele două suprafețe.

Pentru a-i mulțumi pentru îngrijiri, îi oferea lui Mami un preț bun. După ce i s-a făcut rău, a băut câteva pahare cu apă şi i-au trebuit zece minute pentru a-şi veni în fire, s-a scuzat că insistă:

— Dacă aştepți până mor, Fatou, vei plăti mai mult. Oricum mă ia cu leşin la gândul de a le lăsa banii nepoților mei, nişte leneşi care se obosesc doar să tragă iarbă, dar chiar îmi vine să vărs la ideea că tocmai ăştia te-ar putea jecmăni.

Mami a dormit puțin în noaptea aceea. Cumpărase cafeneaua la un an după naşterea mea, mulțumită moştenirii din partea părinților ei, completată cu un credit. Acum, când nu mai datora nimic băncii, le demonstrase celorlalți, dar şi sieşi, aptitudinea de a conduce o afacere. Venise oare momentul de a se lansa într-o nouă aventură?

Dimineață, în fața bolurilor cu ciocolată caldă, mi-a cerut părerea sau, mai degrabă, a început un monolog de patru ore înaintea mea. Fără a avea o opinie personală, încercam să înțeleg ce dorea Mami, drept care o incitam să-mi spună totul. După un ceas, îşi limpezise gândurile:

— Să administrez o băcănie? Asta în nici un caz. Nu aş mai avea timp să-mi primesc clienții şi să stau de vorbă cu ei. Comerțul cu diferite obiecte le convine taciturnilor ca domnul Tchombé; mie-mi place să fac comerț cu oamenii. Şi-apoi, să țin deschis şapte zile din şapte, trei sute şaizeci şi cinci de zile pe an, înseamnă drum direct în iad! Să înființez un restaurant? A, nu, mai bine crăp! E prea mult de muncă, prea mare presiunea, prea de tot stresul. Fie mă sinucid la cuptor, fie omor bucătarul care ar da să mă strângă de coaie.

— Mami, îți semnalez faptul că nu ai coaie.

— Ia nu mă călca tu pe nervi! Ce, vrei să ți le-arăt?

— Atunci îi spui nu domnului Tchombé.

— Ba-i zic da.

— Păi…

— Fiindcă am găsit o a treia soluție! Cum îmi lipseşte jos spațiu, am tot visat să-mping cumva pereții. Vând localul meu, cumpăr spațiul de alături, cu banii obținuți plus un împrumut, după care mut acolo *La Muncă*. Félix,

mutăm cafeneaua păstrându-ne şi clientela, şi adresa. Ce părere ai?

— Super!

Mă entuziasmasem, fiindcă planul ei asigura ceea ce mă interesa: ca nimic să nu se schimbe. Următoarele trei ore, Mami a întors pe toate părţile fantastica ei intuiţie. Din acest punct de vedere, locuitoarea din Belleville rămânea senegaleză. Cine îşi închipuie că o conversaţie se încheie în momentul în care esenţialul a fost formulat nu ştie nimic despre arta africană a conversaţiei… Ideile scheletice trebuie îmbrăcate în carne, veşminte, culori, altfel se fac praf, iar reuşita nu e asigurată decât dacă diversifici tonurile, ritmurile, cuvintele, expresiile, abordându-le ba din dreapta, ba din stânga, ba de deasupra, ba de dedesubt, cântându-le, murmurându-le, scandându-le, strigându-le, până când le conferi densitatea obişnuită celor vii.

Când s-a întrerupt pentru a pregăti prânzul, schiţa viitorului câştigase un asemenea volum, încât – mi se părea –, dacă aş fi coborât scara, aş fi intrat direct în noul *La Muncă*.

Întrucât cultiva spiritul de familie, a doua zi Mami şi-a anunţat planul stâlpilor cafenelei, fără a compromite secretul bolii domnului Tchombé.

— Bravo! a strigat doamna Simone.

— Rrrrho! a confirmat domnişoara Tran cu admiraţie.

— Asta se cheamă-ndrăzneală, a declarat domnul Sophronidès. Ce curaj să faci ceva într-o ţară în care iniţiativa e dispreţuită!

— Mărturisesc că e o prinsoare, a răspuns Mami ruşinată, cu ochii-n pământ.

Robert Larousse a aprobat şi el, din cap, zâmbind:

— „Prinsoare: criticat, dar frecvent, de la *a te prinde*. Acţiune, opinie atât de ciudată, de dificilă, încât pare un pariu, o provocare.“

— Bate câmpii dicţionarul ăsta al dumneavoastră! i-a răspuns doamna Simone. Din contră, este vorba despre o acţiune bine calculată. Vinde, cumpără, se dezvoltă. Încasările suplimentare vor face ca împrumutul să fie repede rambursat.

În viaţa noastră de zi cu zi, proiectul a provocat efectul drojdiei în pâine: tulburaţi, avântaţi, entuziasmaţi, ne imaginam, Mami şi cu mine, ca fiind regii străzii Ramponneau, dacă nu cumva chiar prinţii din Belleville. Nu

adormeam în nici o seară fără a mai adăuga un detaliu – veselă, pahare, culori ale pereților, material pentru tapițat scaunele, fotografii, postere – care ne sporea nerăbdarea.

Mami i-a comunicat domnului Tchombé acordul nostru şi a pus un mic afiş în vitrină: „*De vânzare*“.

Ofertele nu au întârziat. Într-o săptămână şi-au făcut apariția opt cumpărători.

— Iată-ne bogați, Félix, mai bogați decât mi-aş fi închipuit!

Avalanşa de persoane interesate o îmbăta pe Mami, care se bucura de parcă s-ar fi hotărât să-i crească averea de opt ori.

A ales una dintre acestea, pe Aram Vartanian, cizmar apreciat în cartier, pe care l-a considerat apt pentru a-i deveni vecin.

— Săracul de el, până acum muncea într-un colțişor liliputan, mai strâmt decât o cutie de pantofi!

Şi de-aici a început dezastrul.

Un cvadragenar în costum de culoare închisă a debarcat într-o miercuri după-amiază în cafenea, sinistru şi țeapăn ca o mierlă împăiată.

— Doamna Fatou N’Diaye?

Mami s-a oprit din şters paharele şi i-a oferit un scaun.

— Sunt Paul Vermoulet, notar. Îl reprezint pe domnul Aram Vartanian.

— Bine-ați venit! Mi-ați adus oferta de cumpărare?

Insul a înghițit un nod.

— Doamnă N’Diaye, am întâmpinat o problemă. M-am interesat la Camera Notarială: nu vă puteți vinde localul.

Mami a izbucnit în râs.

— Şi ce m-ar împiedica?

— Legea. De fapt, atunci când l-ați achiziționat, proprietarul avea o datorie fiscală.

— Şi?

— Am constatat, în legătură cu ipoteca, transcrierea unei hotărâri judecătoreşti față de vânzător, în beneficiul statului, care a avut câştig de cauză în justiție. Banii proveniți din vânzare reveneau statului.

— Şi?

— În acel moment, statul nu a revendicat datoria, iar notarul de la vremea

respectivă a făcut actul fără a o menționa.

— Şi ce mă priveşte pe mine?

— Dacă scoateți acest bun la vânzare, va trebui să dați statului toți banii proveniți din vânzare.

— Poftim?! Doar nu eu datorez statului banii, ci fostul proprietar!

— Aveți dreptate.

— Nu are decât să îşi achite datoria.

— Problema e că s-a evaporat. Iar statul îşi arogă dreptul de a considera că suma îi revine, din moment ce îi revenea la vremea respectivă.

— Statul ar fi trebuit să reclame atunci banii!

— Exact! Dar a omis s-o facă.

— Iar notarul ar fi trebuit să redacteze contractul stipulând acest detaliu.

— Aveți dreptate: în respectivele împrejurări, reținem două dovezi de neglijență, cea a statului şi cea a notarului.

— Deci ei sunt răspunzători.

— Argumentul nu poate fi utilizat decât printr-un proces.

Mami s-a cutremurat.

— Proces? Ce proces? Cine să intenteze procesul?

— Dumneavoastră, dacă vreți să vă vindeți cafeneaua.

— Dar chiar o vând!

— Nici un notar nu va accepta să întocmească actul. Nici eu, nici vreun altul.

— Poftim?

— L-am anunțat şi pe domnul Vartanian de dimineață. Fireşte, şi-a retras oferta. Cazul nu miroase deloc bine.

Utilizase un cuvânt dezastruos. Mami a explodat:

— Nu miroase bine cafeneaua mea? A ce pute? A şmecherie? A fățărnicie? A escrocherie? Totdeauna m-am dovedit cinstită, mi-am servit clienții, mi-am plătit impozitele, sunt la zi cu taxele! Acum ar trebui să mai achit şi impozitele altora?! Ce, cafeneaua mea pute? Dacă vine vreun damf, atunci e al împuțitului de notar care nu şi-a făcut bine treaba sau al ticălosului care a fugit cu banii mei. Mă scuzați, domnule, dar cafeneaua mea miroase frumos, fiindcă ştiu eu cum să am grijă de ea.

— Foarte bine, doamnă, atunci vă las în cafeneaua dumneavoastră care

miroase frumos.

Şi a ieşit demn, cu pieptul umflat, cu fesele trase înapoi.

Mami s-a întors spre mine.

— Ce maimuțoi! Îți vine să crezi? Îți vine să crezi aşa ceva?

Am răspuns cu o figură perplexă. Nu înțelesesem nimic sau, mai degrabă, ceea ce sesizasem mi se părea atât de absurd, de abuziv, încât mi se părea că nu înțelesesem.

Am rămas *La Muncă* în miercurea aceea, eu făcându-mi temele şi Mami făcând curat, în aşteptarea stâlpilor de cafenea, pentru a le povesti incredibila întrevedere.

Toți clienții au reacționat în acelaşi fel: refuzând să accepte realitatea!

— E ceva abracadabrant! a exclamat strident Robert Larousse, mândru că a putut plasa adjectivul.

Domnişoara Tran a sintetizat intervenția notarului ducându-şi arătătorul la tâmplă. Domnul Sophronidès a profitat pentru a trece la o diatribă împotriva funcționarilor publici şi ministeriali, paraziți care ne sunt băgați pe gât, coțofene gata mereu să fure moşteniri, vulturi, şacali, discurs ce a ținut vreo jumătate de ceas şi ne-a distrat din plin, mai ales pe Mami, al cărei râs ne liniştea. Nu mai era nici un dubiu, dăduse de un dement, de un imbecil, de un impostor, întrucât toată povestea nu avea nici o noimă.

Ajunsă ultima, doamna Simone a luat lucrurile în serios:

— Mă tem că notarul nu e un țicnit, dragă Fatou. *Primo*, profesiunea de notar nu atrage nebunii, care preferă să se dea Napoleon, Cristos ori un faraon, *secundo*, meseria asta cere să fii cu totul lipsit de fantezie. Maestrul Vermoulet ți-a descris o situație atât de bizară, încât nu ar fi putut-o inventa tocmai el.

— Simone, doar n-o să-i iei acum apărarea coiotului ăstuia cu jurământul depus! a strigat domnul Sophronidès.

— Nu, n-o să-i iau apărarea tocmai eu, căreia administrația îi refuză înscrierea sexului şi prenumelui feminin în cartea de identitate, n-o să-i apăr tocmai eu pe toți ăştia, executorii de mânării, zelatorii unei legislații imbecile! Totuşi, în cazul de față, situația ajunge la un asemenea nivel de cretinism, încât devine credibilă. Cine ştie vreun avocat?

— Eu, a exclamat domnişoara Tran. Un prieten al Domnului.

— Care domn?

— Canişul meu.

— A, da… Şi canişul tău îl cunoaşte bine?

— Da.

— Atât cât să-i poată solicita un mic serviciu?

— Presupun.

— Cum îl cheamă?

— Nu ştiu. Pe câinele lui îl cheamă Hercule. Un labrador. Auriu. Foarte simpatic.

— Ia trage-i tu un zâmbet drăguț proprietarului lui Hercule şi propune-i să vină să ne lămurească aşa, cu luminile lui juridice.

Pe când cei doi hamham se întâlneau la o gură de canal, iar domnişoara Tran îi smulgea avocatului promisiunea unei întâlniri, noi stăteam şi tremuram.

Până la urmă, domnişoara ne-a anunțat că Roger Courtefil va veni la noi vineri, la ora 19.

Înaintea şedinței de criză, Mami a tras obloanele pentru a limita audiența la stâlpii de cafenea. A oprit aparatul de radio, a stins plafonierele şi a lăsat aprins numai neonul de la bar, care împrăştia o lumină lugubră, ordonându-ne să ne aşezăm în jurul unei mese mari pe care o alcătuise unind măsuțele. Țepeni, aşezați la rând, aveam senzația că participam la un consiliu de administrație. Intrând, Roger Courtefil, un cvadragenar în costum cu vestă, bine croit pe trupul dolofan, care părea să aprecieze mult amabilitatea domnişoarei Tran, a fost singurul care nu şi-a arătat uimirea în fața acelei regii.

Fluturând documentele de care dispunea, Mami a vorbit despre cumpărarea cafenelei, cu unsprezece ani mai înainte, dar şi despre discuția cu notarul Vermoulet, rebotezat Vermoulu[3]. Avocatul şi-a notat câteva cuvinte cu litere minuscule; a specificat că era specializat în divorțuri, dar, cu toate acestea, accepta să dea câteva telefoane.

3. Lemn mâncat de cari. (N. tr.)

L-a contactat pe notarul Paul Vermoulet, pe care l-a numit „maestre Vermoulu“ – chestie care a încântat-o pe Mami – şi căruia i s-a prezentat

sec drept „maestrul Courtefil, avocatul doamnei Fatou N’Diaye“ –, ceea ce a umplut-o de mândrie pe domnişoara Tran. Ţâfnos la început, cu ton tranşant, l-a somat pe notar să se explice, după care şi-a pierdut un pic din trufie, a vorbit din ce în ce mai puţin, a îngăimat de mai multe ori „Bineînțeles“ şi a salutat smerit, cu un „dragă maestre“ mai lung decât un picior de top-model.

Schimbarea de atitudine ne-a cam descumpănit.

Roger Courtefil a dat imediat încă un telefon. De data aceasta, unuia dintre colegi, pe care-l tutuia, aruncându-i câte un „bătrâne“ şi întrebându-l dacă avusese de a face cu acest gen de cazuri. Chipul i s-a întunecat. Închizând, şi-a scărpinat genunchiul drept, a ezitat, a reflectat, s-a uitat la domnişoara Tran, care l-a încurajat cu un zâmbet binevoitor, apoi a mai format un număr.

— Fosta mea soție, a precizat coborându-şi pleoapele.

Încordat, cu voce mieroasă, a schimbat cu ea câteva fraze banale, s-a interesat de sănătatea mai multor persoane, a comentat un weekend, nişte vacanțe şi pe la sfârşit a expus problema lui Mami. Fosta nevastă i-a răspuns scurt; Courtefil a amuțit şi a ascultat timp de mai multe minute, a mulțumit, a promis două sau trei chestii fără legătură cu cazul, apoi a închis.

S-a uitat lung la Mami.

— Lăsaţi-o baltă.

— Poftim?

— Nu veți ajunge nicăieri. Păstraţi-vă cafeneaua. Şi daţi-vă la fund. Nici un zgomot, nici o mişcare. Discreție totală.

— Ba fac ce-mi căşună-n cafeneaua mea, doar am plătit-o!

— Nimeni niciodată nu se va aventura să vi-o cumpere, fiindcă ar risca să o plătească de două ori, o dată dumneavoastră şi o dată statului.

— Păi…

— Singura soluție este intentarea unui proces.

— Cui?

— Notarului care a murit. De fapt, succesorului lui.

— Şi voi câştiga?

— Mmm… Nu e sigur. Există doar o certitudine: va dura mult şi va costa o groază. Cel puțin trei ani. Mai rezonabil cinci. Şi cam jumătate din suma

de cumpărare!

De disperare, Mami s-a înroşit, a înjurat, a ameninţat cerul, s-a lamentat, a izbucnit în plâns. Doamna Simone s-a repezit să o ia în braţe, Robert Larousse a ţâşnit după un pahar cu apă, domnişoara Tran, ieşind din rezerva ei asiatică, l-a certat pe avocat în vietnameză, în timp ce domnul Sophronidès tuna:

— Ce scandal! Să ataci o asemenea femeie! O minune de femeie! Cea mai bună persoană pe care am întâlnit-o pe faţa pământului! Stat pervertit, justiţie venală, societate putredă!

Cât despre mine, m-am ghemuit lângă şoldurile lui Mami, strângând-o în braţe, prosteşte, de parcă ar fi avut cum să mă apere de suferinţa pe care mi-o provoca. Îmi doream să nu mai strige, să nu mai înjure, să nu mai verse lacrimi.

Dar, în după-amiaza aceea, expresia nefericirii ei rămânea sănătoasă, foarte sănătoasă. Nu presimţeam că într-o zi, vai, aveam să regret că Mami nu mai plânge, nu mai ţipă, nu mai ia de guler întreg universul. Drama încă nu se produsese şi habar nu aveam de existenţa ei…

Săptămâna următoare, după ce a scos din vitrină micul afiş cu „*De vânzare*“, pe Mami a apucat-o o manie insolită, aceea de a număra. Încurajată, la început, de doamna Simone, care îi reproşa adesea că dă dovadă de nepăsare, s-a apucat să treacă într-un caiet numărul zilnic de clienţi, de cafele, de sticle de vin, de pahare de tărie, de păhărele de lichior. Cum asta nu i-a fost de ajuns, a început să numere şerveţelele, alunele pe care le punea în fiecare farfurie, şervetele şi bureţii pe care-i utiliza, apoi să măsoare cantitatea zilnică de săpun lichid, de detergent, de detartrant, să evalueze litrii de apă consumaţi şi kilowaţii la curentul electric. Când m-am arătat mirat, mi-a răspuns încruntată:

— Prea am fost naivă. Nu-mi mai trage nimeni mie ţeapă.

Pe moment, am crezut că neîncrederea ei generalizată, manifestată în cifre, era o simplă consecinţă a şocului şi nu va persista nicidecum, numai că aria estimărilor s-a lărgit: de acum, trecea în cifre numărul de bună ziua, bună seara şi mulţumesc pe care le rostea, îşi nota intervalul de timp în care un consumator ocupa scaunul din local, evalua durata conversaţiei necesare pentru a vinde o băutură sau pentru aprovizionare, calcula minutele dedicate

pubelelor, aerisirii, curăţeniei.

M-am alarmat de-adevăratelea atunci când, întorcându-mă în apartament, am descoperit fişicuri de monede sub pantalonii din şifonier şi am constatat că, seară de seară, venea cu banii din casă pentru a-i ascunde printre rufe.

— Mami, ar trebui să depui repede banii ăştia la bancă.

— Gata. Nu mai am încredere. De altfel, uită-te şi tu.

M-a dus în bucătărie şi a deschis congelatorul. Am zărit astfel, în locul tradiţionalelor cutii cu îngheţată sau sorbet, teancuri de bancnote înfăşurate grosolan în saci de plastic.

— Mi-am retras economiile şi am închis contul.

— Mami, e periculos!

— Periculos e să ai încredere în cinstea sistemului oficial. Bănuţii mei nu mai au de ce să se teamă, nici măcar de vreo pană de curent.

Printre toate acele precauţii, o tulbura totuşi un gând: cel de a-i anunţa vestea proastă domnului Tchombé.

— Félix dragă, pentru moment îl evit. Numai că, bietul de el, nu îşi explică de ce ori mă strecor pe lângă pereţi, ori trec iute ca vântul pe la el.

În dimineaţa aceea am încurajat-o la fel cum o făcea ea cu mine când eram speriat că ne va da extemporal la geografie:

— Mami, nu eşti obligată să-i spui totul. Zi-i pur şi simplu că nu ai destui bani ca să-i accepţi oferta.

— N-o să-nghită minciuna.

— Pretinde şi tu că banca ţi-a refuzat încă un credit.

— Ar fi în stare să coboare preţul ca să fiu mulţumită. În care caz, ce-i răspund?

— De acord. Mai bine-i explici situaţia.

— Îţi dai seama cât de dezamăgit va fi?!

Am dat din cap, fără a-i semnala că proiecta asupra lui propria amărăciune.

Frământată, cu mâinile umede, gâfâind, împinsă de mine afară din apartament, a coborât la *Paradisul smochinei* ca o condamnată în drum spre eşafod.

O jumătate de ceas mai târziu, o alarmă mi-a spart urechile. Aplecându-mă pe fereastră, am observat în stradă pompieri, infirmiere şi o ambulanţă.

Am coborât în fugă în strada Ramponneau.

O targă cu domnul Tchombé, cu ochii închişi, cadaveric, marmoreean, sub o folie aurie de supravieţuire, a trecut prin faţa mea şi a fost băgată în ambulanţă. Sirena a început iarăşi să sune şi maşina a plecat în trombă.

Am dat de Mami pe pragul *Paradisului smochinei*, sprijinită de uşă: mi s-a părut la fel de palidă ca domnul Tchombé, cu pielea verzuie ca iedera iarna.

— I s-a făcut rău?

Nu a făcut nici o mişcare.

— Mami, nu te simţi bine?

Nici măcar o geană nu i s-a clintit.

Am prins-o de braţ şi am scuturat-o cât de tare am putut.

— Mami! Mami!

Ieşind din toropeală, a părut să-mi descopere prezenţa. Cu privirea rătăcită, uitându-se fix la mine, cu faţa scăldată-n lacrimi, m-a mângâiat pe obraz.

— L-am omorât.

— Poftim?!

— Când a înţeles că nu-i voi cumpăra băcănia, n-a mai avut aer, şi-a dus mâna la piept şi a leşinat. Deci l-am omorât!

— Era bolnav, Mami. Oricum, trebuia să moară de luni de zile, chiar dacă nu interveneai tu. Din contră, mulţumită ţie a mai rezistat: l-ai dus la specialişti, ai avut grijă de el.

— Şi-ar mai trăi, dacă nu l-aş fi lăsat baltă.

Am protestat: cei de la urgenţă au luat cu ei un domn Tchombé leşinat, nu un cadavru. Mă luptam înflăcărat cu Mami, ca să renunţe să-l mai creadă mort şi să se tot învinovăţească.

Dar, vai, la cafenea am fost anunţaţi că domnul Tchombé trecuse în lumea cealaltă pe când era transportat la spital.

În ziua aceea, Mami a închis *La Muncă* şi s-a ascuns la ea în cameră.

A doua zi, s-a întors la lucru fără a scoate o vorbă. Stâlpii de cafenea, din compasiune, s-au prefăcut a nu-şi da seama, mimând cele obişnuite.

— Uauuu! a exclamat cu admiraţie domnişoara Tran, văzând cum Mami înnegrea un al treilea caiet.

— Ar trebui să avem grijă să facem declarația de venituri, Fatou, a spus doamna Simone după ce a observat în ce dată eram.

Mami a fulgerat-o din priviri.

Începând din acea clipă, stâlpii cafenelei nu au mai vorbit decât între ei.

Când m-am întors de la şcoală, în sfârşit Mami a pronunțat o propoziție:

— Félix, tu câți ani ai?

Mirat de întrebare, întrucât tocmai sărbătoriserăm aniversarea mea, i-am răspuns:

— Doisprezece.

— Răspunde exact.

— Doisprezece ani şi o lună.

— Sigur?

Am trecut la o rapidă gimnastică mentală:

— Doisprezece ani şi treizeci şi trei de zile.

— Aha!

Ştergea tejgheaua cu o cârpă, cu mină dispreţuitoare.

— Şi, când ai doisprezece ani şi treizeci şi trei de zile şi te-ntorci de la şcoală, ce faci?

— Îi dau mamei mele un pupic?

M-am repezit la ea. Ridicându-şi cârpa, mi-a aruncat o privire atât de urâtă, că mi-a tăiat elanul.

— În nici un caz. Mai întâi te speli. Că eşti negru tot.

— Eu?

— Eşti murdar tot. Taie-o! La duş!

Am ieşit din cafenea cu capul plecat: era întâia oară când Mami mă respingea. În fața oglinzii, am încercat să reperez urmele de murdărie de pe mine ori de pe haine. Degeaba. Nu conta, am făcut cum îmi spusese.

Când am apărut din nou, părea să fi uitat cearta dinainte şi nu avea astâmpăr.

— Félix, cum tot ai tu două picioare, dă o fugă şi cumpără dezinfectant de Javel, fiindcă nu mai am.

De pe bancheta lui, Robert Larousse a lăsat să-i scape:

— „Javel (apă de): de la Javel, sat, astăzi cartier al Parisului unde se găsea o uzină de produse chimice. Amestec de soluție apoasă de hipoclorit

şi clorură de sodiu sau potasiu, utilizat ca detergent, decolorant şi antiseptic.“

Mami s-a oprit la unul dintre termeni:

— Decolorant, spuneţi?

Şi a căzut pe gânduri. Luând o bancnotă din casa de marcat, am întrebat-o:

— De unde cumpăr dezinfectantul?

— Ce întrebare! De la băcănia de-alături.

— Mami, păi e-nchisă.

— Închisă? Ce glumă! Domnul Tchombé nu închide niciodată. E deschis şapte zile din şapte, trei sute şaizeci şi cinci de zile pe an. De fapt, întreabă-l…

Şi-a dat seama de confuzie şi a încremenit. Pleoapele i se zbăteau, sporindu-i înfricoşător albul ochilor, în timp ce buzele-i tremurau.

O tăcere jenată a umplut încăperea.

Doamna Simone s-a aplecat către Mami peste tejghea şi a luat-o de mână.

— Fatou, înmormântarea are loc mâine. La cimitirul din Belleville. Staţia Telegraf. Eu mă duc. Vrei să mergi cu mine?

Mami a murmurat dintr-o suflare:

— Ce, nu ştii? Eu l-am omorât.

Doamna Simone a ţinut-o în continuare pe Mami de mână, deşi aceasta dădea să şi-o retragă.

— Sigur că nu, Fatou, doar eşti o fiinţă miloasă, care nu e în stare să facă rău nimănui.

Mami şi-a tras mâna şi s-a uitat lung la doamna Simone.

— Aşa credeam şi eu până acum. Numai în minciuni credeam. Dar de-acum…

A părut a-şi fi amintit ceva de maximă importanţă, a făcut un salt, după care s-a prăbuşit leşinată în spatele barului.

Era pentru ultima oară când mai scotea vreun cuvânt.

Stâlpii cafenelei s-au hotărât să ne ajute, pe mine şi pe Mami, să traversăm acel infern.

Amuţind, Mami nu şi-a rătăcit doar vorbele, dar şi-a pierdut şi curiozitatea, atenţia acordată celorlalţi şi energia. Trupul i s-a schimbat într-

o noapte, devenind, din graţios, greoi. În timpul rapidei metamorfoze, privirea i s-a stins, ochii i-au devenit sticloşi şi pielea şi-a pierdut strălucirea.

Mintea îi părea înlocuită de un program care o făcea să se achite mecanic de sarcini: se scula, se spăla, pregătea masa, cobora pentru a lucra în cafenea, la apus urca în apartament şi se întindea în pat. Corpul ei de ceară nu emana nici o emoţie, nici un sentiment.

Calcula în continuare frenetic – şi în tăcere –, dar de acum dezvolta o a doua obsesie, aceea a curăţeniei. Dimineaţa şi seara, de cum mă zărea, îmi ordona cu un gest să dau fuga la duş şi să mă săpunesc bine. Intra apoi în baia noastră strâmtă ca să verifice, cu privire severă, dacă o ascultam. După care bombănea, nemulţumită de rezultat. În cafenea, nu o mai interesa nimic altceva în afară de ştergerea prafului, frecat, dat cu detergent, curăţat iar şi iar. Se aproviziona cu dezinfectant de la o drogherie din strada Couronnes, ducând litri întregi în spate, după care spăla podelele, scaunele, mesele, trotuarul – şi asta de mai multe ori pe zi. Clientela scăzuse dramatic, într-atât mirosul gălbui de hipoclorit luase totul în stăpânire, de la aromele băuturilor la efluviile cafelei, dând localului un aspect auster, aseptic, de spital.

Împreună cu mine, doamna Simone a dus-o pe Mami la un medic generalist, care i-a diagnosticat depresia şi i-a prescris nişte pastile. Doctorul, un om cu o voce lipsită de orice intonaţie şi o înfăţişare dezagreabilă, părea să considere atât de obişnuită situaţia, încât apatia lui m-a liniştit. La ieşire, doamna Simone s-a aplecat spre mine.

— Ai văzut ce mutră avea doctorul? Ce părere ai?

— Păi…

— Nu te-a speriat făţăul lui? Eu numai ce m-am uitat la el şi m-am şi prins de depresie.

— Nu că n-ar…

— Ori medicamentele lui, ori un rahat de iepure tot atât ajută. Dac-ar fi bune la ceva antidepresivele astea, n-ar mai avea doctorul aşa mufă, păi nu? O secundă n-aş avea încredere într-un dubios cu meclă de biban speriat de bombe, care-şi laudă hapurile, că cică îţi redau zâmbetul, ba chiar te prăpădeşti de râs!

După care a rămas nemişcată, gândindu-se. Cuminte, Mami, care nu urmărea ce discutam, dar a observat că ne opriserăm, s-a proțăpit în fața unei vitrine, la care se uita cu ochii goi. Doamna Simone m-a apucat de braț.

— Familie aveți?

— Au murit toți. Numai unchiul Bamba ne-a mai rămas.

— Fratele ei?

— Fratele ei mai mare. Îşi scriu.

— Îl cunoşti?

— Nu.

— Unde stă?

— În Senegal.

— Cam departe… Anunță-l. Întreabă-l dacă poate veni încoace.

— Ok.

A căzut pe gânduri, apoi a tras adânc aer în piept.

— Încarcă nota.

— Poftim?

— Mai înfloreşte şi tu adevărul ca să-l faci să vină-ncoace. Bagă-l în sperieți. Zi-i că maică-ta e-ntr-o stare groaznică!

— Păi chiar e-ntr-o stare groaznică!

Doamna Simone mi-a făcut cu ochiul, privindu-mă lung.

— Măi, deşteptule!...

— Din când în când vorbeşti cu mine de parc-aş fi un copil de doisprezece ani. Bine, am doisprezece ani, da'-n primul rând sunt ăsta din fața ta.

— Se vede. Şi eu, la doisprezece ani, ştiam ce voiam.

— Zău?!

— Da, o fustă roşie în carouri. Ceea ce dovedeşte că la vârsta ta chiar ai capul pe umeri.

Întors acasă, i-am scris o scrisoare lungă unchiului Bamba, despre al cărui curaj îmi povestise Mami.

Copiind adresa pe plic – „Strada YF-26, nr. 33, vila ocru cu bougainvillea din fața vânzătorului de metraje, Dakar, Senegal“ –, am avut senzația că arunc o sticlă într-un ocean încremenit: nu ar fi avut cum ajunge vreodată în

vreun port.

Spre marea mea surpriză, peste şase zile unchiul Bamba mi-a telefonat. Cu voce veselă, care nu se potrivea cu situaţia, m-a salutat, a râs stând cu mine la taclale, a afirmat sus şi tare că totul pica bine, fiindcă oricum trebuia să ajungă la Paris. „Bizness! Bizness!“

Peste încă o săptămână, m-am cunoscut cu unchiul Bamba.

Când a aterizat la cafenea, zvelt, elegant, în costum bleumarin în carouri, cu cravată, mănuşi, pălărie Borsalino, am presupus, departe de a-mi închipui că despre el era vorba, că e un client care lucra în media. S-a uitat atent la Mami şi a exclamat, deschizându-şi larg braţele:

— Fatou!

Mami şi-a îndreptat către el privirile lipsite de expresie.

— Fatou, draga mea!

Mami şi-a întors capul şi şi-a văzut de curăţenie.

— Fatou, sunt eu, Bamba!

Cu chipul împărţit în două de un surâs imens, cu dinţi albi strălucitori, unchiului nu-i venea să creadă că e întâmpinat cu o asemenea răceală.

S-a apropiat de Mami şi, poznaş, s-a înclinat încercând să-i atragă atenţia. Din păcate, ea se lăsase absorbită de număratul alunelor: altfel spus, pentru ea lumea nu mai exista.

Unchiul s-a întors spre mine.

— Félix?

— Unchiule?

Extaziat, m-a ridicat în braţe şi m-a strâns la piept. Prea puţin obişnuit să fiu alintat de un bărbat, am descoperit că torsul îi era cald şi mirosea a vanilie.

— Nu credeam că a ajuns în asemenea hal, mi-a şoptit lăsându-mă jos.

— Ba da, aşa e.

— Totuşi, mai munceşte?

— O mai ajută doamna Simone, pentru a evita o catastrofă.

De o săptămână, doamna Simone, consternată de comportamentul de somnambul al lui Mami, o terminase cu Bois de Boulogne, rămăsese în cafenea, lua comenzile, servea clienţii, încasa banii, făcea conversaţie cu cei prezenţi, în timp ce Mami, indiferentă, ştergea praful, dădea cu mopul, spăla

podelele şi trotuarul cu apă din belşug.

Unchiul Bamba s-a uitat la doamna Simone, şi-a scos pălăria, s-a plecat în faţa ei şi i-a sărutat mâna.

— Vă mulţumesc, dragă doamnă Simone. Vă mulţumesc în numele familiei noastre.

Uluită de dovada de politeţe, doamna Simone a mormăit:

— Lăsaţi, lăsaţi, e normal.

— Vai, nici vorbă! Lucrul acesta dovedeşte ce inimă mare aveţi. Adevărată regină, aveţi privilegiul de a reuni graţia spiritului cu aceea a trupului şi să ni le dăruiţi. Doamnă Simone, vă vom păstra o recunoştinţă nesfârşită. Nu-i aşa, Félix?

Doamna Simone, care, de obicei, nu rămânea fără replică, a rămas cu gura căscată.

Unchiul Bamba s-a aplecat spre mine.

— Unde-mi pot pune bagajul?

Şi mi-a arătat patru valize enorme, lăsate pe trotuar. Observându-mi uimirea, mi-a explicat:

— Da, am reuşit să mă restrâng la atât. An după an, iau tot mai puţine după mine.

— La noi e puţin loc.

— Nu-ţi face griji, Félix, ne descurcăm noi.

Într-o oră a reuşit să îşi aranjeze îmbrăcămintea, pălăriile şi încălţămintea în camera mea şi să depoziteze valizele în pivniţă. Mi-a arătat canapeaua din salon, anunţându-mă că acolo va dormi – de parcă s-ar fi putut întinde în altă parte, dacă nu pe preşul de la intrare –, s-a schimbat şi, înţolit în galben canar, a continuat să îşi trâmbiţeze bucuria de a fi venit aici.

Mai pe seară, în timp ce Mami atacase toaletele cu dezinfectant, i-am prezentat stâlpii de cafenea. Aceştia i-au descris starea în care se afla Mami şi i-au expus istoricul degradării ei. Fiecare şi-a permis câte un comentariu:

— Societatea multiplică legile în aşa fel încât politicienii să convingă cetăţenii că le pasă de ei. De fapt, ne reduc libertăţile şi provoacă impasuri, ca acela în care a ajuns săraca Fatou. O situaţie… o situaţie…

— Kafkiană, a şoptit Robert Larousse, care tocmai ajunsese la litera K.

— Exact, kafkiană! a continuat domnul Sophronidès, care încerca să aibă

ultimul cuvânt.

Unchiul Bamba îi asculta pe toţi, îl fermeca pe fiecare în parte, îşi înmulţea amabilităţile destinate domnişoarei Tran, domnului Sophronidès, dar revenea neîncetat la doamna Simone, cu ochii scânteindu-i ca nişte diamante, pentru a-i face o plecăciune, pentru a o lăuda, pentru a-şi manifesta admiraţia. Risipa de dovezi de recunoştinţă o pusese în încurcătură: evident, unchiul Bamba nu-i observase ambiguitatea de gen şi o asalta cu galanterii.

Seara, în clipa despărţirii, Bamba s-a apropiat de ea cu un surâs larg.

— Doamnă Simone, domnul Simon ce mai face?

Cea întrebată s-a blocat.

— Domnul Simon?

Răcindu-se dintr-odată, doamna Simone îşi închipuia că, prin acea ironie, unchiul îi dovedea că-i înţelesese identitatea. Bamba a continuat însă cu acelaşi farmec:

— Domnul Simon, cel care se bucură de fericirea de a-şi împărţi zilele… şi nopţile… cu dumneavoastră. Aflaţi că-l invidiez, da, îl invidiez! Ce bărbat norocos!

Uşurată, doamna Simone s-a îmbujorat. Fără a îndrăzni să ne privească, a coborât pleoapele şi a îngăimat:

— Nu există un domn Simon.

— Vai!

— A… a… murit.

— Îmi pare rău! Condoleanţe. S-a întâmplat demult?

— Acum zece ani, a răspuns doamna Simone la întâmplare, sufocându-se.

Unchiul Bamba a prins-o de mână cu delicateţe, de parcă ar fi atins o floare de preţ.

— Simţeam că e-n dumneavoastră o tristeţe, ceva diferit, ca o amărăciune tainică.

— Mie-mi spui?! a strigat doamna Simone, pierzându-şi controlul.

— Poftiţi?

Doamna Simone şi-a venit în fire şi a adăugat cu voce cântată:

— Aţi înţeles totul, dragă domnule.

Când unchiul Bamba a ieşit în stradă pentru a fuma, doamna Simone s-a întors spre noi, amenințătoare:

— Primului care-i spune adevărul îi smulg părul din nas.

— Rrrho! a exclamat domnişoara Tran, căreia lucrul acesta părea a-i aminti ceva hazliu, poate vreun obicei vietnamez…

La miezul nopții, în mica noastră bucătărie, unchiul Bamba şi-a dezvăluit diagnosticul: după el, mama murise şi trebuia înviată.

După ce a tastat un ceas pe computerul meu, s-a întors triumfător:

— Gata, am stabilit să ne vedem mâine.

Mami, Nenea şi cu mine am sosit cu metroul la Barbès sâmbătă pe la prânz. Nou-venit la Paris, unchiul Bamba, impresionat de vacarmul metalic, vibrația vagoanelor, căile ferate aeriene, zborul stâlpilor de oțel şi balustradele înalte de fier care ne aşteptau pe peron, a exclamat: „Chiar am ajuns la Turnul Eiffel?!“ În ascensor, nişte indieni ne-au întins prospecte; la ieşire, nişte africani ne-au băgat pe gât altele, împinşi de nişte arabi care ne-au oferit spre vânzare lănțişoare de aur.

Mulțimea se agita impetuoasă, preocupată, colorată. Tot soiul de gură-cască umblau şi pe stradă, şi pe trotuare, ceea ce pe mine m-a mirat, dar nu şi pe unchiul. Am luat-o pe o străduță unde ne-a arătat o clădire într-o rână, în asemenea hal de obosită, încât mi s-ar fi părut mai prudent să nu intrăm.

Am urcat o scară îngustă, din lemn, acoperită cu un linoleum scorojit, care imita lemnul; la al treilea etaj, împuțit de miasmele de tocană, unchiul a apăsat pe butonul soios al unei sonerii.

Ne-a deschis un bărbat în costum tradițional african, care ne-a măsurat morocănos din cap până-n picioare.

— Domnul profesor Koutoubou? a întrebat unchiul.

Bărbatul abia de-a mişcat din cap. Unchiul a insistat:

— Bamba sunt. Am confirmat întâlnirea pe internet.

Profesorul şi-a muşcat buzele vineții, s-a uitat duşmănos la noi şi s-a dat la o parte, regretând parcă, pentru a ne face loc să intrăm.

— Aşteptați aici.

Ne-a arătat încăperea în care dădea vestibulul strâmt. Trei copii – ai lui –, o algeriancă cu voal, aşezată de parcă ar fi venit în vizită, şi un european cu barbă tunsă, îmbrăcat ca un funcționar de bancă, se uitau la televizor. Cei

cinci, tăcuți, erau atenți la episodul unui *reality-show* în care nişte imbecili tatuați şi nişte boarfe în şort, cu accent marsiliez, îşi împlineau „visul lor american“ pe la Los Angeles.

Mami s-a aşezat la capătul canapelei, imperturbabilă; îndurând emisiunea stupidă pe care ceilalți o urmăreau cu religiozitate, o invidiam pe Mami fiindcă reuşise să treacă dincolo de granițele plictiselii.

Profesorul Koutoubou îşi iţea din când în când capul prin perdeaua care-i despărţea salonul de birou, se saluta cu clientul dinainte şi îl chema pe cel care venea la rând. În sfârşit, după femeia din Maghreb şi funcţionarul de bancă, ne-a chemat şi pe noi.

Ne-a băgat într-o cameră întunecată, îmbrăcată în voaluri cu motive care nu se potriveau unele cu altele şi luminată cu lumânări. Ne-am aşezat cu toții pe o rogojină.

Unchiul Bamba i-a explicat ce era cu Mami. La sfârşitul fiecărei fraze, profesorul Koutoubou articula câte un „Bineînţeles“ cu timbrul lui de clopot, îmbufnat, de parcă unchiul l-ar fi plictisit înşirându-i atâtea lucruri de natura evidenței. Atât de scârbos se arăta, că nu-i mai puteai pune la îndoială competența.

Când unchiul a terminat, profesorul Koutoubou a bodogănit:

— Nu e moartă. E deocheată. Nimic altceva.

— Deocheată?

— De către o persoană răuvoitoare şi extraordinar de puternică.

— Ce e de făcut?

— Am puterea să văd şi să vindec. Suntem vrăjitori din tată-n fiu. Suntem dăruiți cu un har pe care-l moştenim de la înaintaşi. Cine credeți că a deocheat-o?

Unchiul şi cu mine ne-am uitat unul la altul cuprinşi de îndoieli.

— Nimeni nu-i vrea răul lui Mami.

— Félix are dreptate.

— Ba da! S-ar putea să fie cineva supărat pe ea: domnul Tchombé. Mami ar fi trebuit să-i cumpere băcănia pe vremea când el se lupta cu boala. În dimineața când l-a anunțat că renunță, acela şi-a pierdut cunoştința şi pfffuuu!...

— Pfffuuu? a repetat profesorul pe ton sepulcral.

— Pfffuuu… A decedat în ambulanţă, zece minute mai târziu. Precizez că suferea de cancer pulmonar în fază terminală.

Profesorul Koutoubou şi-a umflat obrajii, a oftat lung şi şi-a scărpinat o ureche, contrariat.

— Nu mai căutați, despre el e vorba.

— Păi a murit.

— Nimeni nu moare! Mai ales un om înfuriat. Şi-a trimis deochiul de dincolo.

Unchiul a început să tremure şi, îngrijorat, a întrebat:

— Ştiți ce e de făcut?

Profesorul Koutoubou şi-a scărpinat pieptul, cu ochii ieşiți din orbite, şi a răspuns:

— E greu… e foarte greu…

— Păi şi-atunci?…

Profesorul Koutoubou s-a uitat la noi cu asprime.

— Ştiu!

L-a privit scrutător pe unchiul meu.

— O să coste patru sute de euro.

— Patru sute de euro?

— Dacă găsiți cu mai puțin, nu mai stați pe gânduri, luați-o din loc.

— Patru sute…

Unchiul Bamba a scos cu durere bancnotele din portofel. Când i le-a întins profesorului, acesta a adăugat:

— Plus patruzeci de euro.

— Plus patruzeci?

— Costul consultației.

— Nu e inclusă în cei patru sute?

— Cei patru sute de euro sunt pentru mort. Patruzeci pentru mine. Doar ați citit tariful pe prospecte.

— Ok.

Unchiul a mai scos patruzeci de euro.

Profesorul a băgat banii în buzunar şi a pus mâna pe o lădiță plină cu pământ.

— Pregătesc aici nişte bulgări de pământ magic, pe care o să-i puneți prin

apartament.

Şi, cu degetele lui groase, a început să frământe pământul în timp ce pronunța formule misterioase.

— Doar prin apartament? a strigat unchiul Bamba. Nu şi prin cafenea?

Profesorul Koutoubou a lăsat să treacă o pauză, după care a considerat observația fondată.

— Prin cafenea şi prin apartament. Mai fac câțiva bulgări.

— Ajung?

— Rezultatul e garantat.

Aşezând bulgării în fața noastră cu o autoritate peremptorie, a examinat-o pe Mami din priviri.

— Bineînțeles, dacă doriți să se vindece mai repede, aş putea…

— Da? a zis unchiul avid.

— Aş putea să mă duc să mă rog în pădurea sfântă.

— Cât costă?

— Două mii de euro.

— Două mii!

— E în Congo.

Unchiul s-a uitat fix la bulgării de pământ.

— Să încercăm cu bulgării, din moment ce ne garantați rezultatul.

— Vi-l garantez! a conchis profesorul Koutoubou.

Ieşind din imobil, m-am gândit o clipă la reacția doamnei Simone când plecaserăm de la doctorul cu antidepresivele lui: în ciuda propriei mele voințe, simțeam o neîncredere comparabilă. Întrucât unchiul era în al nouălea cer, am citit prospectul profesorului Koutoubou în timp ce mergeam cu metroul.

Profesor Koutoubou.
Profesionist recunoscut în vrăjitorie.
Reuşeşte acolo unde alții dau greş.
Nominalizat la Nostradamusul de Aur în 2010.
Specialist pentru toate problemele dumneavoastră.
Conflicte familiale. Îngrăşare. Slăbire.
Întoarcerea ființei iubite. Constipație.
Armonia cuplului.

Fertilitate. Sterilitate. Succes. Noroc.
Farmece. Descântat. Îngenuncherea duşmanilor.
Talismane antiglonț. Loto.
Concursuri. Examene. Măriri de salariu.
Odihna creierului. Cancere. Divorțuri.
Menstruație dureroasă. Vrăji cu lapte.

Dedesubt, profesorul adăugase cu litere bolduite:

Eficiență garantată.

Mențiune care m-a liniştit.

Am început o nouă viață, în aşteptarea vindecării. Mami rămânea în zona abonaților absenți, dar unchiul Bamba aducea un strop de veselie şi fantezie în sumbra noastră realitate cotidiană. Râdea, glumea, cânta, dansa, țesea laude rafinate şi se arăta uimit, entuziasmat de orice nimic. Nu avea decât un singur cusur: dimineața şi seara, dedica igienei personale câte o oră şi jumătate. Momente în care nu mai exista nici un mijloc de a pătrunde în baie. Desigur, ieşea de acolo magnific, cu privirea limpede, cu părul dichisit, cu pielea netedă, cu obrazul perfect bărbierit, parfumat şi înțolit ca un prinț; cu toate acestea, de cum se încuia în baie, iar eu băteam la uşă, striga şi un ceas, cu toată bună-credința din lume: „Gata sunt!“ Aşa că am învățat, pândindu-i programul, să mă strecor în respectiva încăpere chiar înaintea lui.

Uneori, în timpul zilei, dispărea aruncându-mi un zâmbet – „Bizness! Bizness!“ –, după care se întorcea pentru a se instala în cafenea, unde continua să încânte stâlpii acesteia, în special pe doamna Simone, patroana provizoriului-care-durează. Fiindcă-i turna la complimente care o ridicau la rangul de regină, aceasta se lumina de cum îl vedea apărând. Cum de decenii nu recoltase decât insulte ori batjocură, acum parcă-şi lua zborul, iar tăcerea ei uimită, ametită, toropită îl încuraja pe Bamba să continue.

Sâmbătă, după închidere, urcând în apartament alături de el şi de Mami, i-am şoptit unchiului Bamba:

— Doamna Simone ți se pare drăguță?

— Félix, dragă, îți voi mărturisi ceva: toate albele seamănă între ele şi

nici una nu mă excită. Dar, fireşte, nu pot recunoaşte asta, aş fi luat drept rasist.

Am meditat la acea idee urcând ultimele trepte.

Mi-a arătat-o pe Mami, care, cu capul între umeri, nepăsătoare, urca treptele înaintea noastră.

— Uită-te şi tu la curul lui Fatou: păi altceva-ți inspiră, nu-i aşa?

— Potoleşte-te! E mama mea şi sora ta.

A clătinat iritat din cap.

— Dar ție, ia zi, cum stăm, Félix?

— Mie, ce?

— Ție, care ai învățat să ai gusturi alese pe-aici, ți se pare drăguță doamna Simone?

— Super! Ar trebui să fie actriță de film.

Uşurat, a fluierat admirativ.

La o săptămână după vizita la profesorul Koutoubou, Mami tot nu se schimbase. Ba, mai rău, se retrăsese şi mai tare în ea însăşi, împietrită, trufaşă, inaccesibilă.

— Nu pricep, bombănea unchiul. Doar ne-a asigurat vrăjitorul: „Eficiență garantată!“

Am luat prospectul, pe care am observat un asterisc după „Eficiență garantată“. Întorcând hârtia, am citit explicația semnului înstelat.

— Unchiule, ia te uită!

N-ar fi reuşit să descifreze literele fără microscop, aşa că i-am citit eu:

— „Rezultatele depind de fiecare individ.“

— Aoleu!

S-a uitat lung la Mami, de parc-ar fi prins-o în flagrant delict de rea-voință.

— Félix, nu intra-n panică. Am aflat de un vrăjitor care utilizează altă metodă, profesorul Ousmane. Îl sun imediat.

A doua zi, profesorul Ousmane, cu barba lui stufoasă, s-a prezentat la La Muncă unde stâlpii de cafenea şi cu mine stăteam de vorbă ca să mai treacă vremea, îmbrăcat cu un trening gri-petrol cu însemnele echipei Paris Saint-Germain. În mână ducea o valiză diplomat care nu se potrivea deloc cu stilul omului.

S-a uitat imediat țintă la doamna Simone şi a exclamat:

— Văd problema!

Doamna Simone s-a zburlit:

— Alo, mai uşurel! Ea e bolnava, nu eu!

Şi-a îndreptat degetul arătător spre Mami, care, cu un beţişor de urechi, curăţa cu dezinfectant rosturile dintre plăcile de faianţă de sub chiuvetă.

Profesorul Ousmane şi-a aşezat valiza diplomat pe tejghea, a deschis-o şi a scos o bucată de lemn acoperită de litere şi de cifre.

— Vaaai, a exclamat domnişoara Tran, o placă Ouija!

— Domnişoara se pricepe?

Şi ne-a explicat modul de funcţionare al plăcii Ouija, care permite comunicarea cu spiritele. Vom ține cu toții placa, va aşeza pe ea o picătură, după care, pe măsură ce vom adresa întrebări spiritelor, acestea ne vor răspunde îndreptând picătura fie către *Da*, fie către *Nu*, fie către cifre, fie către litere.

— O să dureze mult dacă spiritul zice o frază, a protestat Robert Larousse.

— Trebuie să ne adaptăm! Morţii nu evoluează conform aceleiaşi temporalităţi cu cei vii.

Toată lumea a dat cu gravitate din cap, cu excepția lui Mami, care nu ne urmărea conversaţia. Unchiul Bamba era-n al nouălea cer fiindcă ne putea arăta un asemenea vrăjitor, care, la Barbès, se bucura de o reputaţie excelentă din cauza fotbalului.

— Cum aşa? a întrebat domnul Sophrodidès.

— Antrenez Paris Saint-Germain.

Fandosindu-se, vrăjitorul a coborât privirea, ceea ce i-a-ngroşat bărbia dublă.

— În sfârşit, când zic „antrenez“ înseamnă că mă alătur şi eu antrenamentului. Graţie capacităţii mele de clarviziune, descopăr dificultăţile pe care le vor întâlni jucătorii în faţa viitorilor lor adversari şi-i anunţ.

— Bravo!

— Mulţumesc, cred că am reuşit, într-adevăr, un supersezon. Ei, nu are rost să mă laud, doar este un har pe care l-am primit, căci sunt clarvăzător şi

clarauzitor din naştere.

— Poftim? a intervenit strident Robert Larousse.

— Clarvăzător şi clarauzitor.

— Al doilea cuvânt nu există!

— Aud şi văd cu claritate.

— În Robert nu există aşa ceva. Stăpânesc infailibil litera C. Nu există nici un *clarauzitor*.

— Domnul utilizează un neologism! a intervenit Sophronidès, pentru a pune capăt altercaţiei. Doar ai dreptul să creezi cuvinte, nu? În special cu rădăcini latine!

Robert Larousse, atât de fricos de obicei, a roşit de indignare.

— Să creezi cuvinte! Să inventezi cuvinte! Nu contează! În primul rând să le cunoaştem şi să le folosim pe cele care există! Altfel, unde-ajungem? Şi-apoi, dicţionarul la ce mai e bun?

Doamna Simone a bătut în tejghea.

— Terminaţi! Domnul a venit pentru Fatou. Să-l lăsam să lucreze.

Liniştea a revenit. Bamba a povestit a enşpea oară problemele surorii sale. Cinstit, a semnalat faptul că l-am consultat şi pe profesorul Koutoubou, dar că Mami s-a dovedit rezistentă la tratamentul lui.

La un semn al vrăjitorului, unchiul a încuiat uşa, a coborât storurile şi a stins lumina. Nu a mai rămas decât aura turcoaz a telefonului mobil pe care profesorul Ousmane îl lăsase pe tejghea.

Acesta a scos din buzunar o pipetă, a umplut-o cu apă şi a lăsat să cadă o picătură pe placa Ouija. Apoi ne-a ordonat să atingem placa din lemn.

— Atenţie, nu apăsaţi. Cel mai uşor contact cu putinţă.

Ne-am executat cu toţii.

Profesorul şi-a coborât pleoapele şi şi-a îndreptat atenţia către tavan.

— Ursula! Ursula! Eşti aici?

— Vasăzică o cunoaşteţi? a spus doamna Simone.

— Ursula! Ursula! Arată-mi-te.

— La ora asta, nu trebuie să ne facem iluzii: Ursula trage la aghioase. Păi după noaptea pe care a…

Ousmane şi-a deschis ochii şi-a măsurat-o enervat pe doamna Simone.

— Ursula este călăuza mea în lumea de dincolo.

Doamna Simone a lăsat-o imediat baltă, jenată.

— Iertați-mă, nu vorbeam despre aceeaşi persoană.

— Nimeni nu scoate o vorbă până nu-i dau eu cuvântul. S-a-nțeles?

Şi-a reluat incantațiile cu glas voalat şi nazalizat. Picătura s-a deplasat lent către *Da*: of, Ursula venise alături de noi!

— Ursula, ai întâlnit cumva un anumit domn Tchombé, care ținea băcănia de alături, *Paradisul smochinei*?

Placa a tresărit, ceea ce ne-a panicat. Vrăjitorul a comentat reacția:

— Îi e teamă de el. Întrebări?

Unchiul Bamba şi-a dres glasul:

— Domnul Tchombé e supărat pe Fatou?

Picătura nu a ezitat să se îndrepte spre *Da*.

— El a deocheat-o?

Placa a tresărit din nou. Profesorul ne-a explicat:

— Se teme că sinceritatea ei ar putea provoca furia domnului Tchombé, care, evident, posedă nişte teribile puteri satanice.

Unchiul Bamba mi-a cerut sfatul din priviri. M-am întors către vrăjitor şi am intervenit:

— Ar fi de acord Ursula să ia legătura cu domnul Tchombé pentru a-l asigura că Mami nu i-a vrut răul, ba din contră, după cum a şi dovedit-o lunile trecute? Şi pentru a-i preciza că şi ea a fost victimă a unei nedreptăți administrative?

— Bună idee, băiete, m-a aprobat unchiul Bamba.

Vrăjitorul s-a adresat iarăşi tavanului:

— Ursula, accepți misiunea?

Picătura a rămas o clipă pe loc, apoi s-a îndreptat încet către *Nu*.

— Ciudat, a mormăit profesorul încurcat. Până acum, Ursula s-a dovedit întotdeauna cooperantă.

Şi a strigat către tavan:

— De ce, Ursula? De ce?

Picătura s-a deplasat către *O*, apoi către *Q*, apoi către *P*. Profesorul a oftat uşurat.

— „Ocupată“! Ursula ne spune că e supraaglomerată. Normal! O persoană atât de drăguță…

Ne-a zâmbit.

— Iată care e soluţia, cred eu.

A interpelat din nou tavanul:

— Ursula, îmi permiţi să îţi propun din nou misiunea asta mâine?

Picătura a alunecat spre *Da*.

— Senzaţional! Mulţumesc, Ursula. Pe curând.

Şi-a frecat mâinile şi a apăsat pe întrerupătorul de alături. Lumina ne-a orbit.

— Fără îndoială, Ursula îl va convinge pe domnul Tchombé. Iar Fatou, în curând, va fi ca înainte.

Ne-am uitat la Mami, care, distantă, ermetică, moţăia cu ochii holbaţi.

Doamna Simone a ridicat storurile, în timp ce vrăjitorul s-a apropiat de unchiul meu, ştergându-şi placa.

— O sută cincizeci de euro.

Bamba a protestat:

— Aţi zis cincizeci.

— Aţi văzut agenda Ursulei, va trebui să intru în legătură cu ea cel puţin de două ori ca să intervină. Estimez vindecarea lui Fatou la trei şedinţe. Trei ori cincizeci face o sută cincizeci.

— Evident, s-a arătat unchiul de acord.

Profesorul a băgat bancnotele în buzunar şi placa Ouija în valiza diplomat; înainte de a pleca, s-a aplecat spre domnul Sophronidès şi spre Robert Larousse.

— Dispun de o vrajă care aduce noroc băieţilor care nu plac fetelor…

Cum cei doi ciudaţi se uitau la el buimăciţi, s-a întors către doamna Simone.

— …şi pentru fetele care nu plac băieţilor. Vă interesează?

— Du-te-n mă-ta! i-a răspuns doamna Simone printre dinţi, suficient de discret pentru ca Bamba să nu o audă.

O săptămână mai târziu – cu Ursula sau fără –, starea lui Mami nu evoluase. Trăiam alături de o statuie.

Unchiul Bamba îşi freca bărbia.

— Mă tem c-am dat peste nişte vrăjitori escroci.

— Poftim?

— Şarlatani. Şi doar am fost prevenit cum colcăie Parisul de-aşa ceva.

Eu, care de două săptămâni tot examinam prospectele primite la Barbès la prima noastră călătorie, m-am abținut să adaug: numai din ăştia sunt pe-aici!

— Nu ştiu cum să mă mai descurc, a murmurat unchiul, pentru întâia oară morocănos.

Şi s-a schimbat. Dacă Mami nu progresa, atunci s-a metamorfozat el. Vioiciunea l-a părăsit şi trăsăturile i s-au adâncit. Într-o dimineață, pe când se dădea jos de pe canapea, mi-am dat seama, după pielea flască, după ridurile subțiri, că trecuse de cincizeci de ani, în ciuda impresiei pe care o dădea. În cafenea, a renunțat la taclale şi-a schimbat sifonul pe alcool. Noaptea se evapora şi nu se mai întorcea decât pe la cinci dimineața, tras la față.

— Sper că boala lui Fatou nu e transmisibilă, a bodogănit domnişoara Tran, descoperind că Bamba ajunsese la fel de stins ca Mami.

— Chiar crezi?! i-a răspuns doamna Simone, care manifesta față de unchiul meu o afecțiune maternă. De fapt, este extrem de îngrijorat de starea sorei lui. E mahmur, şi asta dovedeşte noblețe sufletească.

— Ce vrei să zici, Simone? a întrebat domnul Sophronidès, căruia beția îi dădea chef de vorbă.

— Alcoolul nu arată ce suntem, ci indică lucrul căruia îi facem față. Ridică zăgazurile conştiinței. Cei care îşi interzic, în timpul zilei, să râdă ori să glumească ajung la euforie; cei care se abțin să bombăne sau să se plângă îşi varsă toată amărăciunea. Celor trişti, vinul vesel, celor veseli, vinul trist! Dragul de Bamba, atât se străduie să ne distreze, încât, imediat ce bea, se îneacă în melancolie…

Şi s-a uitat la cel numit cu tandrețe.

— Ce bărbat încântător!

Şi i-a mai turnat un rând de whisky.

Renunțasem la orice speranță legată de starea lui Mami, când un eveniment a produs o revoluție.

În dimineața aceea, era o zi de luni, nişte indivizi au intrat în băcănia domnului Tchombé. Arătau aproape la fel, în costumele lor negru-antracit, înjurau cât îi ținea gura, băteau în pereți, deschideau ferestrele, desfăceau

cercevelele.

— Ăia, am bombănit, se cred la ei acasă?

— Păi chiar sunt la ei acasă, Félix, dragule. Sunt dezvoltatorii care au cumpărat magazinul.

Cum să fi ajuns cuvintele doamnei Simone în mintea înceţoşată a lui Mami? Pe când noi ne închipuiam că ţeasta ei era o barieră de netrecut pentru informaţii, ei i s-a aprins o scânteie în ochi. Mi s-a părut că înţelegea. Privirea şi-a pierdut fixitatea şi a început să-i măsoare din cap până-n picioare pe acei bărbaţi.

— Vezi şi tu ce văd eu? i-am şoptit doamnei Simone.

Reacţia nu-i scăpase. Uluită de brusca trezire a lui Mami, mi-a dat dreptate.

Antreprenorii mai mult zbierau decât vorbeau, de parcă, în jurul lor, sute de muncitori ar fi rindeluit, ar fi bătut cu ciocanele ori ar fi tăiat cu fierăstraiele.

Interesul animase de acum pupilele lui Fatou, care se uita la ei muşcându-şi buzele. Se însufleţea.

— Ohoho, ne vindecăm, a şoptit doamna Simone.

Am ghicit că trebuia să evităm să-i arătăm lui Mami că am sesizat dezgheţul ei progresiv.

După un ceas în fostul *Paradis al smochinei*, cei cinci ticăloşi au ajuns şi la noi, puşi pe scandal, fără ruşine, ca pe un teritoriu deja cucerit. Cel mai înalt, dar şi cel mai în vârstă – fără îndoială patronul –, s-a uitat prin local şi ne-a zis cu voce puternică:

— Ia ziceţi, nu vindeţi bistroul?

Eram convins că Mami tresărise; totuşi, când m-am uitat la ea, părea din nou impasibilă. Doamna Simone, căreia i se adresase întrebarea, şi-a dres glasul.

— Îmi pare rău, nu.

— Sigur?

— Sigur. Nu vindem.

— Chiar dacă vă propunem o sumă frumuşică?

Doamna Simone s-a gândit supărată la încurcătura juridică ce ne lega pe Mami şi pe mine de locul acela.

— Chiar dacă.

— Mai vorbim noi, a conchis şeful, încrezător în puterile lui.

Şi-a privit echipa:

— Cafea pentru toată lumea?

Toţi au fost de acord. Abia de s-a întors doamna Simone către filtrul de cafea că a şi observat-o pe Mami, plină de râvnă, punând la rând ceştile de cafea şi încărcând dozele în aparat.

Mi-a făcut cu ochiul.

— Foarte bine. Te las pe tine să-i serveşti, Fatou.

Doamna Simone şi cu mine eram emoționați s-o vedem pe Mami revenind la viață, reacționând, ascultând.

A aliniat cele cinci farfurioare pe bar, ba chiar a schițat un zâmbet la adresa antreprenorilor.

Doamna Simone mi-a şoptit la ureche:

— E salvată! Cred că s-a vindecat! Anunță-ți unchiul. Trebuie să ştie şi el!

N-am trecut bine pragul când am auzit un țipăt. M-am întors şi am mai auzit unul. Unul dintre bărbați căzuse. Cel de-al patrulea se bătea în piept. Al cincilea voma.

Am asistat la un adevărat carnaj. Se prăbuşeau unul după altul, unii peste alții, de parcă-i lovise un fulger!

— Ajutor! a gemut şeful.

Am întors capul spre Mami, care contempla scena cu încântare, cu surâsul pe buze, cu bucuria-n ochi.

— Pentru Dumnezeu, ce e-n astea?! a exclamat doamna Simone luând o ceaşcă pe jumătate golită.

M-am apropiat şi am mirosit-o: cafeaua trăsnea a hipoclorit.

— Repede, ambulanța! a urlat doamna Simone.

Mami parcă se stinsese şi, retrăgându-se iarăşi în ea însăşi, s-a apucat să frece meticuloasă tejgheaua.

Doamna Simone a dat dovadă de un sânge rece remarcabil – fără îndoială datorat meseriei ei, care, după cum repeta, o făcuse să „vadă de toate“. A sunat după ajutor, le-a dat apă celor în stare să înghită şi le-a ordonat să o scuipe imediat, apoi, în timp ce soseau cei de la urgențe, a ascuns ceştile, le-

a spălat şi a şters astfel urmele crimei mamei mele.

Când s-a îndepărtat şi ultima ambulanţă, mi-a pus o mână pe umăr.

— Să nu ne facem iluzii, Félix. Cazul nu se încheie aici. O să urmeze o anchetă. Poliția va căuta originea otrăvirii şi Fatou va fi suspectul principal.

— Şi după?

— O vor aresta.

— Şi după?

— O vor interoga.

— Şi după?

— Există două soluții: fie o bagă la închisoare, fie o închid într-un azil psihiatric.

M-am aruncat în hohote la pieptul ei.

— Plângi, micuțule, plângi. Nu are nici un rost să ne grăbim să-l anunțăm pe unchiul tău.

Mami a ieşit în stradă. Fără să ne arunce o privire, a turnat apă cu detergent pe trotuar şi a început să-l frece. Scânteia de revenire nu durase decât atâta timp cât să apuce să comită tot ce putea fi mai rău.

La prânz, când mi-am mai venit în fire, am urcat în apartament şi l-am zgâlțâit pe unchiul Bamba, care sforăia, aproape gol, pe canapea. Trupul lui păstrase duritatea uscată a savanei.

După ce a băut cafeaua, i-am povestit dezastrul. A rămas înmărmurit. Degetele îi tremurau. Abia de mai putea respira. După zece minute, a îngăimat, consternat:

— Mă ierți?

Fără să mai aştepte răspunsul, s-a ridicat, a înghițit o pilulă, şi-a pus căştile pe urechi şi s-a culcat la loc. Am examinat cutia din care extrăsese comprimatul: somnifer din plante.

În fond, reacția lui îmi convenea: m-am închis la mine în cameră ca să plâng.

Pe la şapte seara, doamna Simone a sunat la uşă.

— Uite, Félix, mă întreb dacă totuşi nu ar exista o soluție.

— Care?

— Poliția încă nu a venit să ne interogheze pe mama ta şi pe mine. Ceea ce înseamnă că nu a depus încă nimeni plângere. Mă gândesc să…

— Da? Ce?

— Să-l vizitez pe şeful de echipă la spital şi să-i propun un târg: bani contra tăcerii. Îi dau bişţari, iar el nu depune plângere. E genul de individ care ar accepta, după părerea mea.

— E super, doamnă Simone!

— Nu vine şi unchiul tău?

I-am arătat cu degetul mare sofaua din spatele meu, de unde ieşeau două picioare subțiri, musculoase.

— A înghiţit un somnifer.

— Săracul…

Părea să-i devoreze coapsele şi gambele. Venindu-şi în fire, a zis:

— Câți bani a economisit Fatou?

— Ştii mai bine decât mine, fiindcă tu te ocupi dintotdeauna de asta.

— Eşti de acord să-i dăm banii ăştia în schimbul tăcerii?

— Da.

— Atunci, caută prin dulapuri şi prin frigider. În timpul ăsta, dau o fugă la spital ca să discutăm afacerea.

A schițat un semn de adio spre picioarele unchiului şi a dispărut pe scări.

M-am dus în bucătărie şi am deschis congelatorul.

— Păi…

Nimic. Cristale de zăpadă acopereau interiorul, înconjurând un spațiu gol. Să fi schimbat Mami ascunzătoarea?

M-am dus la ea în dormitor şi i-am verificat dulapurile, şifonierul, noptiera.

Nimic?

Am căutat şi la mine în dormitor, în cămară, în dulapul de la intrare, în dulăpiorul cu medicamente. Inima îmi bătea tot mai tare.

Nimic… Absolut nimic… Nici măcar fişicurile cu mărunțiş.

Panicat, mi-am reînceput căutările.

După o oră, a trebuit să accept evidența: puşculița dispăruse.

Descumpănit, m-am îndreptat către ultima posibilitate: canapeaua pe care dormea unchiul meu, singurul loc pe care nu-l scormonisem. L-am sculat pe Bamba şi l-am împins la o parte fără menajamente. A protestat fără vlagă:

— Ce se-ntâmplă?

— Scoală-te, te rog. Or fi acolo.

— Ce să fie?

— Economiile lui Mami.

S-a lăsat rostogolit pe covor. Am ridicat pernele, le-am bătut, am pipăit suporturile laterale, mi-am strecurat degetele sub cadru. Unchiul căsca plictisit.

— Nu te mai obosi, Félix. Nu sunt bani pe-aici.

— Ba da! E ultima soluție.

— Am cheltuit eu totul.

Am încremenit.

Unchiului Bamba îi curgeau lacrimile, în timp ce-şi lovea convulsiv tâmplele cu mâinile lui osoase.

— Într-o seară, eram atât de deprimat din cauza mamei tale, încât m-am dus şi mi-am jucat toate economiile. Am pierdut. A doua zi am vrut să recuperez, aşa că am împrumutat banii dintr-un sertar. Dar am pierdut din nou. Aşa că am luat tot ce era prin congelator şi…

S-a rostogolit pe jos.

— Nimic! Nimic nu mai e.

M-am repezit la el şi l-am lovit din toate puterile. S-a făcut ghem, fără a se feri de pumnii mei. Am urlat:

— Ticălosule! Banii ar fi putut-o salva pe Mami.

Şi i-am mai tras o serie de lovituri.

— Te urăsc! Te urăsc!

Plângea scheunând:

— Pedepseşte-mă, ai dreptate.

Apatia, pasivitatea, bicisnicia lui m-au scârbit dintr-odată. M-am oprit, m-am ridicat şi l-am scuipat.

— Începând de azi, nu mai eşti unchiul meu.

A ridicat privirea şi s-a uitat la mine cu ochi îngroziți.

— Păi nici nu sunt unchiul tău, Félix.

— Poftim?!

— Niciodată nu am fost unchiul tău. Aşa pretindea mama ta, iar eu n-am contrazis-o.

Am simțit că îngheț. Tremuram. Mă clătinam pe picioare. Pentru a

rămâne demn, am lătrat, de parcă vorbele ar fi putut muşca:

— Atunci cine eşti?

S-a târât către mine.

— Nu sunt fratele mamei tale.

— Atunci cine eşti?

— E o poveste lungă. Nu ți-a povestit nimic mama ta?

— Despre ce?

— Despre viața ei.

— Viața şi-a petrecut-o cu mine.

— Viața ei dinainte de tine. De acolo. Din Africa.

Trecutul lui Mami nu făcea parte din conversațiile noastre. Mi-am dat seama că doar îmi semnalase că fusese crescută la Surorile Carității, aproape de Dakar, şi că îşi pierduse părinții de mică. Unchiul Bamba a ghicit că în mintea mea se amestecau doar nişte biete informații.

— Dacă nu ți-a spus nimic, nici eu n-o s-o fac. Îmi pare rău, Félix, îmi pare rău.

Şi-a adunat grăbit hainele din jur şi le-a băgat într-o geantă.

— Îmi pare rău…

Şi-a luat-o la fugă pe scară ca un hoț ce era.

La opt seara, doamna Simone şi-a făcut mulțumită apariția.

— S-a aranjat! Dă-mi banii.

— Nu am bani.

— Poftim?

— Eu… el… am fost tâlhăriți.

— Poftim?

— Ne-a furat tot.

— Ne-a? Cine ne-a?

A încercat să-l zărească pe Bamba în spatele meu, pe canapea.

— Unde e unchiul tău?

— A plecat.

— Plecat?

— Da.

— Plecat-plecat?

Nu am spus mai mult, dar am simțit că pricepuse totul. Durerea i-a

schimonosit chipul.

— Înțeleg, a conchis pe un ton macabru. S-a dus în mă-sa!

S-a întors, gârbovită, şi a început să coboare.

— Vino şi tu când poți. Rămân în cafenea cu Fatou.

Am închis uşa, m-am sprijinit de canat şi m-am lăsat să alunec pe jos cu picioarele desfăcute. Tare m-aş mai fi bucurat să se fi deschis pământul sub picioarele mele şi să mă-nghită. Ştiam că a doua zi viața mea avea să se oprească. Vor veni după Mami, îi vor pune cătuşele şi o vor interna. Fie-n puşcărie, fie la azil. O voi pierde încă şi mai mult decât în săptămânile care trecuseră… Pentru totdeauna… Din cauză că aveam doisprezece ani, urma să fiu dat serviciilor sociale, alături de necunoscuți, de copii bătuți, copii de bețivi, de hoți. Apoi, cum nimeni nu-şi doreşte să adopte un negru, o să fiu trambalat din plasament familial în plasament familial, nimeni nu se va ataşa de mine, şi nici eu nu mă voi ataşa de cineva. Fără ajutorul doamnei Simone şi fără ambiția lui Mami, mă voi lăsa de şcoală, voi ajunge un delincvent din lipsă de altceva mai bun şi, când mă voi trezi fără vreo diplomă pe piața muncii, mi se vor propune zero joburi, sau nişte chestii mizerabile, pe care până la urmă le voi accepta, dacă nu cumva deja voi fi imbecilizat de droguri ori băgat în vreun centru de detenție. Iată cum se poate da peste cap o existență! În seara aceea mi se luaseră fericirea prezentă, fericirea de mâine, mi se luase mama.

M-am dus la fereastră. Ținând cont de viața care mă aştepta, de ce aş mai fi trăit? N-ar fi fost mai bine s-o sfârşesc imediat? Să sar.

M-am uitat prin curte. Ca întotdeauna, golul mă atrăgea, dar, altfel decât în alte dăți, atracția golului nu mă mai panica.

M-am urcat pe pervaz. M-a inundat un val de plăcere: găsisem o soluție. Cu câteva secunde mai-nainte eram tot numai suferință. De acum, o dominam. Dețineam mijlocul de a o distruge.

Am râs. Era atât de simplu…

În spatele meu am auzit un zgrepțănat la uşă. Apoi trei ciocănituri. Apoi soneria.

Exasperat, îmi venea să strig: „Lăsați-mă-n pace, mă sinucid!“ Prea târziu. Curiozitatea, cumințenia, simțul datoriei, tot soiul de vechi reflexe m-au împins să răspund. Am coborât de la fereastră. Cât m-am târât până la

uşă, disperarea mi-a zdrobit picioarele de-am crezut că voi leşina. Agăţându-mă de clanţă, am reuşit s-o apăs.

O siluetă înaltă se desena în penumbră.

— Bună seara, sunt Saint-Esprit.

Tata stătea-n prag.

2

Mă uitam la cele două drumuri. Într-o parte, pietre ascuțite. În cealaltă, asfalt topit. Dac-o luam pe ele, cauciucurile jeepului fie se făceau praf, fie se lipeau de sol. Dilema între belele… În ochii mei, cam aşa se putea rezuma periplul nostru african.

— Ia să vedem…

Saint-Esprit, impecabil ca de obicei, examina hărțile complicate pe care le desfăcuse deasupra volanului şi a bordului. Mi se părea că, sub efectul caniculei, hârtia avea să se dezintegreze şi ea ca o frunză veştedă.

Am oftat, exasperat. Zăduful strivea câmpurile, drumurile, nisipul fierbinte, iar cerul lipsit de nori părea acoperit cu un voal.

Salivam. Salivam enorm. Salivam fiindcă aşa voiam. Copleşit de căldură, aveam grijă ca soarele să nu mă ardă chiar cu totul, să mai rămână în mine o rezervă de umiditate.

— Mi se pare din ce în ce mai clar.

Cu creionul între dinți, evaluând diferitele trasee, Saint-Esprit surâdea, gata să fie fermecat de el însuşi. Ce nenorocire să ai un tată! Sincer, mi-aş fi preferat viața fără. Siguranța de sine, certitudinile, încrederea în propriile puteri, virilitatea fără eforturi, măreția asta mă oripilau. Lângă el, mă simțeam un puşti, micşorat, conştient că nu-i ajungeam nici până la şold, că nu trăgeam la cântar nici cât un pai, că, în loc de muşchi, aveam elastice, că vocea mea cânta la piculină, pe când a lui rivaliza cu violoncelul.

În plus, aşa cum mi-o spusese Mami cândva – pe vremea când mai stătea de vorbă –, Saint-Esprit era foarte frumos. Insuportabil de frumos. Când îşi făcea apariția pe undeva, oamenii îşi țineau respirația. Bărbați sau femei, nu conta, întorceau capul după el, lăsându-şi deoparte, pentru moment, conversația, grijile, interesele pentru a-i admira splendoarea. Prin simpla lui prezență, dădea o lecție despre proporții. Înalt, zvelt, tras ca prin inel, suplu,

lat în umeri şi îngust în talie, armoniza forţa şi delicateţea fără greutate: abia ce era luat drept un musculos şi i se şi distingea fineţea membrelor; imediat ce impresiona cu silueta lui uriaşă, i se şi observa vulnerabilitatea. Pielea părea să-i fi fost unsă cu o cremă caramel, netedă, onctuoasă, densă, fără cute, fără bube, fără uzură. Buzele, reliefate şi cărnoase, se deschideau lăsând la vedere dantura regulată, luminoasă. Nu făcea nici un efort pentru a fi frumos. Mai rău, avea aerul că îndură frumuseţea ca pe un dar nedorit, iar acea jenă, acea modestie austeră îl făceau şi mai atrăgător. La fel cum un rege născut rege nu are de ce să îşi dovedească rangul, nici el nu se comporta ca un ins care vrea să încânte, cu atât mai puţin ca un seducător, adică exact invers decât Bamba; înainta cu liniştea unei feline, cu o seninătate atentă, cu un soi de nonşalanţă mereu la pândă.

Orice băiat ar fi fost bucuros să aibă un asemenea tată. Nu şi eu. Perfecţiunea lui mă irita. Faptul că nu transpira şi că îşi păstra imaculat tricoul cu guler, deşi cele 40 de grade ar fi trebuit să ne strivească, mă călca pe nervi. După părerea mea, defectul lui era acela că nu avea nici un defect.

A verificat cu degetul mic, pe hartă, calea de urmat, apoi, satisfăcut, a exclamat:

— Siesta!

Măcar de data aceea, l-am aprobat. În sfârşit o decizie judicioasă, cea mai bună de mult timp încoace. Mi-am dat scaunul pe spate.

Întinsă pe bancheta din spate, Mami deja dormea. Pentru noi doi, Africa producea efecte contrare: pe cât mă simţeam eu de străin, pe atât i se dăruia ea. Încrezătoare, ca un copil pus la adăpost, se înfăşura în propria torpoare. Fireşte, nu vorbea, nu asculta, nu privea – nici o schimbare –, dar trupul i se îmbiba cu o viaţă pur organică. După cum apa încarcă buretele, tot aşa seceta o reînsufleţea pe Mami.

Saint-Esprit mi-a făcut cu ochiul înainte de a-şi pune fesul.

— Vise plăcute, Félix.

A, da, şi uitam ce era cel mai rău: părintele meu mă iubea şi mi-o demonstra în fiecare clipă! Hotărât lucru, în ultimele săptămâni ajunsesem în iad… Mami devenea un zombi şi un tată necunoscut mă idolatriza.

M-am ghemuit închizând pleoapele. Pe o asemenea căldură nu adormi, te împotmoleşti. Pământul mi-a fugit de sub picioare şi am alunecat liniştit în

inconştienţă.

*

La Paris, Saint-Esprit îşi făcuse apariţia în cea mai atroce seară a vieţii mele, în prag, îmbrăcat în veşmintele Providenţei.

Mărturisesc că se ridicase rapid la înălţimea situaţiei. Anunţat de Bamba – unchiul care nu-mi era unchi –, care îi transmisese pe internet coordonatele, profitase de o escală a navei lui în Franţa pentru a ajunge la Belleville, a-şi revedea iubita şi a-şi cunoaşte fiul.

În momentul în care îi scrisese, Bamba nu îi ascunsese starea în care se afla Mami; în schimb, nu îi povestise incidentul final.

Îi explicasem tatei revenirea fugară a lui Mami, din acea dimineaţă: nu se întorsese printre noi decât pentru a comite o crimă. Cei cinci antreprenori otrăviţi erau trataţi la spital, iar aceştia urmau ca rapid să depună plângere împotriva ei. Dac-ar fi putut fi unşi cu ceva marafeţi, s-ar fi abţinut, numai că era imposibil, fiindcă ne fuseseră furate economiile – nu am mai amintit de funcţia lui Bamba în eşecul operaţiunii, fiindcă miroseam, din instinct, că aceasta i-ar fi putut oferi un rol mult prea bun lui Saint-Esprit.

Primul contact cu necunoscutul m-a satisfăcut: deşi la mijloc era o veste proastă, am purtat conversaţia ca de la bărbat la bărbat, ca nişte oameni care aveau şi răspunderea personală, dar şi pe a altora. Am observat pe chipul lui consideraţia faţă de maturizarea mea.

— Du-mă la maică-ta, a conchis.

Am coborât în cafenea, unde doamna Simone coborâse oblonul de fier şi stinsese din lumini, pentru a le da de înţeles curioşilor că localul era închis. Recunosc, pentru câteva clipe am sperat într-un miracol: că Mami se va vindeca văzându-l pe Saint-Esprit. Vedem adesea în filme scene de genul ăsta, în care întoarcerea unui apropiat îl readuce în simţiri pe cel rătăcit în propriul sine.

Dar, vai, viaţa nu-i ca-n filme, iar filmele nu-s ca-n viaţă… Mami, măturând totul cu privirea ei goală, care trecea prin noi, nu i-a dat nici o atenţie lui Saint-Esprit.

Reacţia a venit de la doamna Simone, care s-a uitat lung la nou-venit:

— Ei, căcat!

— Poftiți?

— Am zis: ei, căcat!

Saint-Esprit a salutat-o:

— Bună seara, sunt tatăl lui Félix.

Declarația m-a zăpăcit. Greşit! Complet greşit! Nu era tata, fusese doar iubitul mamei mele, iubitul de-o noapte, iubitul pasager, donatorul de spermă pe care-l alesese ea. Nu mă simțeam legat de el. Tatăl lui Félix!

— N-am avut nici o îndoială, a ripostat doamna Simone. Mi-a zis mie Fatou…

— Da?

— …că dumneavoastră… în sfârşit, că dumneavoastră…

— Da?

— Credeam că exagera… dar nici vorbă.

Roşind, s-a aplecat spre mine şi mi l-a arătat pe Saint-Esprit.

— Vezi, Félix, dacă aş fi arătat aşa, poate că mi-aş fi acceptat coaiele.

Am ridicat din umeri. Nimic nu mi se părea mai lipsit de importanță decât frumusețea tatălui meu; prezența lui mi se părea inutilă, obişnuit cum eram să exist şi să gândesc departe de el. Apariția lui bruscă începea să mă dezorienteze.

Ni s-au alăturat şi stâlpii cafenelei.

— Rrrho! a exclamat domnişoara Tran proțăpindu-se în fața lui Saint-Esprit.

Robert Larousse şi domnul Sophronidès l-au salutat din cap, fără un cuvânt, apoi s-au aşezat politicoşi pe scaunele lor. Din privirile acestora am înțeles că frumusețea tatei intimida, însă nu umilea. Fiindcă atingea un asemenea prag al excepționalului, crea egalitate sub nivelul ei; bărbații urâți, cei aşa şi-aşa ori cei bine se integrau într-una şi aceeaşi turmă identică, fiindcă nimeni nu putea rivaliza cu el. Dintr-odată, departe de a-i băga la fund pe cei groaznici, îi sălta la suprafață, iar aceştia se simțeau oarecum recunoscători.

Au evaluat împreună situația. Doamna Simone repeta că, pentru antreprenori, totul se rezolva cu bani. Or, dat fiind că nu se alegeau cu nici un ban, aveau s-o urmărească pe Fatou în justiție. După procesul pe care i-l vor intenta pentru a primi despăgubiri, Mami urma să îşi piardă libertatea.

Pe scurt, viitorul se restrângea la închisoare şi datorii. Sau la spitalul psihiatric şi la datorii.

— Asta dacă nu fuge, i-a sugerat doamna Simone lui Saint-Esprit.

— Da, duceți-o de aici, a aprobat-o domnul Sophronidès.

— Luați-o cu dumneavoastră pe vapor, şi aşa nu vor mai da de ea, a întărit domnişoara Tran propunerea.

M-am aşezat în faţa lor.

— O clipă! Nu se dispune uite-aşa de mama. Cu mine ce se-ntâmplă dacă ea o şterge cu domnul acesta?

— Sunt tatăl tău, Félix.

— Tată de o seară! După doisprezece ani de absenţă. Nu trebuia să te deplasezi până aici doar ca să mi-o furi pe Mami!

Şi-au dat seama că sunt disperat şi mai-mai să-mi dea lacrimile. Tremurând, acoperit de sudoare, îmi părea rău că nu sărisem adineauri pe fereastra de la etajul şase: măcar aşa aş fi fost scutit de scena aceea odioasă.

— Ai dreptate, Félix, s-a arătat tata de acord. Fuga nu e o soluție. Îi voi plăti eu pe antreprenori ca să nu depună plângere.

A scos din haină un portofel din piele granulată şi l-a deschis: ca într-o scamatorie, dinăuntru s-a desfăşurat o panoplie de carduri. Mai multe culori, de la albastru la alb-cenuşiul platinei, trecând prin auriu. Carduri de la mai multe bănci. Din mai multe țări. Superprofi!

Nici asta nu ne-a mai surprins. Din prima clipă îți dădeai seama că tatăl meu o ducea foarte bine. În toate… fizic, moral, ca eleganță, onorabilitate, cavalerism. Faptul că mai era şi bogat nu era decât un detaliu.

M-a întrebat de un bancomat. L-am condus până acolo. Peste douăzeci de minute se întorcea cu un teanc impunător la doamna Simone.

— Doamnă Simone, vă mulțumesc pentru solicitudine. Contăm pe dumneavoastră.

„Contăm“? „Noi“ adică? Deci el şi cu mine. Ne făcea una, la fiecare întorsătură de frază. În seara aceea, încercarea de apropiere doar m-a iritat, fiindcă mă preocupa mai ales Mami, dar mai încolo avea să mă scoată din pepeni…

Când doamna Simone a dispărut, domnişoara Tran l-a întrebat pe Saint-Esprit:

— Unde veţi dormi?

Ar fi trebuit să îi propun canapeaua cea abia abandonată de unchiul Bamba.

— Nici o grijă. Mi-am rezervat cameră la un hotel din apropiere.

Domnişoara Tran mi-a şoptit la ureche:

— Ce gentleman! Nici măcar nu încearcă să profite de situaţie…

— Vai-vai-vai-vai, i-am răspuns imitându-i tonul extatic.

Mă călca pe nervi bărbatul acela care le plăcea tuturor, numai mie nu.

Ce-o fi putut găsi mama la el, care era perfect?

A doua zi dimineaţă, când ne instalasem la bar, doamna Simone i-a întins lui Saint-Esprit o hârtie, declaraţia scrisă şi semnată de cei cinci oameni, care se angajau că nu vor depune niciodată vreo plângere pentru daunele suferite în timpul vizitei lor la *La Muncă*.

Saint-Esprit i-a mulţumit, a împăturit perfect documentul şi l-a băgat într-un buzunar de mărimea potrivită al hainei.

— Of! a suspinat. Mi-am băgat în chestia asta aproape toate economiile.

Şi mi-a zâmbit. I-am întors o grimasă pe măsură.

— Şi-acum ce-o să faceţi? s-a interesat doamna Simone.

Am fulgerat-o din priviri. De ce i se adresa tocmai lui? Ce, într-o noapte şi devenise patron? şef incontestabil? autoritate supremă? Ce coşmar!

— Vreau să petrec două-trei zile alături de Fatou, să văd ce-i cu ea, apoi vom hotărî, a răspuns întorcându-se către mine.

M-am strâmbat. S-a îngrijorat.

— Pari sceptic, Félix.

— Doar au încercat şi medicii, şi vrăjitorii. Ce mai rămâne?

— Psihologia.

Ne-am uitat la el impresionaţi. Nu era un termen obişnuit la noi în cafenea.

Când conversaţia colectivă s-a reluat, m-am aşezat pe furiş pe o banchetă, lângă Robert Larousse.

— Ce e psihologia?

— N-am ajuns la litera P, s-a plâns el consternat.

— Păi hai să ne uităm.

— Nu, nu-mi place să… să…

— Să ce?

— Să ies din program.

— Zicem că eu sunt cel care consultă dicționarul, nu tu.

— De acord.

Mi-a întins volumul adulat. L-am examinat şi m-am oprit la pagina 2037.

— „Psihologie: Ştiința apariției spiritelor, 1588. Studiu ştiințific al fenomenelor spiritului, gândirii, caracteristic anumitor ființe vii (animale superioare, oameni) la care există o cunoaştere a propriei existențe.“

— Impresionant! a comentat Robert Larousse, muşcându-şi buzele.

— Sau definiția numărul 2: „Cunoaşterea empirică, spontană, a sentimentelor celuilalt; aptitudine de a înțelege, de a prevedea comportamentele“.

— Şi mai impresionant! Tatăl tău mă fascinează…

Am ridicat capul.

— „Empirică“?

Încântat, cu pleoapele pe jumătate coborâte, Robert Larousse a recitat definiția:

— Empiric: „Care rămâne la nivelul experienței comune, care nu are nimic rațional, nu ține deloc cont de datele medicinei ştiințifice. Sinonime: şarlatan, vindecător“.

Sfârşind, a sesizat pericolul enunțului şi m-a privit sfios, ruşinat.

— Iartă-mă. Îmi pare rău…

— Mie şi mai şi…

Ni se propunea o nouă defilare a impostorilor? E adevărat că nu încercaserăm păpuşile cu ace înfipte în ele, cepele îngropate la miez de noapte, pe lună plină, şi nici farmecele cu lapte.

Saint-Esprit s-a apropiat de mine şi m-a privit atent. Părea că plutește de fericire.

— Doamnă Simone, domnişoară Tran…

— Da? au strigat ele în cor, deja cucerite de ceea ce avea să le spună.

— Se vede, nu-i aşa, doamnelor, se vede, nu-i aşa?

— Ce? au întrebat acestea ca un ecou.

— Că Fatou şi cu mine ne-am iubit.

Îndreptându-se, m-a arătat cu degetul.

— Trăsăturile lui Félix ţin de blândeţea şi bucuria copiilor făcuţi din dragoste. Pe chipul lui e-nscris paradisul.

Cu lacrimi în ochi, doamna Simone şi domnişoara Tran ne-au contemplat înduioşate pe mine şi pe părintele meu. Trebuie să recunosc că observaţia m-a descumpănit. Cât despre Mami, aflată la celălalt pol, tocmai deschidea o sticlă de hipoclorit.

Saint-Esprit a îngenuncheat în faţa mea.

— Mama ta şi cu mine ne-am adorat. Adorat. Nimeni nu a înlocuit-o în inima mea. A trebuit să mi-o sfâşie atunci când a fugit cu tine.

Îmi venea să-i răspund că nu asta era versiunea pe care o aflasem de la mama, însă m-am abţinut, întrucât, după cum tot spunea doamna Simone, fiecare are dreptul la un minimum de iluzii pentru a putea supravieţui. M-am mărginit să-l întreb:

— Până la urmă, eşti mulţumit că e bolnavă, nu?

Tatăl meu a petrecut trei zile studiindu-mi mama.

La încheierea observaţiilor, ne-a dat solemn întâlnire *La Muncă*, la căderea serii. Mami era şi ea printre noi, ghemuită în toaletă, cu o perie cu coadă în mână. Tata s-a aşezat la masă picior peste picior şi a declarat:

— Am înţeles.

Doamna Simone, domnişoara Tran, Robert Larousse, domnul Sophronidès şi cu mine ne-am aşezat în jurul lui, ca nişte ucenici gata să soarbă învăţăturile profetului.

A arătat spre recipientul cu hipoclorit care trona pe tejghea şi ne-a oferit o explicaţie finală:

— Dezinfectantul de Javel.

— Poftim?

— Fatou are sindromul dezinfectantului de Javel.

Afirmaţia i-a fost primită cu o tăcere îngândurată. În minţile noastre nu avea nici un sens, însă ne deruta suficient pentru a ne face atenţi. Şi-a întins de mai multe ori încheieturile fine ale palmelor şi a continuat:

— Fatou freacă totul cu dezinfectant de Javel. De ce? Fiindcă vrea să cureţe lumea care o răneşte, încearcă să o aseptizeze, să o scape de virus, de zgaibe, de microbi, de răni, de mizerie, de bacterii. Doreşte să distrugă răul. Dar asta nu se opreşte aici. Ne-o dovedeşte un detaliu capital.

— Care? a murmurat domnişoara Tran, încremenită de nerăbdare.

— A ales dezinfectantul de Javel. Doamnă Simone, aţi calculat câţi litri consumă pe săptămână?

— Douăzeci şi cinci de litri. O avere. Nu am putut însă rezista. E singurul lucru care o mai interesează: să aibă cei douăzeci şi cinci de litri de dezinfectant ai ei.

Saint-Esprit ne-a privit lung, adăugând:

— De ce?

În loc să-i răspundem, am repetat la unison:

— De ce?

Ucenicii Profetului, cum spuneam! Saint-Esprit poseda un asemenea magnetism, încât întreaga adunare se înclina, sorbindu-i cuvintele. Ne-a zâmbit.

— Fiindcă Fatou vrea să albească totul. E o caracteristică a dezinfectantului de Javel, iar ea nu se mulţumeşte doar să curețe, vrea să şi albească. Iată punctul cel mai important: alegând dezinfectantul de Javel, Fatou nu ne vorbeşte doar despre mediul înconjurător, care o dezgustă, ci şi despre ea însăşi.

— Despre ea? a întrebat, ca un ecou, Robert Larousse.

O slujbă la biserică, asta era, vă asigur! Saint-Esprit s-a aplecat spre mine.

— Félix, ţi-a vorbit vreodată despre copilăria ei? Despre satul în care s-a născut? Despre şcoală?

— Nu.

— Despre părinţii ei?

— Păi… nu.

— Despre fraţi, despre surori?

— Nu are decât un frate, pe Bamba.

M-am crispat, de teamă să nu mă descoasă şi să nu mă oblige să-i dezvălui că tocmai Bamba, falsul meu unchi, era cel care ne tâlhărise.

— Bamba nu este fratele lui Fatou, m-a corectat Saint-Esprit.

— Poftim?! a exclamat doamna Simone. Bamba nu e fratele ei?

Saint-Esprit şi-a luat un aer serios.

— Bamba este un om valoros, care, cândva, a jucat un rol esenţial în

viaţa lui Fatou, însă nu îi e rudă.

M-am încruntat. Cum de ştie secretul Saint-Esprit? Cumva m-a auzit mârâind, fiindcă a precizat:

— Bamba mi-a spus asta. Félix, mama ta a avut patru fraţi şi trei surori. Ți-a vorbit vreodată despre ei?

— Nu.

— Dar despre Africa? Despre Senegal? Despre Mauritania?

La fiecare nume clătinam din cap. Tăcerea mea mă zăpăcea. Mai înainte nu remarcasem zonele acestea întunecate, întrucât Mami mă făcuse dintotdeauna să cred că viața îi începuse odată cu a mea; copil răsfățat şi lipsit de griji, o crezusem ca un egoist ce eram.

— Te-a dus vreodată în cartierele pariziene cu negri? La Goutte-d'Or, Château-Rouge, Strasbourg- Saint-Denis, la piața Dejean?

— Nu-i plăceau locurile alea şi mi-a interzis să mă duc prin „ghetouri". Inclusiv pentru tuns ori pentru țoale.

— Îmi confirmi diagnosticul. Fatou şi-a tăiat rădăcinile. Pluteşte. Şi-a dorit să îşi uite povestea, originile. Or, când nu mai ai trecut, nici prezent nu mai ai şi cu atât mai puțin viitor.

În clipa aceea s-a întâmplat tot ce putea fi mai rău: Mami, de parcă ar fi vrut să-i dea dreptate lui Saint-Esprit, a turnat nişte dezinfectant pe un burete şi a început să îşi frece brațele. Şi a perseverat, deşi pe față i se citea durerea.

— Dumnezeule! a strigat doamna Simone. Se arde!

Saint-Esprit s-a repezit şi i-a smuls recipientul şi buretele. Descumpănită, trezindu-se dintr-odată cu mâinile goale, a reflectat câteva secunde, apoi a încercat să le ia înapoi de la el.

Tata a oprit-o cu forța. Indiferentă, ea s-a lăsat păgubaşă, s-a aşezat pe un scaun şi a rămas în stare de prostrație. Nimic nu mai exista. Ne-am uitat cum ne alunecau cuvintele peste ea.

— Bun, acum, dacă a început să-şi facă rău, nu mai e de stat, a zis doamna Simone, trebuie internată. Sun la urgențe.

— În nici un caz! a intervenit Saint-Esprit, oprind-o cu un gest.

Pentru prima dată mi s-a părut simpatic.

— Atunci ce e de făcut? s-a interesat domnişoara Tran.

— Trebuie dusă acasă. Dacă e să renască, atunci asta se va întâmpla acolo unde s-a născut.

— Nu înțeleg, a oftat doamna Simone.

Saint-Esprit a prins-o pe Mami de braț – aceasta l-a urmat pe cât de ascultătoare, pe atât de detaşată –, s-a oprit în fața mea şi mi-a ordonat:

— Félix, fă-ți bagajele, plecăm! Mama ta are nevoie de Africa. Numai Africa o poate trata.

*

Mă simțeam inconfortabil încă de la aterizarea în Senegal. Şi nu era vorba despre un disconfort al paturilor, al scaunelor, al vreunei încăperi, nu, ci despre unul intim, al măruntaielor, al celor mai dense unghere ale ființei mele. Mirosurile, căldura, culorile, lumina, zgomotele, lâncezeala, ritmurile, apropierea de ceilalți, nimic nu mi se părea familiar, totul mă rănea.

Mami, Saint-Esprit şi cu mine am străbătut străzile din Dakar în căutarea hotelului, ne-am strecurat printre numeroşii trecători, printre mărfurile întinse pe jos, printre bicicletele care-şi croiau drum grăbite, printre maşinile ale căror claxoane țineau loc de reguli de circulație. Mă simțeam amenințat. Oamenii nu se mişcau în ritmul parizian, fie că erau mai înceți, fie mai rapizi, iar orăşenii se frecau unii de alții, îşi dădeau coate, se atingeau fără ca asta să supere pe cineva.

Şi, surpriză: nu eram singurul băiat negru! La Paris atrăgeam atenția prin simpla strălucire a pielii; sigur, din când în când asta atrăgea şi insultele vreunui cretin rasist, dar nu-mi păsa, fiindcă, zicea Mami: „Dacă-i prost, păi în primul rând e problema lui şi, cu siguranță, pentru el e o mare problemă.“ Aici, în mijlocul atâtor oameni cu pielea întunecată, eram coborât în rang, depreciat, banalizat. Mami se topea şi ea în decor. De jur împrejur, la zece femei, apoi la o sută, la o mie, regăseam culoarea ei, trăsăturile, caracteristicile corpului. Pe cele dintâi le-am crezut mătuşi, verişoare, până când numărul lor m-a trezit la cruda realitate: asistam la detronarea lui Mami. I se fura coroana. Deşi splendidă, devenea mai puțin prețioasă. Negri în Africa Neagră, ne pierdeam privilegiile; preferam să fiu negru la Paris.

Saint-Esprit, care despica mulțimea cu obişnuita lui nepăsare, nu îndura un asemenea martiriu: şi aici, ca şi aiurea, oamenii se opreau pentru a-l

admira. Mărturisesc că, umilit de faptul că fusesem trecut în rândul maselor, visam când şi când să-i semăn într-o bună zi, aşa cum îmi promisese Mami.

La hotel, am fost instalaţi, Mami şi cu mine, într-o cameră largă, iar el şi-a luat una de dimensiuni medii, vecină cu a noastră. În timp ce ne mai răcoream, am simţit nevoia să aflu mai multe despre el:

— Ai mai vizitat Africa?

— Şi pentru mine, la fel ca pentru tine, e o premieră. Apropie-te să-ţi dau cu spray.

Saint-Esprit ura ţânţarii; încă de la Paris ne obligase să înghiţim clorochină împotriva malariei; în timpul zborului, ne unsese cu produse de protecţie şi acum ne mai dădea un strat.

— În Senegal, pericolul nu vine de la animalele mari, de la hipopotami sau crocodili, ci de la cele mai mici, de la ţânţari.

I-a badijonat braţele lui Mami. Am insistat:

— De unde eşti?

— Din Antile. Din Antilele Franceze. Insula Florilor. Ai auzit de ea?

— Nu.

— Se mai numeşte şi Martinica.

— Deci nu eşti african.

— Africa trăieşte în genele mele, nu în amintiri, aşa cum e la mama ta. Strămoşii mei au părăsit Africa în secolul al XVII-lea. În sfârşit, strămoşii noştri, Félix.

Îmi venea continuu să-i contrazic referirile la „noi“. Atenţie! Nu e nici o grabă. Nu mă include prea repede. Nu ştiu dacă am chef de strămoşii tăi.

— Cu ce se ocupau?

— Erau sclavi.

— Poftim?!

— Sclavi. Fuseseră mai întâi capturaţi în Africa şi apoi deportaţi.

Am încremenit. Strămoşii mei, sclavi? Adică eu sunt stră-strănepotul unor sclavi? Urmaş al unor victime? Cu siguranţă nu! Numai nenorociri aducea Saint-Esprit ăsta… L-am atacat:

— Strămoşii lui Mami erau mai şmecheri decât ai tăi.

— Poftim?

— Pe ei nu i-au prins. Au rămas aici, liberi.

Saint-Esprit şi-a frecat bărbia ireproşabilă.

— Se poate spune şi-aşa, Félix. Nu greşeşti.

Mă apucau toate spumele! Nu era chip să-l jigneşti. Nu reuşeam niciodată să-l scot din fire pe Saint-Esprit, de te-ai fi putut întreba dacă îşi dădea seama că îl agresam din ce în ce mai des… Dorind să închid discuţia, mi-am scos telefonul mobil şi m-am izolat, prefăcându-mă că îmi citesc mesajele noi. Ce ghinion! Petrecusem doisprezece ani faşti, fără tată, şi iată că acum îmi căzuse unul pe cap, şi încă unul cu zero defecte. Înciudat, mă gândeam la colegii mei care se plângeau de „ăl bătrân“ al lor, care nu pricepea nimic, nu-l freca nici o grijă, „şefu’“ care-i înjura, îi plesnea, le-nşela mama. Ce-i mai invidiam… Ah, nu toată lumea are norocul de un tată imperfect!

Pe când stăteam îmbufnat, Saint-Esprit şi cu Mami au plecat să bată străzile Dakarului; o arunca în plină ambianţă africană, în speranţa că astfel de senzaţii aveau să-i stimuleze memoria şi atenţia. Mami s-a lăsat condusă, apatică, iar la întoarcere am constatat că nici măcar o scânteie de luciditate nu i se aprinsese în priviri.

A doua zi, am pornit la drum.

Direcţia? Fluviul Senegal. Mulţumită lui Bamba, Saint-Esprit reperase pe hartă locul unde îşi petrecuse Mami copilăria.

Nu mă opuneam călătoriei. Poate chiar, în adâncul meu, consideram că-i oferă lui Mami şansa de a se smulge din apatie. Numai că, vai, fusese dorită, elaborată, planificată de părintele meu. Detestam însă să îl ascult, într-atât mi se părea de ridicol ca Saint-Esprit să joace rolul de tată de familie după doisprezece ani de absenţă – bine, de acord, îndepărtarea fusese provocată de mama, împotriva voinţei lui, dar trebuie să fi avut ea motive serioase, păi nu?

Am urcat până la Saint-Louis, un oraş care m-a tulburat mai puţin decât Dakarul, cu locuinţele lui elegante, date cu var, gardurile din fier forjat, coamele acoperişurilor din olane. Observându-mi surâsul, pe când străbăteam bulevardele, Saint-Esprit a murmurat sarcastic:

— Un oraş alb, ridicat de albi. O amintire a colonialismului.

Nu am reacţionat, dar l-am suspectat *in petto* pe părintele meu că făcea mişto de admiraţia mea entuziastă şi spontană. Să fi fost oare capabil de

perfidie? Ipoteza mi-a redat încrederea în mine…

După o siestă de refacere în jeep, am părăsit drumul asfaltat pentru a o lua pe unul de țară. Chiar dacă necunoscutul mă speria, schimbarea mă bucura tot atât pe cât detestasem monotonia kilometrilor pe care-i parcurseserăm până atunci. Un peisaj egal, gol, posomorât, ritmat doar de pâlcurile de mangrove, de satele identice – case joase, camioane, magazine –, de câmpurile pline de praf, de câte o oaie, de întinderile cu plante rahitice, iar câte-o oaie, de zidurile vreunei imense proprietăți bogate şi bine apărate, iarăşi de câmpuri numai praf, de câte-o oaie, de întinderile cu plante rahitice, de câte-un manglier, de cătune fără identitate… Niciodată până atunci nu mai sesizasem în ce măsură arhitectura, în fond, se mărgineşte la un joc de cuburi. Cutii de chirpici, cutii de cărămidă, cutii de scândură: toate paralelipipedice. Ce țară! Ceea ce nu era construit se dovedea plat; ceea ce nu era nici aşa era insipid. Am dedus că Africa îşi epuizase capacitatea de a mă surprinde.

Jeepul înainta de acum anevoie, încasând bolovani, gropi, adâncituri, care ne transformau în clătitele dintr-o tigaie. Tot săltând aşa, fesele mi se-ncinseseră. Mami, întinsă pe bancheta din spate, era aruncată-n toate părțile, ca un sac de rufe, cu ochii închişi, nepăsătoare.

— Cred că am ajuns.

Drumul se îngusta pe măsură ce înaintam. Cu cât încetineam, cu atât salturile erau mai mari: în ritmul acela, dacă maşina nu se făcea bucăți, atunci tot aveam să-mi pierd o mână sau un picior.

Am zărit nişte barăci din lemn, cu acoperişurile țuguiate, din paie. Saint-Esprit a oprit vehiculul înainte să ne rupem oasele.

Nişte puştime s-a strâns împrejur, interesată de maşina noastră patru-ori-patru. O Venus ne-a ieşit în întâmpinare, îmbrăcată într-o tunică largă, roşu-aurie, ondulându-se sculpturală, cu un coş de rufe cât ea de mare pe cap.

Saint-Esprit a început o conversație, una acrobatică, fiindcă, de fapt, femeia vorbea limba *wolof*; tocmai dădeam să particip şi eu, când Mami s-a ridicat de pe bancheta din spate.

Pentru întâia oară observa cele ce-o înconjurau, le percepea prin piele, prin nări. A inspirat adânc şi s-a cutremurat. Intrigată, a coborât din maşină şi s-a învârtit de mai multe ori în mijlocul drumului.

O priveam nemişcat. La rândul lui, Saint-Esprit o supraveghea cu coada ochiului, fără a întrerupe discuția.

Mami şi-a regăsit vederea pentru câteva clipe, timp suficient pentru a distinge un copac maiestuos, care îşi împrăştia umbra verde. S-a dus lângă el, i-a atins trunchiul şi, de parcă ar fi avut o pană de curent, s-a clătinat şi a căzut.

M-am repezit la ea, Saint-Esprit la fel.

Am sprijinit-o pe Mami de trunchiul salcâmului. O paloare înfricoşătoare îi acoperise chipul. Respira gâfâit.

— Fatou! Fatou! Deschide ochii! Fatou!

Înspăimântat, am urlat dintr-odată:

— Mami!

A deschis pleoapele. Observându-mi prezența, a schițat un zâmbet. Apoi, din nou, totul s-a întunecat în ea. A gemut. Trupul îi era scuturat de frisoane.

— Îi e frig?

— Nu, are febră, a răspuns Saint-Esprit.

— De ce?

— Exclud febra denga şi febra galbenă, întrucât a fost vaccinată în Franța. Malarie? I-am administrat clorochină.

S-a răsucit către acea Venus care se ținuse după noi. Aceasta a clătinat din cap şi ne-a întors spatele.

Mami tremura. Picături de sudoare îi acopereau fruntea, tâmplele, brațele. Un shaker, ascuns înlăuntrul ei, o scutura.

Au apărut şi alți locuitori ai satului, aduşi de femeia în tunică roşu-aurie. Au format un cerc în jurul nostru, uitându-se la Mami şi făcând o mulțime de comentarii al căror sens îmi scăpa.

— Félix, mă îngrijorează. Nu am luat în trusă decât aspirină.

— Mă duc s-o caut!

În timp ce mă ridicam să fug până la jeep, cordonul din jur s-a desfăcut, iar sătenii s-au aliniat ca o gardă de onoare: un bătrân, cu pieptul acoperit de talismane, înainta spre noi.

— Bună ziua, sunt Papa Loum, Vrăjitorul, ne-a anunțat într-o franceză cântată.

A îngenuncheat în fața lui Mami şi, pe loc, un soi de energie calmă, care

emana dinspre el, ne-a liniştit.

Părea mai degrabă milenar decât centenar. Degetele lui crăpate, îndoite, tari au mângâiat obrajii lui Mami, în timp ce ochii lui, două găuri înfundate pe chipul stafidit, o scrutau. I-a vorbit cu o voce cu savoarea fructului copt, uşor nazalizată, cu vocalele rotunde şi consoanele hotărâte; deşi n-am priceput o vorbă, simțeam că avea efect. Fără îndoială şi Mami, care tremura mai puțin.

Cu un gest, Vrăjitorul a cerut apă. I s-a adus o tigvă, pe care a apucat-o şi a apropiat-o delicat de buzele lui Mami. Din reflex sau pentru că aşa a vrut, aceasta şi-a deschis gura şi a băut.

M-am uitat atent la corpul Vrăjitorului. Muşchii îi ajunseseră nişte frânghii care-i întindeau pielea pătată, netedă la încheieturi, confundându-se cu venele de-a lungul braţelor şi picioarelor. Tălpile solzoase, bătătorite, crăpate păreau ale unei şopârle.

Odată Mami liniştită, Vrăjitorul ne-a propus să o ducem la el pentru a o îngriji mai departe.

Saint-Esprit a fost de acord, purtându-se de parcă ar fi fost soţul lui Mami! Au transportat-o mai mulţi săteni până la o colibă cu acoperişul din paie; acolo, au aşezat-o pe nişte saltele şi perne îmbrăcate într-o mulțime de cârpe.

Vrăjitorul le-a mulţumit, după care ne-a păstrat lângă el pe Saint-Esprit şi pe mine.

— Vi-l prezint pe Arhimede, protectorul meu.

Am căutat din priviri omul care ar fi trebuit să se afle în semiîntuneric, printre coarnele de antilopă şi craniile de hipopotam.

— Aici, a precizat arătând spre pământ.

Un câine galben, cu ochi închişi la culoare şi blânzi, cu urechile ciulite spre noi, a dat din coadă.

— Arhimede mă ajută.

Iritat, Saint-Esprit s-a străduit să zâmbească. Vrăjitorul a arătat cu bărbia spre Mami.

— Cine este această femeie?

— Fatou N’Diaye.

Auzind numele, Vrăjitorul a părut scuturat de un fior.

Saint-Esprit a reacţionat pe loc, fremătând de curiozitate:

— O cunoaşteţi?

Papa Loum a clipit scurt şi a clătinat din cap; totuşi, a făcut-o într-un mod care sugera că minte şi că ştia mult mai multe.

Saint-Esprit i-a povestit despre viaţa lui Mami la Paris; când s-a apucat să-i vorbească despre scopul călătoriei noastre, Papa Loum l-a întrerupt:

— Bine-aţi făcut dumneavoastră şi fiul dumneavoastră.

S-a uitat atent la Mami, la convulsiile care-i scuturau trupul, la tenul ei fără viaţă, la trupul lipsit de putere, din care, uneori, mai scăpa câte-un geamăt.

— Sper că nu e prea târziu.

Şi-a lipit palma de fruntea lui Mami.

— E tare fierbinte. Mă tem de…

— De ce?

A căzut pe gânduri, mişcându-se înainte şi înapoi, calculând pe degete, frecându-şi coatele scorţoase, şi-apoi a conchis:

— Peste două zile va fi lună plină. Dacă Fatou ajunge până în a treia zi, poate scapă.

Saint-Esprit s-a ridicat.

— Staţi aşa! Adică ar putea muri în trei zile?

— Da. Febra…

— Mă întorc la Saint-Louis. Îi vor da antibiotice la spital, antiinflamatoare, cortizon şi…

— Cum vrei, dar la Saint-Louis, dacă vor reuşi să coboare febra, ţi-o vor da înapoi mută, închisă în ea, cu privirea cețoasă, ca în ultimele săptămâni. Pe când, dacă rămâi, poate că îşi va reveni complet.

— E prea periculos.

— Îi voi da ierburi împotriva febrei.

— Dar ce, aveţi diplomă de medic?

— Sunt vrăjitor de optzeci de ani.

— Şi-asta e diplomă, zău?

— Şi fiu de vrăjitor.

— Îmi pare rău, nu-mi asum riscul.

— Fiindcă nu înțelegi ce înseamnă febra asta. O iei ca pe o boală, când,

de fapt, e un medicament. Aşa scapă nevasta ta de rău. Febra meneşte întoarcerea ei la sănătate. O curăţeşte. Nevasta ta vrea să se vindece şi a început să lucreze pentru asta.

— Baţi câmpii!

Răstindu-se, Saint-Esprit s-a îndreptat către locul unde Mami zăcea întinsă. Vrăjitorul nu s-a lăsat:

— Când a apărut febra?

— Acolo, sub copac! am spus cu voce tare.

M-am întors către Saint-Esprit, care se pregătea să o ridice.

— Rămânem! i-am strigat.

Saint-Esprit s-a uitat la mine ca la o cantitate neglijabilă şi a continuat să îşi strecoare mâinile pe sub braţele lui Mami, pentru a se asigura că o ţine bine.

— Rămânem! am repetat.

A clătinat din cap, condescendent.

— Câţi ani ai, Félix?

— Doisprezece ani, trei luni şi paisprezece zile. Ajunge, sau vrei şi orele?

— Eşti prea tânăr ca să hotărăşti.

— Iar tu nu ai dreptul să hotărăşti.

— Sunt tatăl tău.

— Poţi să-ţi revendici autoritatea asupra mea. Dar nu şi asupra ei. Pentru ea nu însemni nimic.

Am strigat, vehement, şi la Vrăjitor:

— Când m-a născut, ea a plecat cu mine. Şi i-a ascuns noua noastră adresă. Nu şi-l dorea nici ca soţ, nici ca tovarăş. Nu are nici un drept să hotărască în locul ei.

Vrăjitorul şi-a lăsat ochii în pământ.

— Cred că Félix ghiceşte ce i-ar conveni şi ce nu mamei lui.

Saint-Esprit i-a dat drumul lui Mami, s-a clătinat, a ezitat, apoi s-a lăsat pe vine în faţa mea, tulburat.

— Félix, chiar mă urăşti?

— Nici măcar atât.

Ochii i s-au împăienjenit. Îl rănisem. Îi era rău. Maxilarele i se contractau. Suferea. Până în clipa aceea nu-mi închipuisem nici un moment

că afecţiunea lui pentru mine era sinceră. Dar acum descoperisem că e adevărată, şi asta mă dădea peste cap.

Aproape fără să-mi dau seama, l-am prins de mâna care-i tremura şi i-am şoptit:

— Te rog, Tati. Hai să rămânem aici. Te rog.

Surprins, s-a uitat lung la mine, şi dintr-odată m-a strâns în braţe, bolborosind:

— Desigur, Félix. E mama ta, deci tu trebuie să hotărăşti. Eu doar te ascult.

Şi, ajuns la capătul puterilor, a început să plângă împreună cu mine.

În zilele dinainte, faptul că-l zdruncinasem atât de tare şi îl făcusem să cedeze şi să izbucnească în lacrimi ar fi fost o victorie – da, aş fi exultat că-l lăsasem fără puteri. Totuşi, în clipa aceea, în coliba Vrăjitorului, mă simţeam vulnerabil – la fel ca el –, nesigur că iau cea mai bună decizie – la fel ca el –, dorind să-mi recunosc greşeala – la fel ca el –, şi mă liniştea posibilitatea de a-mi împărţi spaimele cu cineva. Când a dat să mă sărute – iarăşi o premieră –, l-am lăsat s-o facă. Nu era deloc plăcut sărutul acela, deloc de laudă, umed, fiindcă Saint-Esprit plângea, eu la fel, ne-am lipit obrajii jilavi, chestie lipsită de virilitate, dar nu-mi păsa că sunt papagal: dacă tata, cel care fascina mulţimile, bărbatul ideal, idolul femeilor, se smiorcăia exact ca mine, nu era cazul să-mi dea cineva vreo lecţie!

Papa Loum a păstrat-o, deci, pe Mami şi a avut grijă să avem şi noi unde sta.

L-a adăpostit pe Saint-Esprit în coliba contrabandiştilor, mai des ocupată de lăzile cu ceai ori zahăr decât de traficanţii care aduceau acele mărfuri cu piroga din Mauritania. Tata s-a distrat numărând pânzele de păianjen şi liliecii spânzuraţi de tavan.

— Formidabil! a exclamat frecându-se cu soluţie antiţânţari. Armele naturale împotriva mizeriilor astea de ţânţari sunt la locul lor.

Cât despre mine, Papa Loum i-a propus lui Yusuf să mă primească, fiindcă locuia în două camere, împreună cu cele două neveste ale lui şi cu cei şaptesprezece copii.

— Dacă e loc pentru nouăsprezece, e loc şi pentru douăzeci! a consimţit râzând Daba, prima lui nevastă.

Văzându-mă speriat, Vrăjitorul m-a prins de umăr.

— Te ajut eu, dacă te temi că n-ai să poţi dormi.

Dintr-un buzunar, a scos o rotiță de lemn.

— E abanos, esență care-ți permite un somn odihnitor. Îl ții în mâna stângă, laşi pe el trei picături de apă, îl frămânți în palmă, ți-l treci de trei ori peste cap şi te bagi sub rogojină.

Acestea fiind zise, seara, când m-am trezit înghesuit între băiatul cel mare de cincisprezece ani şi uşa de la intrare, am executat manevra indicată. Să fi fost oboseala provocată de emoțiile zilei, sau eficiența abanosului? Sigur e c-am dormit buştean.

Dimineață, Papa Loum Vrăjitorul ne-a adunat, pe tata şi pe mine, cu aer preocupat şi fruntea pe care ridurile se săpaseră adânc.

— Fatou a tremurat toată noaptea. Continuă să lupte cu febra. Dă o bătălie cumplită. Trebuie să o ducem la fluviu.

— De ce la fluviu?

— Fluviul este prietenul ei din copilărie.

Ne-a întins un bidon de plastic.

— Vărsaţi înăuntru lichidele alea. Eu le-am pregătit.

Ne-a arătat trei cupe mari cu apă limpede, aşezate în fața colibei.

— Apă de Lună.

Am examinat-o atent, fără a înțelege de ce era atât de deosebită. Papa Loum mi-a explicat:

— În noaptea asta, apa a primit Luna. Timp de zece ore, Luna şi-a lăsat în ea chipul şi însuşirile. Apa de Lună îngrijeşte femeile, pe când apa de Soare tratează bărbații.

A adăugat pături, o mică spirtieră, un sac de orez şi o pungă cu arahide.

— Ah, am uitat puiul.

Şi a băgat un pui slăbuț, jumulit, cu picioarele lungi, într-o taşcă din pânză. Patru Herculi costelivi ni s-au alăturat, ne-au salutat cu multă cumsecădenie şi au aşezat-o pe Mami, albă la față şi gemând, pe o targă improvizată.

— La drum, Arhimede!

Călăuzit de câinele galben, convoiul ni s-a îndreptat spre fluviu.

Niciodată n-o mai văzusem pe Mami în aşa hal… Pilotul automat o

părăsise; acum nu reuşea să se mai ridice, să se aşeze, să meargă, să mănânce. I se consumaseră şi ultimele puteri. După minte, misterioasa maladie îi măcina de acum şi corpul.

În satul unde rămăseserăm, în afara salcâmului, vegetaţia se reducea la ciulini; pe măsură ce ne apropiam de apă, savana se schimba, arbuştii devenind tot mai numeroşi. Peste câteva ceasuri, au început să apară şi copacii: palmieri, manghieri, baobabi ori arbori din familia Bombacaceae. În alte împrejurări, mi-ar fi plăcut muşuroaiele gigantice ale termitelor, care ne ieşeau în cale, însă, prea emoţionat, mi s-au părut doar nişte grămezi de vomă, nişte măruntaie pământii, pe scurt, corpuri bolnave ca al lui Mami.

Îl mai văzusem în timpul drumului în maşină: uneori, fluviul Senegal părea o autostradă largă, alteori se pierdea într-o multitudine de braţe. Într-unul dintre aceste labirinturi ne-a condus Papa Loum, sau, mai degrabă, Arhimede, cu mersul lui fudul, cu picioarele filiforme, cu trufa-nainte, care se comporta ca un şef de haită. Am pătruns într-o pădure-galerie, pe unde ramurile se împreunau pe deasupra afluenţilor, pe când un nor de insecte se-nvârtea în razele soarelui, care treceau printre crengi. Auzindu-ne, un facocer a luat-o la fugă.

La ordinul lui Papa Loum, voinicii au lăsat-o pe Mami la marginea fluviului, cu picioarele băgate în apă.

Ea a deschis ochii şi nu a mai clănţănit din dinţi.

După ce ne-au salutat prieteneşte, cei patru au plecat.

Alarmat, Saint-Esprit se uita atent la roiurile de insecte, pândindu-le bâzâitul şi şuieratul; fidel atitudinii sale stoice, reuşea să îşi păstreze aparenta detaşare. M-am luat după el, pentru a nu o rupe la fugă, fiindcă imediat am zărit trei scorpioni fugind printre pietre, la fel alte milioane de fiinţe ostile care asediau locul acela pretins pustiu.

Vrăjitorul a aşezat pietrele în semicerc, în jurul lui Mami, spunând anumite formule magice. Saint-Esprit mi-a explicat că o binecuvânta. Şi-a luat-o de la capăt de zece ori, de douăzeci de ori, de treizeci de ori… Litaniile mă ameţeau sau, mai degrabă, mă purtau până la graniţa care separă hipnoticul de intolerabil. De ce parte aveam să sfârşesc? De cea a intolerabilului, fiindcă neîncetata repetare a refrenelor neînţelese mă călca pe nervi? Sau de cea a hipnoticului, pentru că atât de legănător mi se părea

cântecul repetitiv?

De parcă s-ar fi simțit protejată, Mami s-a întins pe spate, cu brațele desfăcute, zâmbind către frunziş. Ceremonia s-a oprit.

— O parte din ea îşi manifestă bucuria de a fi aici, a murmurat spre noi Vrăjitorul.

Numai că nu a ținut prea mult. După douăzeci de minute, Mami a reînceput să geamă şi să dârdâie.

Vrăjitorul a tras-o pe mal şi a acoperit-o cu păturile.

— Încă e departe, foarte departe, a suspinat.

Urlete bizare de animale treceau prin rămurişul care se întuneca. Ţânțarii, conştienți că le mai rămăsese numai o scurtă fereastră de tir, ne-au atacat fără milă, mai ales pe Saint-Esprit, care le răspundea cu spray-ul lui insecticid. Retras pe o buturugă, experimentam întristarea orelor crepusculare.

La căderea nopții, frigul a țâşnit neaşteptat.

Într-un pătrat de nisip, Vrăjitorul a aprins un foc, împrejurul căruia ne-am strâns atât pentru a ne încălzi, cât şi pentru a fugi de întunericul apăsător. Arhimede ne aducea cu regularitate lemne uscate pentru a alimenta focul.

— Aha, deci de asta v-aţi chemat asistentul… a zis Saint-Esprit pentru a dovedi puțină amabilitate.

— În seara asta, Arhimede ne va ajuta încă şi mai mult. Vede în întuneric.

— Ne va apăra de animalele sălbatice, a mormăit părintele meu clătinând din cap. De hiene, de şacali, de facoceri…

— Eh… Animalul nu reprezintă o amenințare decât dacă nu-l înțelegi.

— Totuşi! Sunt cunoscute cazuri de ciobani atacați şi mâncați de hiene!

— Bineînțeles… a şoptit Vrăjitorul cu buzele țuguiate, de parcă i s-ar fi propus un joc pentru copii mici. Şi dacă n-ar fi decât asta…

— Ce vreți să spuneți?

Măcar o dată îşi pierduse şi Saint-Esprit controlul şi ridicase tonul. Papa Loum s-a aplecat către noi şi a zis cu voce aspră:

— Înțelegeți că Arhimede vede în întuneric? Câinii Laobe ne avertizează despre pericole mai groaznice decât animalele sălbatice: detectează duhurile şi spiritele rele, care se trezesc noaptea.

— Poftim!? am țipat.

Cu scorpionii, hienele, şacalii, facocerii deja trecusem de doza mea suportabilă de panică. Era chiar neapărat necesar să fie adăugate şi fantomele? Ba, mai rău, fantome sadice, furioase, ucigaşe?

— Îl speriați pe Félix, a bombănit tata.

Trădătorul! I se udaseră şi lui chiloții, exact ca mie, şi tot mai făcea pe tipul cool. Ce ipocrit, ce iudă!

Vrăjitorul s-a încruntat.

— Chiar sper că Félix dârdâie de frică, altfel n-ar fi decât un nătărău!

Răspuns uluitor, mulțumesc, Papa Loum. A continuat:

— Cosmosul habar nu are de pace: puterile se confruntă neîncetat, iar echilibrul nu rezistă niciodată. În jurul nostru colcăie entități, suflete omeneşti, suflete de animale, suflete de copaci, spiritul fluviului, spiritul hățişului, spiritul vântului, pe care nu trebuie să le supărăm. Dacă am zări toate puterile spirituale, un pas n-am mai avea curajul să facem.

Câinele a început să urle a moarte. Papa Loum a arătat spre el.

— Câinele le vede. Un privilegiu teribil, pentru care nu-l invidiez.

M-am cutremurat. Urletul s-a prelungit, aspru, sepulcral, neliniştitor, întretăiat de respirații scurte şi dureroase.

Papa Loum m-a apucat de braț, încercând să-mi transmită prin acel gest calmul lui.

— Arhimede e de pază şi va împiedica spiritele rele să se apropie. Să ne odihnim. Culcă-te, Félix. Foloseşte-te de lemnul de abanos.

Discul de abanos, pe care îl păstrasem, şi-a făcut efectul. Cu toate acestea, îi lipsea forța de a-mi păstra somnul atunci când Mami țipa. Fiindcă, de acum, țipa, țipa la două-trei ceasuri o dată, țipa cât o țineau bietele ei puteri. Suferința ei cumplită îmi sfâşia inima. După zece minute de scâncete, adormea la loc. Mie, deseori, îmi trebuia mai mult…

În zori, după cât era de desfigurat, am tras concluzia că Saint-Esprit nu apucase să închidă un ochi. Pentru întâia oară, insuportabila lui frumusețe îl trădase. Cu chipul încordat, cu pleoapele umflate, era scuturat de ticuri nervoase. Vibra de groază.

Ziua şi noaptea care urmau aveau să se arate cruciale: Mami fie se vindeca, fie murea. Vrăjitorul era la căpătâiul ei. După ce o acoperise cu amulete, după ce îi pusese un colier de talismane, o mângâia cu o pană şi-i

vorbea neîncetat la ureche. De coapsă îi sprijinise o statuetă, pe care am pus mâna.

— Ce e asta?

— Totemul clanului vostru.

— Clanului meu?

— Clanului căruia îi aparţine familia N’Diaye.

— Îi cunoaşteţi?

A ridicat din umeri. Am întors pe toate feţele totemul şi am recunoscut, sculptat în lemn, un cap de leu pe un corp miniatural.

— Totemul leului constituie legătura mamei tale. Legătura ei cu natura. Legătura ei cu strămunii. Suferă fiindcă s-a îndepărtat de ei. Ce-a mâncat în ultima vreme?

— Seminţe… Fructe şi seminţe.

— Carne nu?

— Nu, de când s-a îmbolnăvit.

— Eram convins! Când ai leul ca totem, nu poţi să te transformi în erbivor, aşa cum nu poate nici leul. Fatou şi-a tăiat legăturile. Iată de ce nu mai locuieşte pe nicăieri, ci rătăceşte, umblă fără ţintă, fără legături, fără repere, fără a mai şti pe unde se află! O floare care se crede fluture. Va pieri dacă nu…

— Dacă nu ce?

— Dacă nu se apucă.

— De ce să se apuce?

A amuţit. Nu se mai putea scoate nimic de la el; a ieşit rapid din conversaţie şi a căzut din nou pe gânduri.

M-am dus lângă Saint-Esprit, care era aşezat turceşte sub un tamarin. Cu o Biblie în faţă şi un şirag de mătănii în mână, mormăia rugăciuni. M-am aşezat surprins lângă el.

— Eşti creştin?

— Da. Şi foarte credincios. Dar tu?

Întrebarea m-a descumpănit. Am reflectat, am întrevăzut mai multe piste, am ezitat, după care am renunţat, mulţumindu-mă să spun:

— Habar n-am…

— Către cine te-ntorci când ţi-e frică şi când vrei să înţelegi ceva?

I-am răspuns spontan:

— Către Mami.

Fiindcă singurul meu ajutor era Mami. Singura mea dragoste şi model de dragoste era Mami. Religia mea era Mami.

Cu lacrimi în ochi, Saint-Esprit m-a mângâiat înduioşat pe păr.

Dinţii îi scrâşneau. Accesele de febră se apropiau şi puneau violent stăpânire pe ea. Mami devenea o masă de carne transpirată, care tremura şi scâncea.

Saint-Esprit îşi pierduse încrederea.

— Am greşit, Félix. Trebuia dusă la spital. Aici… aici…

Nu-şi mai termina frazele, ceea ce mă speria foarte tare.

Vrăjitorul continua să vorbească cu Mami, să-i depene formule magice, să o oblige să pipăie totemul. Spre culcare, ne-a rugat să ne descurcăm noi cu aprinderea focului şi pregătirea a ceva de mâncare, fiindcă el nu se dezlipea de Mami.

Nici tata, nici eu nu ne mai ascundeam sentimentele; pe chipurile noastre înroşite de flăcări se citea disperarea; tăceam, cu un ghem în stomac. Ne rostiserăm discursurile liniştitoare în ultimele douăzeci şi patru de ore, dar cele ce se întâmplau le contraziceau. Cât despre constatările pesimiste, superstiţia ni le oprea în gât: dacă vreunul dintre noi ar fi spus că Mami urma să moară, nu cumva i-ar fi grăbit sfârşitul? Tăcerea ne apăsa, plină ochi de deziluzii. Trecuserăm dincolo de disperare.

— În noaptea asta voi sta cu schimbul, alături de Papa Loum, la căpătâiul lui Fatou. Félix, te rog să dormi.

Am protestat; mi se părea imposibil să nu fiu şi eu cu ochii pe ea, dar, sub efectul epuizării emoţionale, am căzut într-un somn mai profund decât în ajun, refugiu într-o celulă de maximă securitate, cu lacăte la uşă, izolată, capitonată. Un sunet n-am auzit.

În zori, am sărit în picioare.

— Mami?!

Am zărit două spinări, cea a Vrăjitorului şi cea a tatălui meu, pe malul apei. Dar nu şi pe a lui Mami.

— Mami!

Urlasem.

Şi-au întors capetele în timp ce mă apropiam de ei. Mami, fără viaţă, zăcea pe genunchii lor. Chipurile lor livide nu mai exprimau nimic.

M-am aplecat asupra ei.

— Mami, sunt eu, Félix.

Şi-a deschis ochii. Un surâs uşor i s-a desenat pe buze, apoi şi-a îndreptat privirea către apă. Şi surâsul i s-a conturat mai puternic.

— *Yaye* [4]…

4. „Mami“ în limba wolof. (N. a.)

Un sunet îi ieşise de pe buze. A repetat siderată, liniştită parcă, scrutând undele:

— *Yaye*…

Am ridicat ochii spre Vrăjitor, care fremăta de emoţie. Şi-a lipit arătătorul de buzele mele, pentru a nu o deranja pe Mami. Aceasta a strigat cu glas blând, fixând un alt punct:

— *Baye!* [5]

5. „Tati“ în limba wolof. (N. a.)

Trăsăturile i s-au destins. Părea absolut fericită.

Vrăjitorul i s-a adresat în limba *wolof*. Miracol: mama i-a răspuns. Şi-au început să stea la palavre ca două coţofene. Mami, deşi slăbită, nu mai tremura, îşi recăpăta culorile şi revărsa un torent inepuizabil de cuvinte, ca şi cum ar fi ţinut să compenseze pe loc săptămânile de tăcere.

Uluiţi, respectuoşi, Saint-Esprit şi cu mine am schimbat o privire entuziasmată; pentru a fi cu totul împăcaţi, trebuia ca Mami să îşi reamintească limba franceză.

După un timp, care mi s-a părut tare lung, Mami s-a întrerupt şi s-a uitat lung la mine.

— Vino să te sărut!

Pe când Mami devora puiul slăbănog pe care i-l fripsese Saint-Esprit, Arhimede, cu pleoapele pe jumătate închise, îşi întindea metodic şira spinării şi labele la soare, cu botul în pământ şi fundul în aer.

— Ce face? i-am întrebat stăpânul.

— Yoga.

— Nu e doar medium, e şi yoghin?

— Exact.

Papa Loum şi-a mângâiat colierele şi mi-a mărturisit:

— De dimineaţă, Fatou şi-a zărit mama şi tatăl ţâşnind din râu şi plutind apoi pe unde.

— Poftim?!

— Un duh îi ţinea prizonieri. Când muriseră, îi înţepenise în mâl.

— Tatăl şi mama ei pluteau pe apă? N-am observat.

— Normal, nu tu trebuia să-i vezi, ci ea. Oricum, tot n-ai fi fost în stare, Félix.

— Cum aşa?

— Încă nu te-ai aplecat asupra Invizibilului, nu?

Am admis că avea dreptate. A continuat:

— Eliberaţi, în sfârşit, părinţii ei au iertat-o.

— Cum adică? Mami a făcut ceva rău?

— După părerea lor, da. Şi, fiindcă dădeau pe-afară de furie, i-au trimis boala aceea.

— Nu-nţeleg nimic…

— Numai Fatou îţi poate povesti despre masacru.

Masacru?

M-am întors spre ea. Sătulă, se uita la Saint-Esprit, care-i surâdea. De când se trezise, un cuvânt nu-i adresase.

I-am şoptit lui Papa Loum:

— De ce nu-l bagă-n seamă?

— Cred că e supărată rău.

— Pe el?

— Pe ea.

La sfârşitul mesei, Mami s-a ridicat, s-a întins, m-a luat de mână şi m-a anunţat:

— Vino, o să-ţi arăt totul.

Mijind ochii, Vrăjitorul a încurajat-o din cap. A făcut un gest şi spre Saint-Esprit, întrebarea putându-i-se citi pe chip: „Cu ăsta ce-ai de gând?“

Mami s-a încordat. Fruntea i s-a încruntat şi m-am temut să nu-i sară globii oculari din cap, într-atât gândurile i se izbeau unele de altele pe

dinăuntru. Papa Loum a murmurat:

— Tot aşa plânge şi peştele, dar nu i se văd lacrimile.

Mami şi-a calmat respiraţia, s-a liniştit, şi-a regăsit aerul demn şi, ca şi cum ar fi anunţat ceva lipsit de importanţă, i-a zis lui Saint-Esprit:

— Hai şi tu.

Tata s-a ţinut atent după noi.

Am părăsit insula de copaci şi am început să păşim sub soarele agresiv, care devora peisajul. Mai degrabă mărăcinoasă decât ierboasă, savana, imensă şi fără ieşire, ne oferea o sută de căi fierbinţi.

— *Gouye* [6]! Acela e!

6. „Baobab“ în limba wolof. (N. a.)

Mami şi-a îndreptat degetul către un baobab colosal, masiv, burduhănos, pe cât de lat, pe atât de înalt, aşa de puternic, încât îţi lăsa impresia că fusese plantat pe acest pământ roşiatic de către titani cu mii de ani înainte. Baza lui enormă, constituită din trunchiuri lipite unele de altele, se termina cu o coroană de ramuri neregulate, fără frunze, care sugeau azurul de parcă arborele, pus invers, şi-ar fi adâncit rădăcinile în cer.

De la distanţă, scoarţa argintie îi strălucea; în schimb, când am ajuns lângă el, s-a mulţumit să îşi întindă fibrele netede. Atingându-l, mi-am dat seama că lemnul, moale, elastic, păstra urma unghiei pe care mi-o plimbasem pe suprafaţa lui.

Mami a îmbrăţişat trunchiul, s-a lipit de el, l-a mângâiat, l-a mirosit.

— În Senegal, baobabului i se spune „copacul vieţii“, fiindcă produce alimente benefice, de la rădăcini până la flori, trecând prin seminţe. Pentru mine însă, înseamnă mult mai mult: arborele acesta mi-a salvat viaţa.

Mami ne-a invitat să ne aşezăm. Rămasă în picioare, şi-a spus povestea.

Avea cincisprezece ani şi locuia în satul vecin cu baobabul. O parte din familie provenea din Mauritania, o alta din Senegal, însă acest amestec ţinea de atâtea veacuri, încât nimeni – părinţi, strămoşi, unchi, mătuşi, veri, verişoare – nu mai ştia exact cărei ţări aparţinea. Nici nu le păsa. Pentru ei, chiar dacă existau două naţii, cea din Senegal şi cea din Mauritania, ţara nu era decât una singură: cea a Fluviului. Chiar dacă acel curs de apă despărţea două maluri care ascultau de guverne diferite, frontiera părea o abstracţiune

pentru generaţiile de bărbaţi şi de femei care locuiau lângă fluviu, se îmbăiau în el şi-l traversau. Ce reprezintă o frontieră care poate fi trecută plutind pe un trunchi de copac?

Fatou, cel mai mic copil al unei familii iubitoare, creştea alături de părinţi, de cei patru fraţi şi cele trei surori ale ei. Tatăl ei, de origine mauritană, făcea comerţ cu senegalezii. Mama, provenind dintr-o familie senegaleză de ţărani, cultiva salată şi legume pe o bucată de pământ fertil graţie aluviunilor fluviului. Lui Fatou, copilul cel mic, răsfăţată de toţi fraţii, îi plăcea să citească; ca atare, tatăl ei profita de numeroasele lui călătorii pentru a-i aduce cărţi care să-i satisfacă apetitul. Îndrăgostită de linişte, luase obiceiul de a urca în acest baobab, care ascundea, la cinci metri înălţime, o scorbură, un soi de pătuţ-leagăn spongios, unde se ghemuia şi devenea invizibilă. Şi astfel i se scurgeau zilele împreună cu Agatha Christie, Gaston Leroux, Maurice Leblanc, Jules Verne, Henri Troyat sau Alexandre Dumas.

În aprilie 1989, au izbucnit conflicte de-a lungul fluviului. La început au părut nişte altercaţii banale între localnici şi călători, între ţărani şi comercianţi, cum aveau loc în fiecare an. Însă ciocnirile au luat amploare şi au degenerat. Fiecare ţară şi-a găsit motivele ei pentru a le amplifica: unii mauri[7] din Mauritania şi-au dorit să scape de populaţia neagră de origine senegaleză; unii politicieni din Senegal, încremeniţi în marasmul economic adus de cei douăzeci de ani de secetă, au pus la rândul lor gaz pe foc, pentru a distrage atenţia cetăţenilor şi a reface coeziunea naţiunii.

7. Populaţie cu ascendenţă arabo-berberă din Mauritania. (N. tr.)

Şi violenţa a izbucnit. O violenţă oarbă, impetuoasă, asasină, a cărei consecinţă a fost generarea de noi violenţe. De fiecare parte a fluviului, „indigenii“ s-au repezit la „străini“, în ciuda nuanţelor şi adevărului.

Într-o dimineaţă, o miliţie de puşti înfierbântaţi a aterizat în sat, hotărâtă să-i ucidă pe cei pe care-i considera „de pe celălalt mal“. În ziua aceea, Fatou se urcase în copac pentru a citi.

— La început n-am înţeles ce se întâmpla acolo, departe. Apoi, auzind focuri de armă, zărind fumul urcând spre cer, am ghicit. Vag. De fapt, m-am simţit greoaie, paralizată. Nu îndrăzneam să-mi mărturisesc că acolo se

petrecea ceva oribil, că tata, mama, fraţii şi surorile îmi erau ucişi. Intrasem în panică şi, în acelaşi timp, îmi înăbuşeam presentimentele. Ar fi fost prea absurd! Imposibil… Chiar să se poată întâmpla acte de o asemenea cruzime? Îmi înfierbântaseră imaginaţia lecturile! De-am ajuns să mă cred eu autoarea focurilor de armă, a ţipetelor, a flăcărilor. Am rămas încremenită în scorbură până seara. Noaptea, m-am întors în sat. La marginea lui, am înţeles că nu avusesem un coşmar. Cenuşă… jar… cadavre… Când mă pregăteam să mă îndrept spre casă – în locul căreia nu mai rămăsese decât un morman calcinat –, cu inima zbătându-mi-se în piept, înnebunită, un bărbat a apărut în faţa mea. „Fatou, mi-a şoptit, nu merge mai departe, nu trebuie să te întâlneşti cu ei.“ Fără a-mi lăsa timp de reacţie, mi-a pus palma pe gură, m-a ridicat şi m-a închis la el în casă. Nu am înţeles pe loc de la ce scăpasem. Dacă nu ar fi intervenit, cei din miliţia aceea, ocupaţi să îngrămădească unele peste altele cadavrele, m-ar fi executat pe loc, fiindcă ştiau perfect compoziţia fiecărei familii. Erau din sat, aici locuiau, părinţii mei stătuseră cu ei de vorbă, băuseră împreună, mâncaseră împreună, dansaseră împreună la marile noastre sărbători. Fraţii şi surorile mele, la fel.

Mami s-a întors spre mine.

— Bărbatul care m-a salvat era Bamba.

— Bamba?

— Am fost salvată de un copac şi de Bamba. Iată de ce l-am considerat mereu fratele meu.

În sinea mea, în pofida ororilor relatate de Mami, am respirat uşurat: Bamba se dovedea un om viteaz, curajos, căruia Mami îi datora viaţa. Avusesem dreptate să-mi placă de la bun început. Şi să nu dezvălui nimănui furtişagul…

— Bamba îşi asuma un risc nebunesc ascunzându-mă. În isteria momentului, dacă i-ar fi descoperit iniţiativa, cei din miliţie l-ar fi executat pentru trădare. Timp de mai multe zile, minţindu-i pe ai săi, sfidând pericolul, eroic fără a-şi da seama, m-a sprijinit, m-a susţinut, mi-a înăbuşit lacrimile luându-mă-n braţe, uscându-mi-le cu haina lui. Într-o noapte mai puţin agitată, am fugit amândoi. Am mers timp de o săptămână, până la Dakar. Acolo, Bamba ne-a adăpostit la un văr de-al lui. Am început să

recapăt puțină încredere. De cum s-a ivit ocazia, m-a suit într-un avion cu destinația Paris, unde lucra acel văr.

Şi-a masat gleznele şi a găsit puterea de a ne zâmbi, mie şi lui Saint-Esprit.

— Restul îl cunoaşteți, întrucât faceți parte din el.

Am rămas tăcuți o bună bucată de vreme. Mami a adăugat:

— A, uitasem, Bamba mi-a făcut rost de bani pentru a mă instala la Paris. Pretindea că luase economiile părinților mei, ascunse printre rămăşițele casei noastre, care arsese. Dragul de Bamba! Niciodată nu am aflat dacă acela era adevărul…

Zilele următoare, Papa Loum a ținut să fie sigur de vindecarea lui Mami. Prin urmare, şi-a dorit să mai rămânem la malul fluviului.

Mama şi cu el se aşezau pe marginea apei şi stăteau de vorbă ori împărțeau o tăcere hrănitoare. Eu admiram pirogile cu bot ca de peşte, observam atitudinile pline de fasoane ale bâtlanilor cenuşii, mă fermeca zborul flamingilor roz. Cât despre Saint-Esprit, când nu rămânea cu nasul în Biblie, pe sub vreun copac, învăța limba wolof discutând cu câte un trecător, cu pescarii, cu ciobanii, cu tot soiul de nomazi, de negustori, de contrabandişti. Dacă stăteai să-l asculți seara, când ne povestea întâlnirile de peste zi, malul acela aparent sălbatic permitea abordarea tot atâtor oameni ca un bulevard parizian sâmbăta.

Periodic, Vrăjitorul îi dădea lui Mami totemul şi-i ordona să i se închine. O dată le-am surprins conversația:

— Acceptă-ți totemul, străduieşte-te să-l accepți. E leul. De la el ai moştenit mândria, pasiunea, gustul pentru carne, dar tot de la el trebuie să îți asumi şi simțul răspunderii. Fiindcă este considerat „regele“ unui teritoriu, leul îl apără împotriva altor prădători şi îşi protejează familia. Se conformează îndatoririlor sale. Tu ți-ai uitat regatul, obligațiile şi străbunii.

Mami a scâncit, ruşinată. Papa Loum a adăugat:

— Mai rău, şi acum îți neglijezi familia. Mai întâi cel mic…

— Vai, scumpul meu Félix, a murmurat Mami, gata să izbucnească în plâns.

— Apoi soțul tău.

Mami s-a încordat ca un arc, iar plânsul i s-a oprit brusc. Prea puțin

impresionat de subita schimbare, Papa Loum a insistat:

— N-ai decât să te umfli-n pene, să te bosumfli, să faci pe indiferenta.

— Sunt liberă.

— Ca să fii liberă, trebuie să ştii de ce te porţi aşa cum te porţi. Or habar n-ai.

— Poftim?

— Refuzi să stai lângă un bărbat. De ce?

— Pentru libertatea mea.

— Libertatea nu este un scop, ci un mijloc, mijlocul de a fi tu însuţi. Deci de ce nu vrei să trăieşti alături de el?

— Păi eu…

— Cândva, ai scăpat de masacru mulţumită independenţei tale. Dacă nu te-ai fi ascuns în baobab ca să citeşti, ai fi fost executată împreună cu familia ta. Şi, de atunci, te-ai convins că rămânând singură, nelegându-te de nimeni, dominând totul şi pe toată lumea, vei trece peste pericole.

— Poate, a răspuns Mami înfiorându-se.

— Poate, nu cu siguranţă. Fatou, ai ales un tată bun pentru fiul tău. Bravo! Numai că îţi subestimezi alegerea: acest bărbat poate fi şi un soţ bun, şi un tată bun.

— A, da?! a exclamat ea dând înapoi, dispusă să încheie conversaţia.

Vrăjitorul a zâmbit.

— Cât nu ai ştiut de tine, a avut grijă de Félix la fel de bine ca tine. De fiul şi de iubita lui. Fără călătoria pe care a organizat-o, nu ai mai fi fost pe lumea asta, ci ai fi rătăcit pe cine ştie unde. Iar Félix, de neconsolat, te-ar fi jelit.

Mami şi-a plecat fruntea, învinsă. Părul des, nepieptănat, parc-ar fi fost o coamă.

— Orgolioasă, leu adevărat! a strigat Papa Loum amuzat.

Şi i-a pus din nou fetişul în mână.

— Ca să obţii putere, foloseşte-ţi totemul. Plantele, animalele, oamenii îşi împart energia vitală. Recunoscând, prin totem, această energie, restabileşti circulaţia ei şi prinzi putere.

În ultima seară, de faţă cu Saint-Esprit şi cu mine, i-a înmânat lui Mami o cutie.

— În acest recipient se află cenuşa părinţilor tăi. Împrăştie-o în fluviu, spunând cuvintele sacre.

Mami a luat cu precauţie obiectul, l-a strâns la piept şi a coborât singură până la malul apei, unde a rămas nemişcată. Pe fundalul undelor împurpurate de crepuscul, silueta ei a părut dintr-odată aceea a unei fetiţe. Avea cincisprezece ani. Tocmai şi-i pierduse pe ai ei. Ceea ce orfana nu putuse face la timpul cuvenit, când Bamba o apărase de violenţă, făcea acum.

I-am auzit glasul pur, fără artificii, fragil, întors de undele liniştite. Îngâna un cântec de leagăn, o muzică adormitoare, care să traverseze tenebrele. Din stufăriş ori din altă parte, eram sigur că tatăl, mama, fraţii şi surorile ei o auzeau la fel ca mine. La început timid, cântecul a câştigat în siguranţă, plin de căldură, de afecţiune, de încredere. La ultimele măsuri, orfana tremurândă a lăsat loc adultului care ajunsese mama alor săi.

O bună bucată de vreme, a ţinut cutia strânsă la piept, nehotărâtă să se despartă de ceea ce mai rămăsese din părinţii ei, apoi a ridicat capacul, iar pulberea cenuşie a plecat în voia adierii de vânt.

M-am aplecat spre Vrăjitor.

— Chiar e cenuşa lor?

— Nu ştiu, Félix. Poate că da… Poate că nu… Important e ritualul. Esenţial e ca mama ta să îşi asume transformarea alor ei în morţi. Şi să-i redea naturii. Care să le permită să îşi continue drumul. Să le confere prezenţa absenţilor. Şi să ia cu ea o amintire blândă, paşnică, în cel mai adânc colţişor al inimii ei. De acum, străbunii voştri vor locui împreună cu voi, la Paris. Şi, din timp în timp, veţi împrăştia nisip pe podeaua bucătăriei, pentru a le oferi un loc de odihnă. Ritualurile folosesc la a da carne sufletului.

— Totuşi, măcar să-i fi dat cenuşa adevărată!

Vrăjitorul s-a revoltat:

— Termină cu prostiile, Félix! Lucrurile nu au însuşiri decât dacă tu li le oferi. De exemplu, bucăţica de abanos pe care ţi-am dat-o şi te-a ajutat să dormi…

— Poooftim?! Adică m-ai păcălit cu metoda lui Coué[8]?

8. Metodă de autosugestie promovată de psihologul francez Émile Coué de la Châtaigneraie

(1857–1926). (N. tr.)

— A cui?

— A lui Coué! Metoda lui Coué. Autosugestia.

— Nu. Credinţa ta trezeşte şi eliberează calităţile lucrurilor. Prin ea, ai acces la un alt nivel al universului. Pătrunzi mai adânc. Urci către izvorul invizibil.

Şi-a aruncat traista pe jos. Diferite obiecte, din lemn, din fildeş, din corn, din piele, s-au împrăştiat prin mărăcini. A înjurat:

— M-am săturat de şmecheriile astea! Dedeochiurile, scuturscuturăurile, iadezleagănnodările. Doar nişte proptele pentru concentrarea pacienţilor, nişte trambuline pentru ca ei să pătrundă în altă dimensiune. Tare m-aş mai lipsi de ele. Cu cât foloseşti mai multe obiecte, cu atât îţi pui mai puţin la treabă sufletul. Şi numai sufletul poate trata sufletul.

Mi-a arătat soarele, care mergea la culcare.

— Priveşte dincolo de limita vizibilului. Priveşte invizibilul. Caută spiritul care face ca totul să apară în spatele celor ce apar. Şi hrăneşte-te cu puterea lumii care îl susţine. Izvorul invizibil se găseşte oriunde, mereu, indiferent unde te-ai afla, şi poţi să-l captezi. Cel care se uită bine până la urmă vede.

Şi-a aşezat degetele, ca nişte picioare de păianjen, pe umărul meu.

— Vă veţi întoarce la Paris, şi asta mă îngrijorează. Nu trebuie ca Fatou să mai aibă vreo cădere. M-am gândit la asta şi-ţi voi încredinţa o misiune.

A îngenuncheat lângă mine şi mi-a dezvăluit secretul.

Epilog

— Câți ani are doamna Simone?

— Nu chiar atât de mulți, mi-a răspuns Mami, glumeață.

De la înălțimea celor nu-chiar-atât-de-mulți ani, doamna Simone îşi învăluia cu o privire binevoitoare fostele colege, cărora Mami le turna şampanie. Acum, când nu-şi mai făceau concurență, doamna Simone se bucura de compania braziliencelor care umblau în sus şi-n jos prin Bois de Boulogne, considerându-le prietene pe Yolanda, Flavia, Carla, Isadora, Beatriz. Imediat ce travestitele dădeau buzna în bistrou, îl şi transformau într-o colivie amazoniană plină de păsări pestrițe, peruşi, picioroange, tot soiul de papagali care declanşau o exuberantă cacofonie de râsete, țipete, glume, exclamații.

În timpul expediției noastre în Senegal, doamna Simone recucerise, după care sporise, clientela localului. Spre surpriza generală, se dovedea amabilă, ospitalieră, surâzătoare, ea, care mai-nainte nu oferise societății decât o mutră de buldog neurastenic.

Drept care Mami o angajase. Când le vedeai alergând de la un client la altul, una turnând în paharul pe care cealaltă îl adusese, una încheind fraza pe care cealaltă o începuse, ți-ai fi zis că erau asociate de ani şi ani.

M-am strecurat până la Mami şi i-am şoptit la ureche:

— Nu mergem la o mică plimbare prin Africa?

— Imediat, Félix, dar mai întâi să-mi termin treaba.

— Juri?

— A trecut vreo seară să nu te duc în Africa?

Am aprobat fără a mai scoate vreo vorbă; nu trebuia să ghicească ce îi promisesem Vrăjitorului. Chiar dacă Mami dădea pe-afară de viață, chiar dacă tot ce făcea ținea de acest preaplin, ştiam cât de precar îi rămăsese echilibrul.

Saint-Esprit, imaculat, îmbrăcat într-un costum crem, a intrat în cafenea. Surescitate, travestitele au început să fluiere.

— *Que gato!*

— *Minha Santa Maria de Jesus, me dê força!*

— Potoliți-vă, fetelor, a mârâit doamna Simone. E proprietatea lui Fatou.

Mami a protestat de parcă i-ar fi tras cineva o palmă.

— Nici vorbă! Nu-i al meu.

Zâmbetul lui Saint-Esprit a înghețat şi ochii i s-au stins.

— Atunci nu ni-l împrumuți şi nouă, *oi linda*? a strigat Isadora.

Mami a sărit în sus de parcă s-ar fi pregătit s-o ia la palme pe braziliancă. S-a stăpânit însă, şi-a băgat capul între umeri şi-a lăsat să-i scape printre dinți:

— Face ce vrea.

— Ei bine, întreabă-l atunci ce vrea! a intervenit doamna Simone, care manipula fără probleme caracterul sălbatic al lui Mami.

Saint-Esprit a înaintat şi, timid, i-a întins lui Mami buchetul de trandafiri pe care-l ținea la spate. Ea a roşit toată, a lăsat fruntea în pământ şi, modestă, fremătând, emoționată, l-a primit.

Părinții mei îşi făceau curte. La doisprezece ani de la naşterea mea, flirtau cu pudoare, jenați, cu patimă de adolescenți, învârtindu-se unul în jurul celuilalt fără a se aventura prea departe, aşteptând fiecare să îndrăznească şi celălalt să mai facă un pas. Ceea ce mi-a provocat o senzație insolită: mă îndoiam că părinții mei se vor dovedi suficient de dezghețați pentru a reuşi să mai facă dragoste vreodată…

Într-o seară, Saint-Esprit i-a propus să meargă la cinema. Mami s-a uitat la el fără încredere, de parcă ar fi invitat-o la bordel.

— Ce să vedem?

I-a enumerat multe filme interesante, pregătit să o lase pe ea să aleagă.

— Bine, mergem la filmul de la 10 seara. Înainte, mă plimb prin Africa împreună cu Félix.

După cum îi suna răspunsul, nici că-i păsa despre ce film era vorba, nu mai mult decât lui, din moment ce nu alesese un titlu anume; îşi dorea atât, să stea lângă el, să se îmbete cu parfumul lui, să îi atingă brațul şi coapsa.

În timp ce Mami ne pregătea atentă o gustare, domnul Sophronidès

comenta actualitatea politică, lucru la care nimeni nu era atent, ca de obicei, cu excepția Isadorei, cea de un metru nouăzeci, blondă platinată, cu sânii ca nişte obuze, partizană perpetuă a tezelor de extremă dreaptă, care gusta polemica purtată cu filozoful nostru.

În fundul localului, Popa şi Dama de atu, cu palmele lipite, cu coatele sprijinite de masă, făceau skanderbeg cu domnişoara Tran. Sub încurajările care te zgâriau pe urechi ale Domnului, canişul ei, eurasiatica vitează, concentrată, cu nările dilatate, reuşea, în ciuda braţelor ei ca nişte sfori, să le pună jos pe cele ale namilelor de lesbiene, groase, totuşi, cât pulpele. Era incredibilă domnişoara Tran! În ziua precedentă, deja câştigase competiția de sake, fiind cea care rezistase cel mai mult timp alcoolului, după care se prăbuşise peste Popa şi Dama de atu, intrate în comă după două sticle. Zilnic, cele trei îşi lansau o altă provocare. Eu nu mă băgam… Nu-mi plac jocurile de fete.

M-am apropiat de Robert Larousse, ghemuit pe scaunul lui. Deşi era slăbănog, afişa o burtică rotundă ca un balon.

— Păreți trist, domnule Larousse.

Şi-a trecut degetele subțiri prin părul atârnând.

— Félix, am făcut un păcat. Un lucru de neiertat. M-am uitat pe ultima pagină a dicționarului.

— Dumneavoastră?

— Da.

Şi a continuat mai încet.

— Ştii care este ultimul cuvânt?

— Nu.

— Zzzz.

— Poftim?

— „Zzzz: onomatopee care reproduce un zgomot continuu ce vibrează uşor (bâzâit de insectă, sunetul unei lovituri de bici, sforăit ori şuierat de persoană care doarme).“

— Sigur te ia somnul după o carte ca asta! a exclamat doamna Simone, care-i aducea paharul de Beaujolais.

Larousse a tresărit şi a rămas cu gura căscată. Ceea ce i-a permis doamnei Simone să zică, în timp ce ştergea masa cu o cârpă:

— Acum, dacă ştii sfârşitul, e naşpa.

Odată plecată doamna Simone, Robert Larousse şi-a şters tâmplele cu o batistă imensă.

— Ce dezamăgire! Toată munca asta, pentru ce?... Simt ceva premonitoriu.

— Ce?

— Că mă voi plictisi… Cum o să-mi umplu anii ce vin?

Inspirat, am scos din ghiozdan un pliant pe care mi-l oferise librarul din strada Jourdain, pe când îmi făceam cumpărăturile pentru şcoală.

— Poftiți. E catalogul din „La Pléiade“, colecție fără egal, ce reuneşte marii scriitori ai omenirii din Antichitate până în zilele noastre. Referința cărților de referință. E inventarul a ceea ce un biped cultivat trebuie să devoreze.

— E cronologic? a întrebat cu un rictus de suspiciune.

Şi a deschis broşura, iar pe fața emaciată a înflorit încântarea.

— E alfabetic! Ce splendoare! Am să încep cu Alain, Andersen, Anouilh, Apollinaire.

A roşit.

— Într-o bună zi… Într-o bună zi…

M-a privit emoționat.

— Mulțumesc, Félix. Ai redat rostul vieții mele. Imediat ce termin dicționarul, mă apuc de colecția „La Pléiade“ în această ordine.

A adăugat, politicos:

— Ai citit unele cărți de aici?

— Zola.

A scuturat dureros din cap; trecând la un calcul rapid, avea îndoieli că va reuşi şi el înainte de a muri, dar, a murmurat câteva clipe mai târziu, cu privirea încețoşată:

— Până la urmă, cine ştie?

Mami m-a bătut pe umăr.

— Mergem, Félix.

Mai întâi am mâncat o baghetă caldă cu jambon – specialitatea preferată a braziliencelor –, având grijă să lăsăm câteva firimituri pe jos pentru a ne hrăni străbunii, apoi ne-am îndreptat spre uşă. După ce l-a anunțat pe Saint-

Esprit că, după călătoria cu mine, îi dădea întâlnire aici, şi-a strigat, din prag, asociata:

— Simone, la cât închizi?

— La opt.

— La opt? De ce atât de devreme?

Doamna Simone s-a posomorât, chipul i s-a întunecat, iar buzele i-au pronunţat cu detaşare:

— Se-ntoarce Bamba de la Dakar.

Declaraţia a produs tăcere. Până şi braziliencele au încetat să mai sporovăiască. Era imposibil să continui discuţia, pericolul fiind acela al declanşării unei explozii atomice. Război rece. *Statu-quo*. Nu trebuia niciodată să o întrebi pe doamna Simone despre Bamba şi nici pe Bamba despre doamna Simone.

Tot ce ştiam era că, după ce ne umblase prin apartament, în seara fatidică, Bamba se ascunsese la doamna Simone. De atunci, trăiau împreună. Cuvintele întindeau o capcană: a trăi împreună… Habar nu aveam care era natura relaţiei lor. Erau doar prieteni? Iubiţi? Descoperise oare Bamba sexul originar al doamnei Simone? Mister desăvârşit.

Fiecare dintre ei rămânea fermecător, deschis, adorabil cu noi, dar era interzis să te apropii de cuplul lor, sub ameninţarea îngheţării relaţiilor diplomatice. Unchiul Bamba, înţolit ca un milord, îşi înmulţise voiajele Paris–Dakar sub pretextul „bizness-biznessului“ lui şi, ieşind din bistrou, am observat că doamna Simone îşi schimbase nuanţa rujului pentru a-l întâmpina.

Ne-am dus până în vârful colinei Montmartre. Aveam Parisul la picioare. Ca în fiecare seară, practicam „exerciţiul Africii“ recomandat de Papa Loum.

La întoarcere, mi-am dat seama câtă dreptate avea: Parisul fusese devorat de neant. Copacii luaseră culoarea asfaltului, asfaltul luase culoarea pietrelor, pietrele luaseră culoarea plictisului. Pământul era prea curat, prea îngrijit, prea aseptizat, prea dezinfectat, ajunsese steril şi se sufoca sub pavele şi asfalt. În găurile de pe trotuare, humusul nu mai avea loc să respire, nici măcar vreo dungă de muşchi, găseai doar murdărie. Vântul nu mai bătea, fiind oprit de pereţi; în Senegal se umfla, şuiera, vuia; aici,

fusese băgat la închisoare. Cum să supravieţuieşti în această atmosferă aseptizată, lipsită de caniculă, de păsări sălbatice, de animale însetate, de insecte încăpăţânate, de spaime produse de spiritele nopţii? Fără să venerezi şi fără să te terorizeze soarele? Fără să aştepţi ploaia? Fără să intri în panică în faţa fiarelor? Fără a te teme de cei din satul vecin? Unde e ghepardul? Unde e dogoarea? Pe unde se pitesc demonii? De unde ţâşnesc duhurile?

Am înţeles că Mami risca o recădere în acest oraş care a asasinat natura şi care a ucis inclusiv morţii, fiindcă la Paris chiar şi morţii sunt morţi. Papa Loum şi Arhimede, câinele lui mistic, aveau dreptate: trebuie o metodă prin care iraţionalul să îşi facă loc în raţional.

Mai întâi, imediat ce plecam din cafenea, ne udam pe picioare. O idee a lui Mami, trebuie să mărturisesc, care, într-o duminică, s-a arătat jignită de faptul că mergeam fără a lăsa urme pe trotuar:

— E insuportabil, Félix! Oraşului i se rupe de noi. Nu păstrează nici o urmă a trecerii noastre. Ceea ce dovedeşte fie respingerea, fie dispreţul. Adică nimic, de parcă nici n-am fi pe-aici.

Aşa că am luat o sticlă – *tigva-de-picioare* – cu care ne udam pe degete şi pe tălpi când era timp frumos, pe tălpile pantofilor dacă era frig. Ce plăcere, întorcându-ne, să ne vedem amprentele uşoare zigzagând, apropiindu-se, întretăindu-se, înainte de a se risipi şi de a-şi continua dansul în aer.

O incitam pe Mami să dea nume noi lucrurilor, pentru a le dezvălui sufletul. Astfel pe copaci i-a rebotezat *cerşetori*, fiindcă îşi întindeau ramurile către boltă pentru a cere apă şi îşi înfigeau rădăcinile în pământ pentru a cerşi hrană.

— Nu au cerşetorii ăştia o viaţă uşoară. E mai rău decât pentru plantele în ghiveci, fiindcă asfaltul sufocă solul, iar poluarea filtrează lumina soarelui.

Seara următoare, a cuprins-o mâhnirea plimbându-ne pe Champs-Élysées:

— Vai, vai, vai, Félix, iubitule, uite ce le-au făcut platanilor funcţionarii de la Primărie! I-au tăiat, i-au amputat, i-au torturat numai ca să păstreze simetria bulevardului şi să-i ţină în poziţie de drepţi. Ăştia nu mai sunt *cerşetori*, sunt *schingiuiţi*.

De acum, vântul se cheamă *Îndrăgostitul universal*, mână invizibilă care mângâie, preamăreşte, ia-n căsătorie şi ale cărui efecte se văd asupra

frunzelor, a părului, a veşmintelor. Cât despre şobolani, îi numeşte *ghicitori*, fiindcă aceşti înțelepți lucizi prevăd evenimentele, ploaia, foametea, cutremurele.

— Normal! Cunosc mai bine pământul decât noi, pământul care, chiar dacă se sufocă la suprafață, respiră prin canale şi se răcoreşte în pivnițe.

Mami mă obliga să adulmec Parisul, Parisul aromat, Parisul ca atare, Parisul jilav, Parisul miresmelor, dulceag, să miros fără filtru atât damful bulevardelor, cât şi cel fermentat, al tunelurilor pe unde se afundă metroul. Mirosuri urâte nu există. Rău ar fi să nu mai existe mirosuri. Imensitatea colcăie, amenințătoare ori exaltantă, în spatele fiecărui detaliu, se prelinge, geme, fumegă.

„Lumea se dăruie celui ce o contemplă, îmi spusese Vrăjitorul. În clipa în care trăieşti există veacuri, milenii ascunse. Aparența nu ascunde neantul, ci, mai degrabă, un univers tainic.“

În seara aceea de decembrie ne-am simțit împliniți. La picioarele noastre, panorama părea un foc din care țâşneau scântei în jurul unei flăcări verticale, Turnul Eiffel. Parisul, plin de o excitație fericită, se împodobise cu toate bijuteriile sale.

— Félix! Asta-i mangrova…

Crăciunul mutase tropicele la Paris. Graţie miilor de ghirlande luminoase care acopereau străzile, tapițau fațadele, coafau acoperişurile cu ramurile lor, Mami regăsea manglierii cei molatici, din apropierea râurilor, ale căror liane cădeau şi se înlănțuiau pentru a deveni la rândul lor rădăcini, surprindea mângâierea soarelui care trecea printre crengi, culorile păsărilor, atmosfera încinsă, abundența. Simțeam zumzăitul materiei, casele se mişcau fără de mişcare, totul oscila, dansa, fremăta. În transă, energia Parisului se răspândea, se manifesta.

— Vezi Bièvre[9]?

9. Afluent al Senei, captat în rețeaua de ape menajere în timpul marilor lucrări de sistematizare urbană din secolul al XIX-lea. (N. tr.)

Încercam de o săptămână să localizăm sufletul acelui râu subteran, mai vag decât Sena, şi totuşi la fel de prezent.

— Concentrează-te, Félix. Duhul râului Bièvre iese din biserici şi din

catedrale. Cei din vechime stabileau locurile sfinte deasupra izvoarelor, gurilor cosmice, orificiilor care călăuzeau spre forţele adâncurilor. Nu urmăreau doar estul şi vestul, ci adunau la un loc Pământul şi Cerul. Uită-te mai bine.

Iluzie? Autosugestie? Am observat o aură specială în jurul cupolelor şi clopotniţelor Cartierului Latin.

— Acela-i Bièvre, a confirmat Mami.

Nu eram atenţi numai la peisaj, ci şi la interstiţiile lui. Îşi pierduse de acum platitudinea. Mami privea Parisul cu ochii cu care se uita la savană şi la junglă. Pentru noi nu exista decât o singură interdicţie: aceea de a limita realitatea la vizibil. Papa Loum mă avertizase: „Africa e imaginaţia pe Pământ. Europa e raţiunea pe Pământ. Nu vei cunoaşte fericirea decât aducând calităţile uneia pe teritoriul celeilalte“.

Mami a izbucnit în râs. Ce frumos râdea! Fiecare perlă de bună dispoziţie care-i ţâşnea din gât îmi mângâia inima.

— Astăzi am detectat duhul râului Bièvre. Mâine vom căuta baobabii.

— Baobabi la Paris?

— Locurile unde te poţi refugia ca să citeşti.

Îmi treceau câteva variante prin minte şi asta mă distra, dar ţineam să-i comunic grija de moment:

— Te-ai întâlnit cu notarul pentru a pune la punct situaţia de la *La Muncă*?

— Da. Mi-a explicat măsurile de luat pentru a legaliza statutul afacerii, în aşa fel încât fie să vând, fie să o păstrez. Prin urmare, ştiu ce am de făcut: nu mişc un deget!

— Poftim?

— Cere sfatul duşmanului şi fă exact invers.

S-a sprijinit tandră de umărul meu.

— Félix, îţi mai aminteşti de *calculita* mea? De perioada aceea în care număram totul? Refuz să mai trec prin aşa ceva, să mă las măcinată de obsesia banilor sau a calculelor, care era cât pe ce să mă omoare.

Mi-a arătat un stol de vrăbii care zburătăceau prin faţa catedralei Sacré-Cœur.

— De ce-şi iau păsările zborul? Oamenii serioşi îţi vor spune că pentru a

se deplasa, a-şi căuta de mâncare, a explora cerul, pe scurt, chestii utile. Ce oribil! Nu, păsările zboară tot aşa cum cântă, de plăcere, pentru frumusețea gestului, pentru euforia clipei.

Şi a zâmbit spre oraşul asurzitor, feeric, sau, mai degrabă, a părut să-l inspire senzual, lărgindu-şi surâsul, încorporându-l, savurându-l cu pleoapele coborâte.